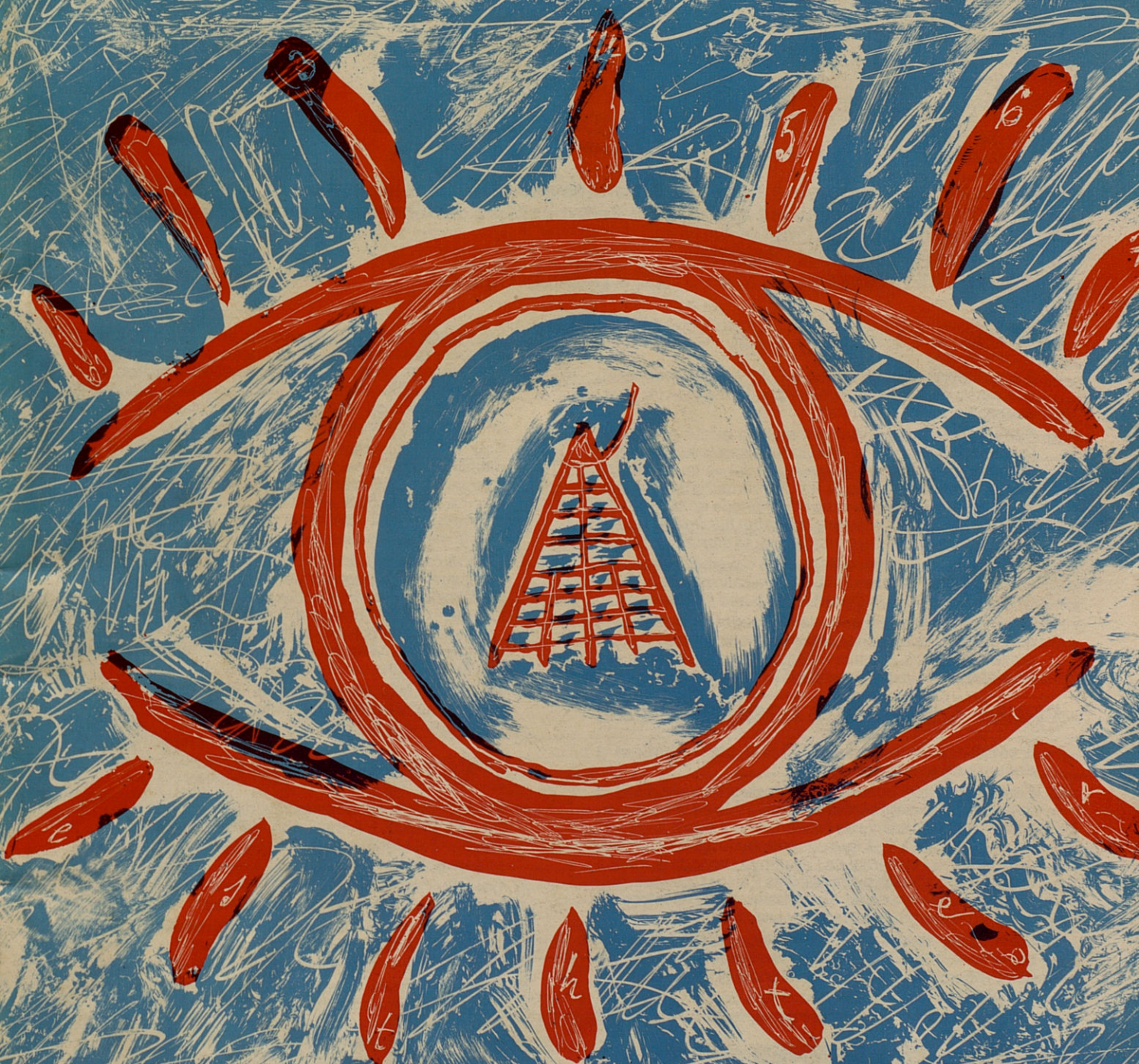

EL MIRALL

Octubre-Novembre 1989 núm. 32 250 ptes.

Acord per la normalització del català
Universitat catalana d'estiu, 1989

J. Becat / A. Miró / M. Aurèlia Capmany

XII Premis BALDIRI REIXAC

FUNDACIÓ
JAUME I

CONVOCATÒRIA
PER AL CURS 1989-1990
10.000.000 de ptes.

Aquests Premis, destinats a estimular la normalització de l'escola catalana, són dotats per la FUNDACIÓ JAUME I, amb les aportacions dels receptors del llibre-Nadala que aquesta Fundació trameta anualment.

El seu àmbit és els Països Catalans.

Compten amb l'assessorament de la DEC d'Òmnium Cultural.

PREMIS A LES ESCOLES

- 1) S'estableixen 12 premis de 500.000 ptes. cadascun, que seran assignats a escoles que no hagin estat guardonades en anys anteriors.
- 2) Serà premiada la qualitat global de la gestió escolar en l'aspecte concret de la catalanitat. Hom valorarà el lloc que ocupen la llengua i la cultura catalanes en el projecte educatiu, el qual comporta les programacions, l'organització general del centre i l'ús de la llengua en la docència i en totes les altres activitats, tals com les revistes escolars, l'aula de teatre, les excursions, la biblioteca, etc.
- 3) Per a participar en aquests Premis cal omplir i trametre un qüestionari —que serà facilitat a les oficines de la FUNDACIÓ JAUME I— i la documentació que s'hi demana.
- 4) Les escoles ja presentades l'any anterior i no premiades que desitgin optar a aquesta convocatòria, caldrà que presentin un nou qüestionari actualitzat, sense necessitat d'aportar nova documentació justificativa.

PREMI A MESTRES I PROFESSORS

- 1) S'estableix un premi de 400.000 ptes. destinat a docents de tots els nivells.
- 2) Serà atorgat a un treball inèdit d'assaig, d'investigació, o que reculli una experiència educativa l'ús de la qual ajudi amb eficàcia a l'estímul de l'ensenyament català a qualsevol àrea concreta, des de la Llar d'Infants a la Universitat. Amb motiu del Mil·lenari de Catalunya i donada la manca de materials d'història general dels Països Catalans destinats a l'ensenyament, els treballs que s'hi refereixin seran considerats amb caràcter prioritari.
- 3) S'estableix també una subvenció de 400.000 ptes. per a contribuir a l'edició del treball premiat, en la qual edició sempre hi haurà una referència al premi amb què ha estat guardonat el treball.
- 4) El Jurat podrà dividir el premi o deixar-lo sense adjudicar.

PREMIS ALS ALUMNES

- 1) S'estableixen 62 premis de 50.000 ptes. en llibres catalans, a triar pels interessats. Seran atorgats a treballs de classe, realitzats preferentment en equip per alumnes de Parvulari, EGB, Ensenyament Secundari, COU o Educació Especial.
- 2) Premi especial de 100.000 ptes. al millor treball sobre el MIL·LENARI DE CATALUNYA realitzat per alumnes de 8è. d'EGB.

- 3) Els treballs hauran d'ésser escrits en català, i poden versar sobre qualsevol de les matèries o de les àrees dels cicles escolars citats, o bé ésser resultat d'activitats escolars que abastin diverses matèries o àrees: excursions, visites, periòdics escolars, murals, diaris de classe, col·leccions, manualitats, audiovisuals, etc.
- 4) Tots els treballs han d'ésser acompanyats d'una breu memòria, no més llarga de dos folis, en la qual s'especificaran les motivacions, les circumstàncies i la manera com ha estat realitzat el treball. Quan es tracti d'alumnes de Parvulari, del cicle inicial d'EGB o d'Educació Especial, la memòria pot ésser presentada pel mestre.
- 5) El jurat considerarà d'una manera especial aquells treballs que hagin suposat per als alumnes un esforç de penetració en la realitat social catalana del seu entorn, en la tradició cultural catalana, o que comportin l'aplicació a l'ús escolar de vocabularis tècnics o científics i, en general, que s'insereixin en un context de normalització de l'ús de la llengua catalana a l'escola.
- 6) Als treballs hi ha de constar el curs, els noms dels alumnes, el nom del mestre i les dades completes —nom, adreça i telèfon— de l'escola.

ASPECTES GENERALS

- 1) Els treballs i la documentació s'han d'adreçar a la FUNDACIÓ JAUME I. Aribau, 185 - 08021 Barcelona, abans del dia 15 de febrer de 1990, o bé serà admès que portin matasegells fins a la mateixa data.
- 2) Cal fer constar clarament a quin premi es presenta el treball: a escoles, a mestres o a alumnes.
- 3) Els treballs no premiats podran ésser recollits a partir del 15 de juny fins el 15 d'octubre següent. Passat aquest temps, la Fundació Jaume I no se'n farà responsable.
- 4) Una selecció dels treballs premiats serà exhibida en l'exposició itinerant que al llarg del curs es muntarà en els Centres de Recursos Pedagògics de la Conselleria d'Ensenyament d'arreu de Catalunya.

Premis BALDIRI REIXAC

Aribau, 185 - Tel. 200 53 47- 08021 Barcelona

Amb el patrocini honorífic de la

Generalitat de Catalunya
Departament d'Ensenyament

EL MIRALL

Revista mensual
Oct.-Novbre. -1989 - núm. 32
ANY III

Edita:
OBRA CULTURAL BALEAR

Publica:
Associació EL MIRALL

Informació i Correspondència:
Apartat de Correus núm. 179
07080 - Palma (Mallorca)
Telèfons: (971) 72 32 99 / 72 59 37
Telefax: (971) 71 93 85

Delegació a Barcelona:
C/ Montcada, 20 (Palau Dalmasas)
08003 - Barcelona

Delegació a València:
C/ Moratín, 15
46001 - València

Director:
Climent Picornell

Cap de Redacció:
Pere Estelrich i Massutí

Secretari de Redacció:
Josep Mª Magrinyà i Brull

Consell de Redacció:
Francesca Bosch i Capó
Rosa Mª Calafat i Vila
Joan Company i Siquier
Miquel Company i Florit
Antoni Ginard i Bujosa
Joana Lladó i Ballester
Antoni Marimon i Riutort
Mateu Morro i Marcé
Antoni Nadal i Soler
Joan Perelló i Ginard
Antelm Pujol i Fulgencio
Andreu Ramis i Puiggrós
Pere Rosselló i Bover
Gaspar Valero i Martí

Els articles publicats en aquesta revista expressen únicament l'opinió dels seus autors.

Coberta: Original per a EL MIRALL de Jaume Falconer.

Fotos:
EL DIA i arxiu EL MIRALL

Producció, Administració i Publicitat:
C/ Impremta, 1, Pral-2a. Tel. 72 32 99
07011 - Palma (Mallorca)

Maquetació i Fotocomposició:
EL MIRALL i DOCUMENTA BALEAR

Impressió:
Interior: OMNI S.A. Gremi Ferrers, 42.
Polígon de Son Castelló - Palma.
Coberta: Xisco Arts Gràfiques. C/ del Baix riera, 1-A - Palma.

Dipòsit Legal: P.M. 10-1987

4	Josep Moll Marquès: La levitat de les idees preconcebudes.	
9	Mateu Morro Marcè: El nacionalisme català a la fi del segle XX.	
11	Benigne Palos: Ara i en l'O.R.A. de la nostra multa. Amèn.	TALAIA
12	Joan Mayol: Atalis, la protecció efímera.	CRÒNIQUES INGENUES
14	Miquel Grimalt Gelabert: Sismicitat històrica a Mallorca.	
20	Pere Font: La vida no s'equivoca.	GUAL PERMANENT
21	Joana Lladó: La Universitat Catalana d'Estiu.	PRADA, 1989
22	Joana Lladó: Entrevista amb Joan Becat.	
25	Joan Mir: Prada 89: la seducció.	
26	Caterina Rebassa: M. Aurèlia Capmany: una dona tridimensional.	
31	A. Maluquer, C. Rebassa: A. Miró. la reivindicació i denúncia d'una obra creadora.	
34	Joana Lladó: Josep Guia, la constància de l'independentisme.	
36	Pere Pinós Vilalta: El retorn, sol.	
37	R. Sierra: G. Alomar i A. Rovira i Virgili: dues maneres d'entendre l'estratègia catalanista.	HISTÒRIA
42	Miquel Ferrà i Martorell: Colom la figura més polèmica de la història (7): Qüestió de noms.	ENIGMES DE LA NOSTRA HISTÒRIA
44	Antoni Ginard: Un nou mapa?	LA MOGUDA PLANETÀRIA
45	Josep Moll Marquès: En la mort de Maria Plaza.	
46	Felip Munar i Munar: Agustí Serra i Soler: el passat i el present de la poesia.	CRE-A-CCIO
47	Joan Barceló i Coll: Medi ambient: un plaer i una preocupació.	
51	La reunió d'aus marines a Calvià	
55	Acord institucional per a la campanya de normalització lingüística.	
58	Carta Oberta al ministre Barrionuevo.	
59	Informe sobre la cronologia de la recepció de TV3 al País Valencià.	
61	Pep Messa: El ninot de les freqüències.	
62	C. Julià, M. A. Grimalt: El Vè Encontre del "Grup Blanquerna" a Lluc.	
63	G. B.: Manacor: reconeixement a la cultura.	UNA FESTA PENSADA
65	Un mes d'octubre propici als mallorquins.	
66	Andreu Ramis: El rector de sa Pobla, un individu perillós per al patrimoni.	PATRIMONI
67	Rafel Crespi: Perquè, trists i lacònics, han de cantar els alicorns.	HIPOTECA DE CABÒRIES
68	Guem Daviu Vich: GOB. Tardor 89. Primer Congrés.	L'ULL DE VELLUT
69	Gaspar Valero: El camí de Castelló o del Rost.	EXCURSIONISME
72	Pere Rosselló i Boé: Jordi Pere Cerdà: un poeta recobrat.	POESIA
75	Llibres.	
77	Jean Serra: Dies de setembre (1).	

LA LEVITAT DE LES IDEES PRECONCEBUDES

Josep Moll Marquès

Per qui encara no està curat d'espants i no ha esgotat la seva capacitat d'astorament, resulta sempre esfereïdor comprovar, una vegada i altra, el brutal menyspreu de la gent de mentalitat conservadora envers de l'individu, de la persona humana individualitzada. Sens dubte és ben curiós, o més aviat ben significatiu, que la dreta conservadora hagi sabut instrumentar la seva demagògia contra l'esquerra progressista acusant-la injustament de collectivista, en el sentit de veure només el conjunt i no les persones, de parlar de la llibertat dels pobles i oblidar la dels individus, quan aquesta és precisament la seva actitud, el seu tarannà, la seva actuació.

Perquè el discurs conservador que parla d'un increment etern de benestar i la prosperitat econòmica per a tots, assumeix conscientment que, amb el seu sistema i la seva concepció del liberalisme, això només és possible per a uns quants i a costa de la marginació dels més, que queden limitats a l'úsdefruit d'allò que és indispensable concedir-los per a fer possible l'opulència dels triomfadors. Perquè en realitat, quan la

● No hi ha res pitjor
que un erudit vocacional
obligat a fer de
comptable per guanyar-
se les sopes

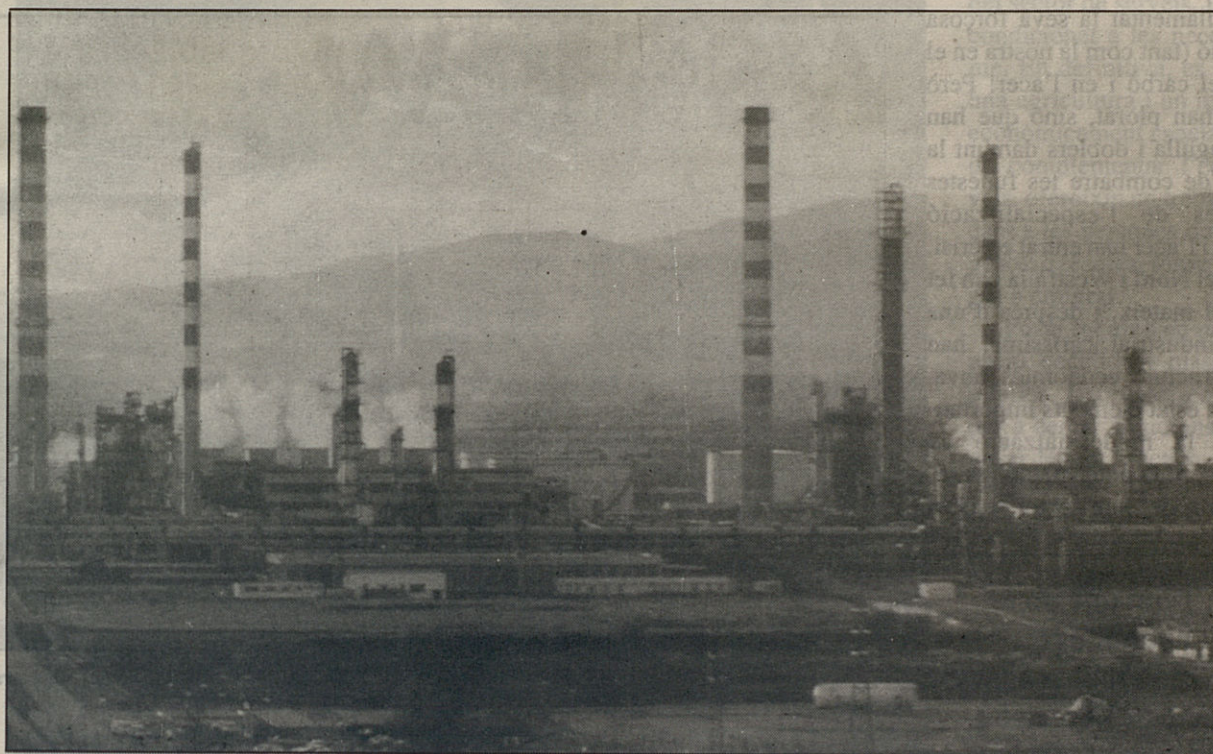
"El monocultiu turístic no és cap mal, i per tant no hem d'esmerçar esforços i capitals per tal de corregir-lo" (Antoni Alemany).

dreta parla de riquesa per a tots, vol dir per a tots els que siguin capaços de conquerir-la al preu que sigui. Parla de la llei del més fort, del món per als més audaçs, de la societat insolidària. Per això el seu model són els Estats Units i el seu heroi és la senyora Thatcher.

Aquestes reflexions em venien a la imaginació mentre llegia l'article "El peso de la ideas heredadas", que N'Antoni Alemany va publicar fa poc en el diari "El Dia 16". Un article que almanco tenia la virtut de la sinceritat,

en aquest cas esfereïdora, com dic, però sempre més d'agrair que la hipocresia d'altres ideòlegs i publicistes de la dreta. Un article per altra banda on es deien coses amb les quals estic ben d'acord, però llavors se'n treien conclusions que em semblen errònies. Però un article, també, en el qual les veritats més dures, crues i nues no s'expressaven sense embuts, sinó que s'havien de deduir necessàriament de les tesis que s'hi defensaven.

També és cert que a l'article esmentat s'hi podia constatar una certa confusió, no sé si intencionada o no, entre una societat de serveis i una economia basada en el monocultiu turístic. En tot cas, la tesi central crec que es pot resumir correctament així: El monocultiu turístic no és cap mal, i per tant no hem d'esmerçar esforços i capitals per tal de corregir-lo, sinó que és símptoma de modernitat de la nostra economia, posat que el món desenrotllat va cap a

Doblers
damunt la taula
per tal de
combatre les
funestes
conseqüències
de
l'especialització
quan el carbó i
l'acer han
entrat en crisi.

una societat post-industrial basada en els serveis. Per tant, el que hem de fer és dedicar tot l'esforç i les inversions a consolidar aquesta economia de serveis.

Com que l'articulista desqualificava explícitament els intents de sanejar l'agricultura i d'equilibrar l'estructura econòmica de les nostres illes en base a potenciar els que ell qualificava d'impossibles sectors primari i secundari, la conclusió és òbvia i obligada: Aquí, tots a viure del turisme, i qui no tengui vocació de cambrer, d'hoteler o de destructor de paisatge, o com a màxim d'agent immobiliari, de missèr de plets amb estrangers o de talassoterapeuta, que es faci trons. O que se'n vagi.

Aquí resideix el menyspreu de la persona humana del qual parlava suara. Sembla indiscutible que només es pot considerar realment lliure la persona que pot realitzar la seva vocació, perquè només així es podrà parlar de plena realització de la personalitat. Per tant, tota restricció de les possibilitats d'elecció de professió i d'activitat laboral és una restricció de la llibertat de les persones i de les seves perspectives d'assolir la felicitat. No hi ha res pitjor que un erudit vocacional obligat a fer

de comptable per guanyar-se les sopes, o que un pagès vocacional obligat a fer d'empleat de banca, posem per cas. Doncs bé: En aquesta terra nostra, segons una enquesta que acaba de fer el Consell Insular de Mallorca, el 66 per cent dels joves enquestats consideren difícil aconseguir una feina d'acord amb les seves preferències vocacionals. Formulats en termes tremendistes, això vol dir que dos terços de la nostra jo-

● **El 66 per cent
dels joves enquestats
consideren difícil
aconseguir una feina
d'acord amb les seves
preferències
vocacionals**

ventut s'encamina cap a un futur professional que és en desacord amb la seva vocació, i per tant, si bé molts d'ells s'hi acomodaran, altres només s'hi resignaran, i molts es sentiran frustrats tota la vida.

Jo no sé si aquesta perspectiva deixa

impàvids els conservadors, que potser consideren que això és tan inevitable com el fatal desenllaç en una tragèdia grega. Però front a la teoria que així és la vida, i que no hi ha societats perfectes, i que no s'hi pot fer res, i que cadascú procuri espavilar-se, hi ha l'actitud dels que creim que no es pot abnadar l'aspiració utòpica a la consecució de la societat perfecta, que seria la societat solidària; i que per tant la nostra tasca fonamental és treballar en el procés de perfeccionament permanent de la convivència humana. I des d'aquesta perspectiva, s'imposa la recerca d'una estructura econòmica equilibrada, encara que no sigui més que per a mantenir obert tot el ventall de possibilitats de formació, i per tant de realització plena de la personalitat de tots els ciutadans, considerats individualment.

Però com que aquesta visió del tema sens dubte serà pur romanticisme per als conservadors illencs, no hi serà de més afegir que també hi ha altres raons ben pragmàtiques per a preconitzar una estructura econòmica equilibrada. Tan pragmàtiques que han estat ateses no sols a Alemanya, sinó fins i tot al país del capitalisme salvatge. Perquè, en contra de la convicció que manifesta N'Antoni Alemany, en el Sarre bé que

han plorat i llamentat la seva forçosa especialització (tant com la nostra en el turisme) en el carbó i en l'acer! Però allà no sols han plorat, sinó que han posat fil a l'agulla i doblers damunt la taula per tal de combatre les funestes conseqüències de l'especialització quan el carbó i l'acer han entrat en crisi. I a Renània del Nord i Westfàlia han fet exactament el mateix, i després d'una reconversió industrial caríssima, han creat una estructura econòmica nova, de la qual han estat elements importants tant la modernització de l'agricultura com la potenciació, gairebé des de zero, del sub-sector terciari

Tot abans que seguir en l'actitud aparentment derrotista de la dreta de deixar morir l'agricultura perquè no és rendible.

● **Creim que no es pot abandonar l'aspiració utòpica a la consecució de la societat perfecta, que seria la societat solidària**

que és el turisme.

Com que això ha estat, repetesc, caríssim, no ho ha fet la iniciativa privada per propi impuls. Han hagut d'esser els poders públics els qui han posat en marxa el procés, per una decisió política valenta i costosa, perquè han hagut d'incentivar la instal·lació de noves indústries i la transformació de les obsoletes oferint beneficis fiscals exorbitants. I abans que N'Antoni Alemany s'equivoqui i digui: "Clar, és que

el Sarre i Renània del Nord tenen Govers social-demòcrates, intervencionistes i planificadors!", li recordaré que a Baviera, amb el Govern més conservador d'Alemanya, han fet exactament el mateix, però a la inversa: Han incentivat la promoció industrial, perquè l'estructura de la seva economia, predominantment agrària a pesar d'un importantíssim component turístic, condemnava Baviera a esser un dels Estats federats més pobres d'Alemanya. I els bavaresos, per conservadors que siguin, no s'hi varen resignar.

Però N'Antoni Alemany s'equivoca no sols en el cas del Sarre, i per extensió de Renània, i de Baviera. S'equivoca

també en el cas de Califòrnia. Perquè, què és Silicon Valley sinó l'intent de modificar l'estructura econòmica californiana incentivant el sector industrial? A Silicon Valley s'hi han invertit moltíssims dòlars i esforços per tal d'atreure la instal·lació en aquell indret de Califòrnia d'empreses que configuren un sector secundari propi de la societat post-industrial, dedicat a l'alta tecnologia i a les indústries no contaminants que fabriquen productes d'alt valor afegit. Unes indústries que ofereixen ocupació en unes condicions que propicien el sorgiment d'una classe social mitja-alta, que no sols aspira a un bon sou, sinó que a més és cada vegada

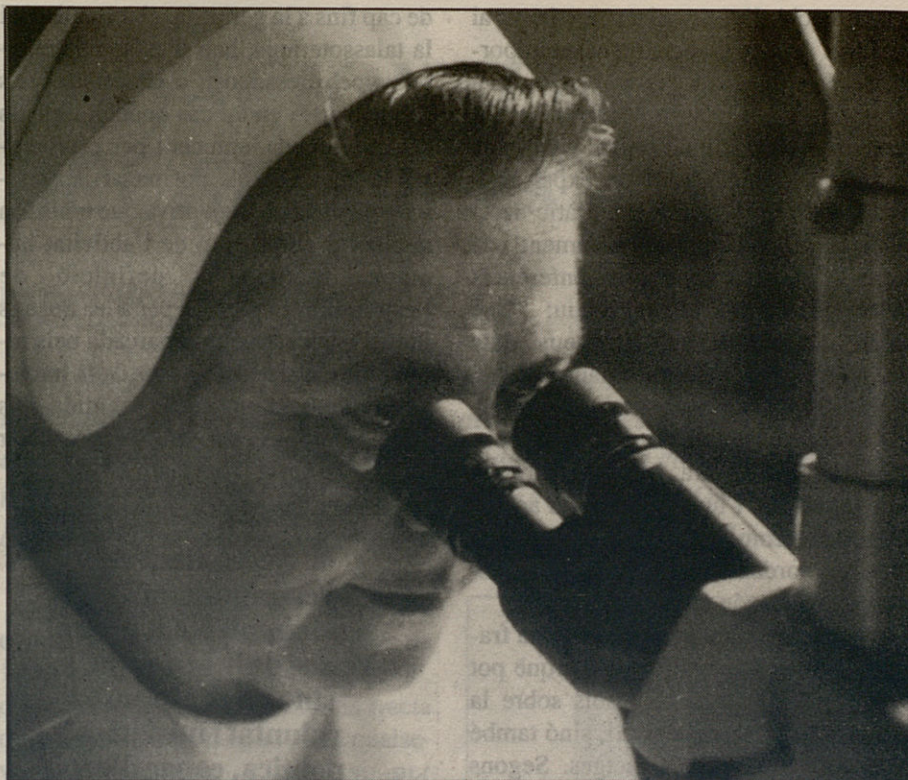
FAJAS REINA

José Taus Ferrer, 1 - Tel. (971) 71 6033
07002 Palma de Mallorca

dona
corseteria

J. Masdeu

Colón, 20 - Tel. (971) 71 65 58
07001 Palma de Mallorca

La disjuntiva és ben clara: o tenim un sistema sanitari social, o aquests serveis són privats.

més exigent en l'aspecte de la qualitat de vida. I per això, un dels reclams que han utilitzat tant Califòrnia com Baviera en la seva política de promoció industrial han estat les extraordinàries possibilitats d'esplai i de configuració satisfactòria de les activitats de lleure que ofereixen una i altra.

Ni Califòrnia ni Baviera no han renunciat, per això, a la modernitat, sinó ben al contrari: són societats modernes precisament perquè tenen ara (o almanco Baviera, perquè és cert que a mi Califòrnia em cau molt lluny, no només geogràficament) una estructura econòmica més equilibrada. I quan avui parlem d'equilibri no ens referim a un absurd equilibri de rendibilitat social i econòmica. Ben d'acord, per tant, que la nostra ha d'esser predominantment una societat de serveis, però amb l'equilibri estructural propi d'una societat moderna; és a dir, amb un sector primari i un sector secundari ajustats no sols a les necessitats econòmiques, sinó també a les necessitats socials del nostre poble, i per tant també a les necessitats vocacionals dels seus ciutadans.

Això vol dir que, com a Califòrnia, hi ha d'haver una agricultura florent,

que no necessita subvencions, que només ocupa entre un 4 i un 6 per cent de la població activa, però que està modernitzada fins al punt que exporta, per exemple, vins i bessó d'ametla en condicions competitives tals que envaïen el nostre mercat i arruïnen els pagesos de la mateixa Mallorca des de

● En el Sarre bé que han plorat la seva forçosa especialització (tant com la nostra en el turisme) en el carbó i en l'acer

la qual Fra Juníper Serra va introduir aquests cultius a Califòrnia. I hi ha d'haver, o almanco s'han d'estudiar molt seriosament la conveniència i la viabilitat que hi hagi, un Silicon Valley, és a dir, un sector secundari compatible amb la necessària preservació del paisatge per tal de no perjudicar ni qüestionar la indiscutida preeminència

del sector de serveis, i per tant fins i tot condicionat a les necessitats del turisme. En definitiva, es tractaria de tenir una agricultura i un indústria rendibles econòmicament i socialment, que a part de complementar l'economia de serveis, ofereixin un treball adient i gratificant a les persones que volen ésser pagesos, o tècnics, sense que això els obliui a emigrar.

Posar tot això en marxa exigeix una acció decidida i massiva dels poders públics. I sobretot exigeix imaginació per a cercar solucions, i valentia per a posar-les en pràctica. Ja sé que és ab-

● Ni Califòrnia ni Baviera no han renunciat a la modernitat perquè ara tenen una estructura econòmica més

surd demanar tot això a un Govern com el del senyor Cañellas, que fins ara només ha estat capaç de gemegar com un al·lot viciat que no li donen xocolata. Per això, jo no li deman res. Només dic que necessitam un Govern autònom que no sigui simplement un mal gestor de la burocràcia, sinó un equip amb voluntat i iniciativa política, capaç de dissenyar un projecte de futur que il·lusioni el nostre poble i d'implicar-lo en l'execució de les mesures necessàries per a modernitzar la nostra societat. I si això, per exemple, en el cas de l'agricultura, exigeix que els pagesos s'orientin cap al cultiu de productes de nova demanda en el mercat, i els pagesos no ho fan per pròpia iniciativa, ho ha d'incentivar el Govern. I si és necessari ajudar a modernitzar els sistemes de cultiu, aprendre a manufacturar els productes per a una òptima comercialització, o crear una indústria conservera, el Govern ha d'oferir el suport i les ajudes necessàries per a fer-ho. I si hem d'invertir en bellesa, i allà on l'agricultura no és rendible s'ha de convertir el camp en jardins i els pagesos

en jardiniers, i com que això no dóna duros els hem de pagar del pressupost alimentat pels corresponents impostos turístics, també s'ha de fer. Tot abans que seguir en l'actitud aparentment derrotista de la dreta de deixar morir l'agricultura perquè no és rendible, quan en realitat el que volen és convertir tot Mallorca en objecte d'especulació urbanística.

Ja sent els crits i l'escàndol de la dreta més conservadora, que dirà que això és intervencionisme, planificació socialista, funcionarització dels page-

● L'índex nord-americà de mortalitat infantil és superior als d'Europa Occidental

sos i no sé quantes calamitats més. La veritat és que per una orella m'entrarà i per l'altra sortirà. Només faltaria que ens fessin por les paraules, i a mi m'és igual el nom que li donin sempre que el resultat sigui assolir l'harmonització de les necessitats i exigències de la societat moderna amb el dret de cada ciutadà a la plena realització de la seva personalitat, que inclou des de la dignitat de la seva vida privada i professional fins al dret a disfrutar d'un entorn sà i d'una activitat de lleure gratificant.

Això no es fa amb simplismes, ni posant els Estats Units com a exemple. Per als europeus, no és acceptable la

construcció d'una societat moderna al preu de marginar socialment un importantíssim sector de la població. Ara mateix s'ha celebrat a Madrid un simposium internacional sobre economia sanitària, i Alain Enthoven, expert nordamericà en el tema i catedràtic de la Universitat californiana (justament!) de Stanford, hi ha donat una conferència sobre un tema ben suggestiu: "Què poden aprendre els europeus dels (nord)americans sobre finançament i organització de l'assistència sanitària". El seu diagnòstic no pot ésser més concís: res! Més encara. Segons el professor Enthoven, l'únic que podem aprendre és a no cometre les mateixes errades que els nordamericans, perquè els Estats Units no són un model a imitar.

Crec que val la pena retenir una frase del catedràtic californià, perquè pot donar molt a rumiar no sols sobre la bondat del sistema sanitari, sinó també sobre el tarannà dels metges. Segons Enthoven, "els metges espanyols diuen que el sistema sanitari nordamericà és millor que el que tenen aquí, però des del punt de vista social tots els sistemes europeus són millors que el nord-americà". I per a il·lustrar-ho, va donar la dada que 35 milions de nord-americans (és a dir, casi tants com tota la població espanyola) no tenen cap tipus de cobertura mèdica, i l'índex nord-americà de mortalitat infantil és superior als d'Europa Occidental.

La disjuntiva és ben clara: O tenim un sistema sanitari social, i en aquest cas els serveis de medicina, des de la visita per receptar una aspirina pel mal

de cap fins a la geriatria, el termalisme i la talassoteràpia, han d'estar subvencionats pel pressupost; o aquests serveis són privats, i en tal cas queden limitats als privilegiats, entenent per privilegiats la gent que els pot pagar. Exactament la mateixa disjuntiva que tenim en qualsevol altre camp de l'activitat humana, inclosa la definició de l'estructura econòmica per a les nostres illes: O una estructura marcada pels interessos o els desinteressos de la iniciativa privada, o una acció decidida dels poders públics per tal de potenciar

● Necessitam un Govern autònom que no sigui simplement un mal gestor de la burocràcia, sinó un equip amb voluntat i iniciativa política, capaç d'un projecte de futur

l'estructura que, després del corresponent debat públic i els estudis seriosos i objectius que siguin necessaris, resulti més adient per a donar satisfacció a les necessitats i exigències d'una moderna societat de serveis degudament equilibrada per tal de satisfer també el dret dels seus ciutadans a trobar les vies idònies de realització de la seva personalitat. I per aquesta tasca és més perillosa la levitat de les idees preconcebudes que el pes de les idees heretades. ■

hilario

EN CATALÀ:

Blocs impresos de factures,
albarans i rebuts.

- Material Tècnic de dibuix
- Llibreria Tècnica de dibuix
- Papereria

C/. Aragó, núm. 10 Tel. 46 45 72
Palma de Mallorca
C/. Quint, núm. 3 Tel. 71 54 33

EL NACIONALISME CATALÀ A LA FI DEL SEGLE XX

Mateu Morro Marcé

El 18, 19 i 20 de març de 1988, amb la col·laboració de la Diputació de Girona, es varen celebrar les II Jornades "El nacionalisme català a la fi del segle XX", que varen comprendre cinc conferències, dotze ponències i sis debats. Les Jornades eren la continuació del primer seminari sobre "El nacionalisme català a la fi del segle XX", esdevingut a Vic el febrer de 1987, organitzat per la Fundació Pública Municipal per als Estudis Universitaris. Les Terceres Jornades s'han celebrat enguany a Igualada.

El conjunt complet de ponències i conferències ha estat editat el març de 1989 dins la col·lecció "Polítiques", d'Edicions 62 i La Magrana. Es tracta d'un volum molt apropiat per a qualsevol persona que s'interessi per l'existència d'aquesta comunitat que anomenam Països Catalans. Els enfoc són molt diversos, tant pel que fa a les metodologies com als camps d'anàlisi, però la voluntat de fer una aportació enriquidora, des d'un punt de mira nacional, és comuna a tots els ponents i conferenciants.

● «Estem nacionalitzant l'Estat. Totes les nacions fortes s'articulen sobre partits estatals» (F. González, entrevista a TV3, 21/6/84)

Les jornades constitueixen una fita important en el panorama un tant desolador del debat i la reflexió sobre la nostra existència com a nació, en el qual si deixam a banda la Universitat Catalana d'Estiu, les activitats del Centre de Documentació Política i del grup Blanquerna, i el que signifiquen "El Temps" i "Avui", hi ha un veritable desert d'iniciatives. I una comunitat de cultura i de comunicació, veritable nuu de la nació, no es pot establir sobre uns fonaments tan febles. Fer els Països

EL
NACIONALISME
CATALÀ
A LA FI DEL
SEGLE XX
II Jornades

Polítiques
EDICIONS DE LA MAGRANA
EDICIONS 62

Catalans és establir uns mecanismes d'intercomunicació estables, que abastin el terreny de la informació, la comunicació, la cultura, la política, i altres terrenys de la vida social, en els quals la reflexió comuna i compartida hi sigui essencial.

Alguns textos com "El neonacionalisme espanyol" de Salvador Cardús, "Calidoscopi de l'espanyolisme a Catalunya" de Josep Huguet, "Intel·lectuals, nacionalisme i universalitat" d'Antoni Estradé i "Universalisme i particularisme" de Joan F. Mira, fan una interessant aportació a l'anàlisi del nacionalisme espanyol.

Cardús posa de manifest que tot projecte polític és nacionalista: "Tota forma d'exercici del poder demana ser embolcallada en uns trets culturals, d'identitat, que la justifiquin". Els intel·lectuals i polítics espanyolistes quan carreguen contra el nacionalisme català acusant-lo de particularista ho fan certament des del particularisme, des d'un nacionalisme espanyol que es

diferencia del català en els seus continguts històrics i culturals, en els seus objectius polítics i en què mentre el primer és d'opressió, el segon és d'alliberament. Mentre el nacionalisme espanyol ha generat fenòmens ideolò-

● **El text de Damià Pons constitueix, probablement, una de les reflexions més serioses, fetes des de les illes, sobre la construcció dels Països Catalans**

gics com el falangisme i el franquisme, o com el reaccionarisme antidemocràtic, el catalanisme, tal com indica Antoni Estradé, ha estat un dels fenòmens més universalitzadors existents dins l'Estat espanyol. La situació a hores

d'ara ha canviat, però no per una certa provincianització del nostre país, sinó per la nova formulació del nacionalisme espanyol des que el PSOE es fa càrrec del govern central. Estradé examina la retòrica i la política del govern del PSOE trobant-hi els elements d'un plantejament polític nacionalista clàssic: modernització del país; preocupació constant per la llengua, la cultura i la unitat política; reforçament de conceptes com "nación española", "Gobierno de la Nación", etc.; recuperació de símbols com "l'himno", la "Bandera de España"; reviscolament de l'"orgullo de ser españoles" amb la "Fiesta Nacional de España" i relançada de la projecció exterior del nacionalisme amb l'afer de la "Hispanidad", els "trescientos millones" i el "Quinto Centenario del Descubrimiento", etc.

Cal enllaçar aquesta nova escomesa del nacionalisme espanyolista amb la significació del mateix paper vertebrador del propi PSOE, perquè, com diu Huguet, "L'altra manera de fer Espanya

1989 BIBLIOTEQUES MUNICIPALS

Cort
Pça. Cort, 1
C.P. 07001

Horari
Matins: 9'30-13'30 h.
Horabaixa: 17-20 h.
Dissabtes: 9'30-13 h.

Arenal
Pça. G. Rul·lan Garcias, 5,
1er pis. C.P. 07600

Coll d'en Rabassa
Bailèn, 38
C.P. 07007

Son Rapinya
Llac de Banyoles, s/n.
C.P. 07013

Son Ximelis
Cap Blanc, s/n.
C.P. 07011

Rafal Vell
Pere Ripoll Palou, 9
C.P. 07008

Gènova
Barranc, 2
C.P. 07015

Establiments
Pça. Immaculada, 3
C.P. 07010

Sant Jordi
Bauçà, 31
C.P. 07199

Blanquerna
Sant Joaquim, 9
C.P. 07003

Son Gotleu
Regal, 105
C.P. 07008

Sa Indioteria
Gremi Tintorers, s/n.
C.P. 07009

Polígon de Llevant
Ciudad de Querétaro, 3
C.P. 07007

Molinar
Xadó, 7
C.P. 07006

Horari
Dilluns a divendres: 15-21 h.
Dissabtes: 10-14 h.

AJUNTAMENT DE PALMA

és contribuir a vertebrar la societat a través de partits únics a tot l'Estat." Mentre el nacionalisme català "és un victimisme continuat" (J. Solé-Tura "Avui", 16.4.85) i insolidari, el PSOE construeix Espanya "frente a los conservadores que pusieron todos los obstáculos a su alcance para evitarlo, y frente a los nacionalistas que defendían exclusivamente la autonomía de su respectiva nacionalidad, perdiendo la perspectiva de estado y manifestando

● **Al País Valencià
cada any el nombre total
de catalanoparlants
minva d'unes 5.400
persones**

su insolidaridad política y económica con otros pueblos de España" (Ponència marc del XXI Congrés del PSOE). Ho expressava amb transparència F. González: "Estem nacionalitzant l'Estat. Totes les nacions fortes s'articulen sobre grans partits estatals" (F. González. Entrevista a TV3, 21.6.84).

Un altre bloc de ponències fan referència a la situació de la nostra cultura, de la nostra llengua, de la nostra identitat nacional, i a les estratègies possibles per ala seva potenciació. Jesús M. Rodés, Carles Vivé Pi-Sunyer, Josep Benet, Modest Prats, Aina Moll, Miquel Strubell, Vicent Pitarch, Josep Lluís Carod-Rovira, Joan Becat, Damià Pons, Ramon Lapiedra, Josep Gifreu i Viceç Villatoro, des de diversos angles, es refereixen a la situació de la llengua, i la seva relació amb la reconstrucció de la nació.

La constatació estadística de Miquel Strubell, que al País Valencià cada any el nombre total de catalanoparlants minva d'unes 5.400 persones, parla per ella mateixa (de les Illes Balears no té dades). Segons Strubell el nombre de catalanoparlants segurament augmenta, però amb una tendència cap a la concentració al Principat.

N'Aina Moll amb un article suggerent, i sense dubte enormement personal, constata que hi ha una clara manca de consciència de la unitat nacional catalana, i que les actuacions dels nacionalistes s'han de dirigir a restablir els lligams històrics, i culturals i a crear espais comuns de comunicació. La seva posició, estrictament pragmàtica, és d'aprofitar al màxim el marc legal vigent.

Damià Pons proposa una estratègia per anar fent els països Catalans que sigui capaç de donar fruits concrets, perceptibles en la vida quotidiana. La proposta es basa en una comunicació cultural entre totes les regions catalanes múltiple, en tots els sentits; en una empena renacionalitzadora, en la qual Catalunya assumeixi el paper que fins ara ha renunciat a assumir, que faci possible que la consciència nacional arrel i esdevengui majoritària a cadascun dels nostres països. El text de Damià Pons constitueix, probablement, una de les reflexions més serioses, fetes des de les Illes, sobre la construcció dels Països Catalans. A les consideraci-

● **El nacionalisme
espanyol ha generat
fenòmens ideològics
com el falangisme i el
franquisme, o com el
reaccionarisme
antidemocràtic**

ons i propostes finals es remarca la utilitat de les jornades, "indispensables per a formular un model nacional i de futur", i es posa de manifest l'existència d'un pensament nacional renovat, que ha de trobar canals d'interacció amb els projectes concrets i la praxi política i institucional. L'objectiu és de fer possible un espai lingüístic, cultural, comunicatiu i educatiu, en el qual es pugui basar, sòlidament la construcció d'una comunitat nacional, és a dir, de Països Catalans. ■

TALAIÀ

**ARA I EN L'O.R.A.
DE LA NOSTRA
MULTA. AMÉN**

Benigne Palos

Sovint sentim destralejar la gent sobre la inoperància del nostre Ajuntament i de l'aparent manca d'interès dels regidors envers els molts problemes que planteja la nostra descuidada ciutat. La gent repeteix una i altra vegada: res no funciona. Sembla que als regidors només els preocupa qui guanyarà les eleccions i a qui les perdin aprofitar els quatre anys de legislació per donar mala vida als guanyadors.

Bé, jo no estic totalment d'acord. Crec que l'Ajuntament n'encerta qualcuna. L'O.R.A., sense anar més enfora, n'és una. És de justícia reconèixer que és una feina molt ben feta. D'artesanía diria més bé. Una veritable ostentació d'organització amb un excepcional desplegament de mitjans humans. Res no passa per malla. La vigilància i el control són perfectes.

El despistat que deixa el cotxe sense la corresponent credencial, just deixar-lo, ja té la multa posada. Matemàtic, ni amb un ordinador. I quan el sancionat torna al cotxe, no li resta més que exclamar en veu baixa i resignació: "Ara i en l'O.R.A. de la nostra multa. Amén" Tot això sense pensar en parents de ningú.

És molt fàcil imaginar-se el bé que ens aniria pels carrer, si a la seguretat ciutadana, neteja, circulació, etc. etc. etc., es dedicassin uns mitjans similars als que s'han destinat a l'O.R.A. És clar que no serien rendibles, però el ciutadà ho agrairia de tot cor. (Fa uns dies, passant pel no gaire llarg carrer de Reina Esclaramunda, hi vaig veure quatre agents que amb gran professionalitat anaven pentinant-lo i col.locant les corresponents multes als vehicles que es trobaven "off side")

CRÒNIQUES INGÈNUES

ATALIS, LA PROTECCIÓ EFÍMERA

Joan Mayol

De vegades és ver que la literatura sols és això, literatura. La il·lustració d'aquest article ho diu tot: el Parlament de les Illes Balears aprovà una llei protectora que determina la conservació d'una contrada privilegiada i important del mitjorn menorquí. La història comença de manera curiosa: la iniciativa de la llei va ser presa pel Consell Insular de Menorca, però amb l'abstenció del PSOE i el PP davant la proposta de l'Entesa de l'Esquerra. Passa la llei a estudi del Parlament, on s'aprova. La dreta escaina: "amb lleis així, farem que els nostres hereus visquin en coves". Però la dreta fa alguna cosa més: a les poques setmanes presenta una modificació, convenç al "grup mixt" i aconsegueix limitar la protecció a un àmbit territorial molt més reduït. En concret, segons una primera aproximació, de tenir protegides 2.500 Has, la modificació ho ha deixat en poc més de 1.000. La sinceritat feia més recomenable titular la nova llei com la "lleï de reducció de l'Àrea Natural de la zona d'Atalis", ja que s'han desprotegit quasi 1.500 Ha. És clar que la sinceritat, al Parlament, no hi té majoria.

I a què ve tal modificació? L'exposició de motius de la llei, i els discursos públics des de la tribuna, ho justifiquen amb la inclusió, en l'àmbit de la llei, d'un camping, una sèrie de parcel·les urbanes edificades o aprovades i les sempiternes i teòriques indemnitzacions (em permetreu un paràgraf específic, al cas). Si resulta que el camping i les parcel·les ocupen 1.480 Has, com es podria desprendre cartessianament, és que el procés de balearització a Menorca ha assolit un ritme cancerigen tan greu que qualsevol indemnització estaria més que justificada. Naturalment, és fals: les parcel·les i el camping ocupen sols una part ínfima de la reducció aprovada. La veritat és que la dreta ha volgut tornar al mercat immobiliari i especulatiu unes quantes Has. Qualcú, ingenu, pot creure que la planificació urbanística municipal ha de solventar-ho. La planificació urbanística municipal, ai làs! no és suficient per protegir el territori, a les Balears, dels anys 80 i 90. Es pot declarar d'utilitat pública qualsevol xibi en sòl no urbanitzable, on l'única exigència per edificar és que les parcel·les siguin més grans, és a dir, que es sacrifiqui més territori per segona

residència... La planificació municipal, que es dicta a l'empar d'un Pla Provincial nefast i caduc, en realitat divideix el sòl en urbanitzable i menys urbanitzable, i no en urbanitzable i no urbanitzable, com la Llei del Sòl i el sentit comú determinen.

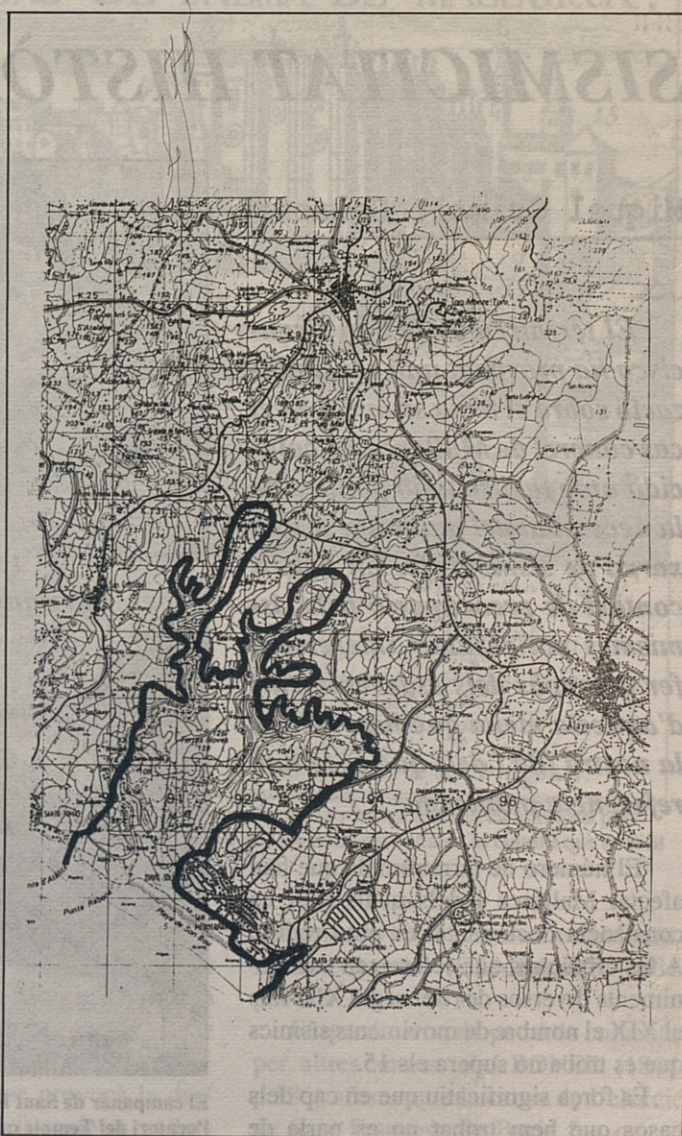
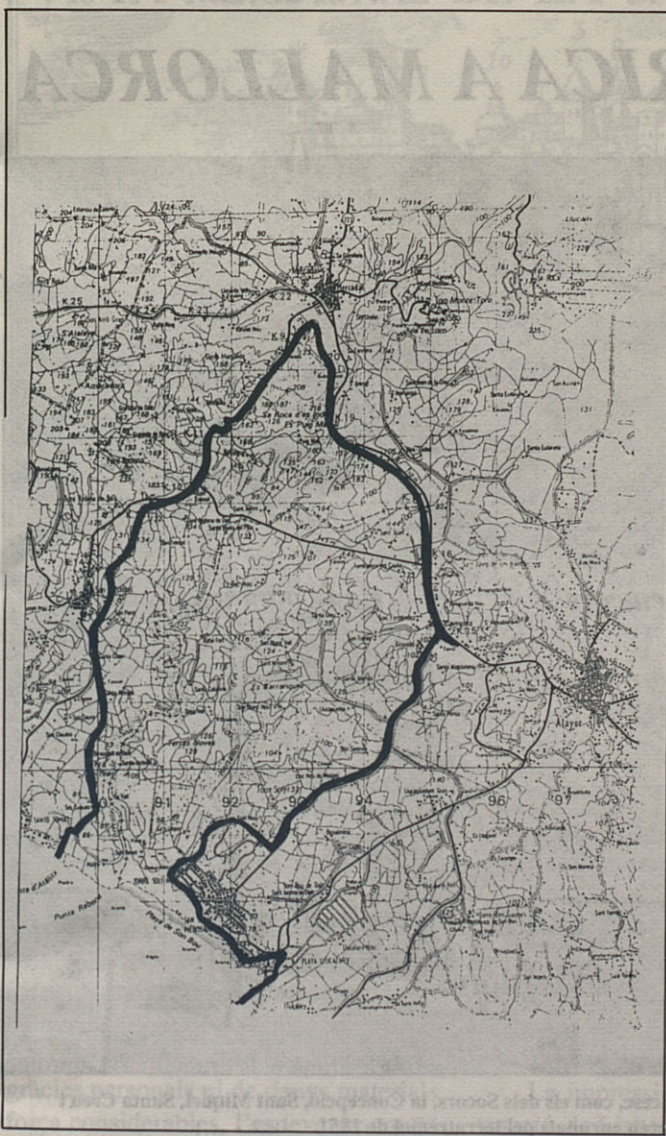
● Un Pla Provincial nefast i caduc, en realitat divideix el sòl en urbanitzable i menys urbanitzable

La modificació de la llei d'Atalis ha deixat desprotegits llocs tan singulars com la Roca de S'Indio i els alzinars propers, les vores superiors i conques altes dels barrancs, i ha transformat un espai natural en una zona verda, en alguns indrets, ja que les zones no protegides són tentacles que penetren profundament dins de l'àrea natural d'especial interès. En aquesta zona hi ha ja grans urbanitzacions (Son Bou,

Sant Jaume), amb una alta proporció de solars no edificats, i greus problemes ambientals sobre el Prat de Son Bou (que qualche il·luminat vol convertir en safareig de pesca de gambes japoneses i peixos continentals, amb palafits!).

La situació és dramàtica. La protecció del territori, ara i aquí, exigeix un gran pacte, un acord ampli que garanteixi uns paràmetres de conservació territorial dignes, de manera que la transformació radical que el país pateix es vegi limitada de debò per tots. Amb aquest problema, com en altres d'importància excepcional, hem d'aconseguir un consens d'eficàcia i la protecció no ha de ser un arma partidista de veure qui és més llest o qui té més vots. Un pacte que no pot sacrificar àrees per compromisos polítics partidistes, ni deixar lloc al serra-pilla de qualsevol urbanització especialment generosa en compensacions municipals o d'altre tipus. Un pacte, en fi, que freni definitivament la balearització del nostre territori.

Tornem al tema de les indemnitzacions. Cal parlar-ne perquè aquest és l'encanteri que exhibeix la dreta cada cop que pot. Punt primer: Fins avui, la

En aquests mapes es reproduïx la línia de la Llei de 26 d'octubre de 1988 i la "rectificació" de dia 24 de maig de 1989. El mateix Parlament, per treure defora un camping i uns pocs edificis inclosos per error a l'àrea protegida d'Atalis, ha eliminat qualsevol protecció entorn dels barrancs i ha reduït l'espai protegit a menys de la meitat del que mig any abans havia preservat.

CAIB no ha pagat cap indemnització. La famosa sentència del Trenc ha estat objecte de recurs davant el Suprem, i cal esperar el pronunciament de l'alt tribunal per poder argumentar la doctrina. Punt segon: per a les àrees naturals, les indemnitzacions no són un argument absolut. Encara que tota una generació d'illencs hagués de fer front a inversions extraordinàries per un cas així, els beneficis que es deriven de la protecció són molt superiors als costos, perquè la indemnització es paga un cop, i els beneficis són indefinits.

Per això escarrufa sentir -com s'ha sentit al Parlament- que el batle de Campos demana que es modifiqui la

lleï des Trenc, i que el portaveu del PP (que amb UM i Ricci té la majoria) digui que qualsevol moment és bo per a parlar-ne. Fins ara, no hi ha hagut cap indemnització definitiva, però la modificació de la llei d'Atalis sí que ho serà, definitiva: quan una àrea és urbanitzada, quan és víctima de l'especulació, els efectes són irreversibles, i mai ningú (així d'absolut) no podrà gaudir-ne la natura; quan es protegeix, com demostra de manera sagnant el cas d'Atalis, encara no podem estar tranquils i cal continuar la tasca per mantenir aquesta protecció legal, molt necessària però insuficient, ja que es tracta d'una protecció de paper. De paper oficial: les

lleis s'han d'aplicar, per ser eficaces, s'han de fer complir, i no sempre es fa: Es Trenc n'és un cas tristíssim, però n'hi ha més, quasi tants com Àrees d'Especial Interès a les Illes. Tasca per mantenir la llei i tasca per fer-la rutllar. Ells, en urbanitzar, ja ho tenen llest.

És Atalis un precedent? Esperem que no, esperem que la reconsideració de les decisions del Parlament sigui excepcional, i no entrem en una dinàmica tan negativa com ridícula: l'esdevenir del país (per no parlar de la dignitat institucional) ho exigeix.

Joan Mayol és diputat del PSM-EEM.

SISMICITAT HISTÒRICA A MALLORCA

Miquel Grimalt Gelabert

El terratrèmol de San Francisco ha provocat una sensibilització sobre el tema sísmic, i en cas concret de Mallorca ha coincidit amb la discussió política de la necessitat del muntatge d'una xarxa de sismògrafs. En aquest context de preocupació pels sismismes pot resultar interessant fer un repàs dels esdeveniments d'aquesta mena que han afectat la nostra illa i dels que es té una referència publicada.

El número de terratrèmols que han afectat Mallorca i dels quals n'hi ha constància documental és prou reduït. A les cròniques que refereixen esdeveniments diversos des del segle XIII fins al XIX el nombre de moviments sísmics que es troba no supera els 15.

És força significatiu que en cap dels casos que hem trobat no es parla de víctimes mortals, a més tampoc no hi ha cap avinentesa en què edificis principals hagin estat esbucats. Els moviments sísmics degueren ésser febles, perquè en cas d'haver tengut una intensitat notable haguessin causat grans destruccions. Aquesta darrera afirmació queda especialment palesa si tenim en compte la quasi nul·la resistència que tenen els sistemes de construcció tradicionals de l'illa en cas de sacssades del subsòl, o si es recorda l'equilibri quasi inestable de les grans estructures monumentals, com la Seu, que han resistit els moviments tel·lúrics.

L'impacte social que han manifestat els terratrèmols no corre paral·lel al de les destruccions físiques que han determinat, sinó que ha estat molt més remarcat. Es podria dir que els sismismes feren córrer rius de tinta, i que provocaren una gran commoció popular, en tant

El campanar de Sant Francesc, com els dels Socors, la Concepció, Sant Miquel, Santa Creu i l'oratori del Temple quedaren enrunats pel terratrèmol de 1851.

que d'altres esdeveniments naturals força més destructius i que es presenten molt més sovint a les illes (particularment el cas de les sequeres, inundacions

trobat a un grapat de cròniques i relacions històriques editades (a la bibliografia esmentam aquelles publicacions on apareixen notes sobre aquest fenomen).

● És força significatiu que en cap dels casos no es parla de víctimes mortals. Els moviments sísmics degueren ésser febles

EL TERRATRÈMOL DE CAMPOS

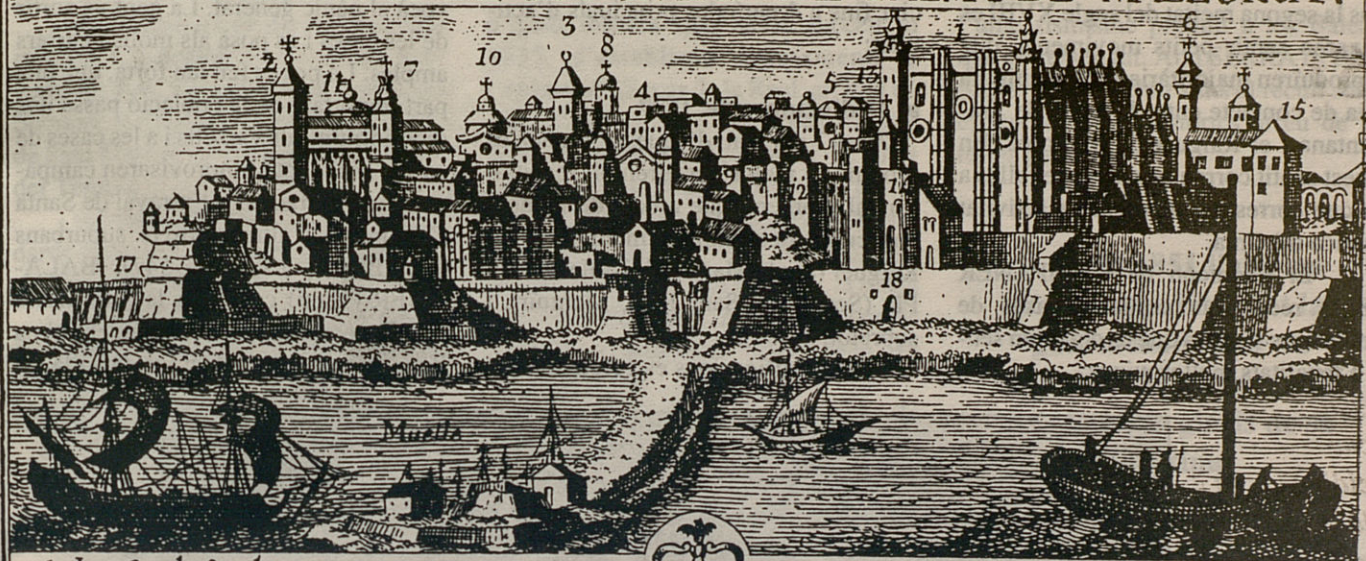
El primer cas del que tenim referències és el sismisme de Campos, anomenat així perquè en aquesta vila fou on es va sentir la sacssada de manera més forta, i va succeir a les dues del migdia del 18 de març de 1660. El fenomen es va repetir amb menor intensitat el dies 19, 26 i 28 del mateix mes. BOVER (1856) en la seva crònica de Sóller comenta que el fet també fou perceptible a la Serra de Tramuntana.

L'única obra que refereix que el terratrèmol de 1660 causà desperfectes concrets és la de l'Arxiduc Lluís Salvador (HABSBURG-LORENA, 1985)

i ventades) proporcionalment mai no han determinat comentaris tan exagerats.

Podem fer un breu repàs de les notícies de terratrèmols històrics que hem

VISTA MERIDIONAL DE LA CIUDAD DE PALMA DE MALLORCA.

1. La Cathedral.
2. Parroquia de Sta Cruz.
3. Parroquia de S^{to} Miguel.
4. Parroquia de S^{to} Nicolas.
5. S^{to} Domingo.
6. S^{to} Francisco de Asis.
7. N. S^{ra} del Carmen.
8. Trinitarios Calzados.
9. S^{to} Francisco de Paula.

10. Ospital de S^{to} Antonio Abad.
11. Sta Margarita.
12. Palacio del General.
13. Torre del Angel.
14. Palacio del Obispo.
15. La Real Audiencia.
16. Puerta del Muelle.
17. Puerta de Sta Cathalina.
18. Puerta de los Dragones.

Aquesta visió marítima de la Palma del segle XVIII, tot i ésser idealitzada, dóna una idea de com era la façana de la Seu que quedà malmesa pels terratrèmols a què es refereixen els textos de l'època. La imatge permet també veure el clos tancat a què les murades reduïen la ciutat i que fa fàcil imaginar la commoció de pànic que havia de produir el fet de no poder fugir.

segons el qual va provocar danys a la Seu (les malifetes a l'església major de l'illa seran una constant en aquest tipus de relat).

Tot i que enlloc no es parla de desgràcies personals ni de danys materials força considerables, l'esdeveniment va provocar una sensibilització sobre el perill sísmic, que encara s'incrementà més quan es reberen notícies d'altres fenòmens contemporanis. Així el 14 de novembre de 1688 (CAMPANER 1881, p.444) començaren pregàries a totes les esglésies i convents de la capital perquè la Providència alliberàs Mallorca de desgràcies com els sismismes que el mateix any havien destruït altres ciutats de la Monarquia Hispànica, com Lima i Nàpols.

gueren rogatives perquè la Divinitat evitàs que l'illa fos afectada per desastres com el que havia esdevingut a Lisboa i altres indrets el dia 1 de novembre d'aquell mateix any.

La impressió que provocà la destrucció de Lisboa en la societat mallorquina

● **La impressió que provocà la destrucció de Lisboa al 1775 en la societat mallorquina degué ésser enorme i fou motiu de l'edició de relats a les impremtes locals**

quina dels setcents degué ésser enorme i fou motiu de l'edició de relats a les impremtes locals (ANÒNIM, 1776). Hi hagué una autèntica psicosis col·lectiva enmig de la qual la Ciutat de Mallorca elegí com a segon patró (rera el tradicional Sant Sebastià -advocat contra la peste-) a Sant Francesc de Borja, atès la

nomenada virtut anti-sísmica atribuïda al sant jesuïta (CAMPANER 1881, p.545).

El quasi-canvi de patró és comentat per altres autors, així BOVER (1864, p.386) afirma que la causa de l'elecció de Sant Francesc de Borja fou que el sismisme de 1755 es va sentir a les Balears, i en el mateix sentit es decanta l'obra de l'Arxiduc Lluís Salvador (Habsburg-Lorena, 1985, p.38), que diu que el sismisme de Lisboa provocà desperfectes diversos a la Seu de Mallorca (encara que sense esmentar la seva font d'informació).

La reacció mallorquina enfront del paroxisme de 1755 fou similar a la que es produí a diversos indrets de l'àmbit Ibèric. Així sabem que a Múrcia el desembre del mateix any es feren processons de la Virgen del Rosario "como muestra de agradecimiento por haber librado a la ciudad de los estragos que asolaban toda España" (CALVO, 1982, p.31).

En realitat la calma del subsòl illenc sembla que fou total en els 102 anys posteriors al moviment de Campos. Ja

EL SEGLE XVIII I LA POR DEL TERRATRÈMOL DE LISBOA

La següent referència a moviments sísmics l'hem trobada a la mateixa crònica i ve donada per una notícia externa i de nou fou provocada per la por a una hipotètica catàstrofe. El desembre de 1755 una vegada més s'empren-

dins la segona meitat del segle XVIII es deixaren sentir petits moviments, que es produïren majoritàriament seguint la línia de contacte entre la Serra de Tramuntana i el Raiguer de Mallorca. En aquest sentit corren una sèrie de falles a les que correspon una teòrica activitat sísmica màxima.

El Crònicon de CAMPANER (1881) recull els següents casos de moviments sísmics que es deixaren sentir a localitats mallorquines:

ciar fins a 4 períodes principals d'activitat:

a) 14 d'octubre de 1827

A les 7 del matí d'aquesta jornada es produí el major terratrèmol registrat fins al moment, que afectà de manera particular determinats municipis del Raiguer (Santa Maria, Binissalem) i del Pla (Sencelles, Sant Joan, Montuïri, i sobretot, Sineu).

Certes edificacions es veren malme-

vocà el pànic general. La gent va sortir de les cases i es posà als molls i carrers amples. La por es feu tan forta, que una part important de la població passà uns dies dormint als vaixells i a les cases de camp. Fins i tot s'improvisaren campaments de barraques a l'arraval de Santa Catalina i a altres indrets suburbans (LLABRÉS, 1959, p. 547). BALAGUER (1866) completa la informació dient que elsismisme fou perceptible a bona part de les poblacions de l'illa.

La catedral i la torre de l'Àngel, damunt l'Almudaina, que resultaren afectats al 1851.

- Santa Maria (2 de juliol de 1763).
- Sencelles (26 de maig de 1764).
- Palma (7 i 8 de desembre de 1773)
- Inca (1783).

A cap dels casos referits l'autor no els dóna importància especial i el comentari es resol amb la fórmula estandaritzada "se sentiò un terremoto". Únicament el succeït el 1773 a Palma va causar qualche adversitat, encara que el trastorn només fou emocional, o gairebé còmic. Així, la mateixa crònica (p.570) refereix "Asustáronse mucho las religiosas de San Jerónimo y hubo que sangrar a várias de ellas".

ELS TERRATRÈMOLS DEL SEGLE XIX

És al segle XIX en què els moviments sísmics tenen conseqüències de certa importància, i s'hi poden diferen-

ses, com fou el cas de la rectoria de Sineu, així com el dels coronaments de les esglésies d'altres indrets. A Sineu alguns pous tragueren aigua pel seu coll per espai d'uns pocs dies. L'Arxiduc Lluís Salvador (HABSBURG-LORENA, 1985) afirma que a darreries del segle encara s'apreciaven a l'obra de la parròquia sineuera els grans crulls provocats pel moviment sísmic.

No hi hagué ferits, si hem de creure el que relata LLABRÉS BERNAL (1959, p. 288).

b) Juny de 1835

Al llarg dels dies 15, 16, 17, 20 i 26 d'aquest mes es sentiren terratrèmols a Palma, especialment a la matinada del dia 15.

El fet va durar uns pocs segons, però anà acompanyat d'un fort tro, que pro-

Poc temps després, el 30 de juliol del mateix any es va sentir un nou moviment -molt més fluix- a Ciutat.

Curiosament, cap de les fonts assenyalades parla de danys a cap edifici. El més notable fou la gran sensació de pànic, que també és relatada per l'Arxiduc (HABSBURG-LORENA, 1985, p.39).

c) 15 de maig de 1851

A les dues de la matinada del dia 15 de maig es produí el major terratrèmol del que es té constància a Mallorca. El fenomen fou al voltant de les dues de la matinada i nombrosos edificis, sobretot de Palma, sofriren destruccions diverses:

- una de les torres que coronaven la façana de la Seu es va esbucar, i la segona quedà força malmesa.

- els campanars de diversos edificis religiosos quedaren enrunats: als convents de Sant Francesc, Sant Agustí (el Socors), la Concepció, a les parròquies de Sant Miquel i Santa Creu i a l'oratori del Temple.

- nombroses cases particulars quedaren cruixides, encara que sense caure cap dels seus elements.

- al Castell de l'Almudaina s'enfonçà el que quedava de la Torre de l'Àngel, així com el campanar de la capella de Santa Aina.

● **Hi hagué una autèntica psicosis col·lectiva enmig de la qual la Ciutat de Mallorca elegí com a segon patró Sant Francesc de Borja**

El moviment sísmic va afectar la major part dels municipis de l'illa, i les comptades excepcions són a les viles situades més al Llevant de l'illa: Manacor, Artà, Felanitx, Campos i Pollença. La màxima virulència del moviment fou al terme de Marratxí, on s'esbucaren diversos edificis, sobretot al lloc de Sant Marçal (sa Cabaneta). Dins la Ciutat de Mallorca la part que patí majors destrosses fou la situada a la zona alta.

No hi hagué morts ni ferits de consideració, a part de la commoció general que produí. La major part de la població de Palma va fugir de la capital. I

d'igual manera que havia succeït al 1835, s'establiren campaments a l'extrarradi (Secar de la Real, arraval de Santa Catalina ...). L'alarma fou tal que fins i tot la guarnició militar va eixir fora de les murades i s'establí al glacis de sa Faixina. Un altre indret de barraquisme ocasional foren els passeigs amples de la ciutat: la Rambla, la plaça des Mercat i es Born. Per la seva part els mariners i pescadors embarcaren les seves famílies.

Els edificis més afectats foren els vells convents, molts d'ells en estat de semi-abandonament des de l'exclaustració, i d'entre ells sobretot resultà malmès el de Sant Francesc (aleshores quarter de la guàrdia civil). Estèticament les conseqüències del sismisme quedaren plasmades en les façanes neogòtiques que es bastiren a les dècades següents a la Seu i a Santa Eulàlia en substitució de les anteriors -barroques o que havien estat acabades de manera provisional- afectades pel terratrèmol.

Així, com que els danys materials provocats pel fenomen no foren molt notables, l'impacte social fou enorme i bona mostra d'això són el conjunt de descripcions i estudis que se'n derivaren quasi immediatament. Tenim relats-cròniques com els de RIBOT (1851) o el que en vers sortí també el mateix any ANÒNIM (1851). Des d'un caire més científic treballaren el fet l'enginyer flamenc assentat a Mallorca Paul BOUVY (1851 i 1852) i PUJO (1851).

Pel que fa a la bibliografia més actual, el fenomen de 1851 ha estat

l'únic sismisme produït a les Balears que és ressenyat. Així SERRAT (1985, p.268-270) l'inclou dins el recull sobre els terratrèmols històrics arreu de les terres catalanes.

● **Al 1851 l'alarma fou tal que fins i tot la guarnició militar va eixir fora de les murades i s'establí al glacis de sa Faixina**

Un problema addicional de l'esdeveniment natural fou la suposada promiscuïtat i immoralitats diverses que es derivaren del curt període de barraquisme -i paral·lel relaxament de costums- que anà associat a la por immediata posterior al moviment de la terra. Tal avinentesa quedà reflectida a certs romanços del moment i sobretot a predicacions contemporànies fetes per l'estament clerical.

Encara era viu el record dels moviments del 15 de maig, quan el 31 d'agost del mateix any hi hagué un altre petit sismisme, amb una intensitat molt menor (LLABRÉS, 1962, p.391), que va coincidir amb la finalització de les obres de desmuntament dels elements de la façana catedralícia que amenaçaven caure. BOVER (1864, p.391) data el moviment el dia 31 d'agost de 1852.

El 21 de desembre del mateix any va finalitzar la sèrie de terratrèmols

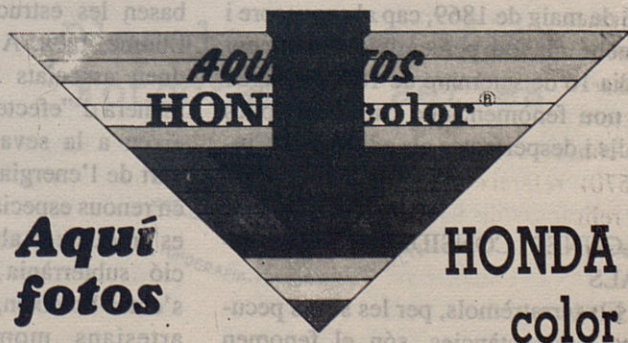

**Llibreria
Jaume de Montsó**

Passatge Joan XXIII, 1-B

Geranis Centre Telèfon 72 19 31

07002 Palma (Mallorca)

**Aquí
fotos**

**HONDA
color**

Anau a revelar les vostres fotografies a les botigues on vegeu aquest distintiu

RELACIO DEL TERREMOTO

DEL DIA 15 DE MAIG DE 1851

CERCA LAS DUAS DE LA MATINADA.

Desgraciada de Mallorca
 ¿que es lo que pasa?
 no basta maña ni trasa
 per contar.
 un trist y funest temblò
 se va sentir,
 als 15 maig sens mentir
 la matinada,
 la una y tres cuarts tocada
 era per cert,
 quant tuom quedá despért
 atolondrat,
 luego se ven la ciutat
 plena de gent,
 que fugia molt corrent
 de tal perill,
 se dona, s' homo es fill
 y los parénts,
 se buscávan diligénts
 ab plòs y crits,
 se pasejában molt trits
 per la ciutat;
 já el Govern há manát
 y los exorta,

que surten a fóra pórtas
 per salvarse,
 uns qui eran de un peré
 áltres de saltre,
 y en tot axó no falta
 confusió,
 se veu una prosesó
 de gent sustada,
 fóra pórtas y sa muráda
 tot ple de gent;
 demostrant son sentiment
 ab gran motiu,
 sent un Saréno qui dia
 destrucidats,
 tots quedán atolondrats
 de sentirlo,
 y sens ponderació
 vos referesch,
 de que sòls en sant Francesch
 há resultat,
 el campaná destrósat
 y dos casats
 despues há fét dos foráts
 en el sant Téuple,

DÉCIMAS

RELAT.VAS A LOS ACAMPAMENTS DE LOS VESINS DE CIUTAT.

1.
 Grán part de la vesindid,
 à fóra pórtas sorti,
 per queda y per dormi,
 cadescú mes descansit,
 uns foren a sant Bernét,
 y áltres a la Cartuxa,
 se pó a tots los arruxa,
 y sòls os mes animats,
 se qued ren conformats
 en que la ciutat se cruxa.

2.
 Molts áltres tímbe pasóren,
 a viure en el seu lloquet,
 perque son có estave estret,
 y axi lo espeyáren,
 molts bóns bosins se menjáren
 cóm en páscuas de naül,
 y si a cólcu feu mal,
 no merex compació,
 en semblant estació,
 es corema y no carnál:

3.
 Per aqui y per álla.
 se escampá gent fóre mida,
 y la ciutat reduhida,
 las Iglèsis frecuenta,
 no sesáven de prega.
 tots en el mes de Maria,
 mos dás cumplida alegría,
 de no senti mes temblò
 y Déu mos feu el favò
 perque nóstras veus oía.

4.
 La trópa també quedá,
 com el govèrn de termina,
 a la esplanada que heyà,
 qu'es diu Santa Catalina,
 áltre gent se encamina,
 al móil per embarcarse,
 y a bórdo quedarsé,
 per evitar son perill;
 el pare, mare y fill
 tots per asegurarse.

L'esdeveniment natural de seisme anà associat a un relaxament de costums provocat pel curt període de barraquisme i que donà lloc a romanços populars i a predicacions des de la trona.

amb un de lleuger, però que de nou va bastar per causar l'alarma general en una població extremosament sensibilitzada.

d) Altres moviments sísmics

Cap a les darreries de la dècada de 1860 es donaren els darrers fenòmens històrics de tipus sísmics, que no passaren de sentir-se lleument. El primer fou el 6 de maig de 1869, cap al capvespre i gairebé no fou perceptible. Finalment el dia 16 de setembre de 1870 hi hagué un nou fenomen, que causà uns pocs crulls i desperfectes als edificis de Ciutat.

ALGUNES CONSIDERACIONS FINALS

Els terratrèmols, per les seves peculiars circumstàncies, són el fenomen natural que provoca una major sensibilització de la societat que els rep. Es presenten de manera brusca i sense

manifestacions prèvies perceptibles per a l'home. Encara que amb una enorme variabilitat en funció de les zones, en teoria es poden presentar en qualsevol lloc. I sobretot produeixen una sensació de pànic com cap altre fet: a la imprevisió s'uneix la impossibilitat de fer ús de les edificacions com indrets on refugiar-se i també la sensació que la terra, que té valor de suport i sobre la que es basen les estructures construïdes per l'home, falla. A més, els terratrèmols duen associats fets paral·lels que, a manera d'"efectes especials", contribueixen a la seva espectacularitat: una part de l'energia alliberada es tradueix en renous especialment intensos, també es produeixen alteracions de la circulació subterrània d'aigües (fonts que s'enter-boleixen, o pous que esdevenen artesianos momentàniament, entre d'altres).

Només en aquest sentit es pot entendre que el fenomen sísmic a Mallorca

hagi estat objecte de nombroses referències, tot i que objectivament ha tingut escassa importància.

La utilització de les dades històriques per a caracteritzar la qualitat d'una zona com sísmica presenta problemes, ja que l'activitat sísmica manifesta -per a períodes de referència geològicament curts- una gran variabilitat.

Tot i tenint en compte aquestes limitacions de les fonts històriques, resulta evident que a les Illes Balears l'activitat sísmica ha estat força menys activa que no a les zones de la Península Ibèrica geològicament més "emparentades" amb l'arxipèlag. Aquest extrem queda palès quan s'estableix una comparació de la curta relació que nosaltres hem pogut elaborar per a Mallorca amb el ben nodrit llistat que acompanya els articles que fan referències a la sismicitat del Sudest Ibèric (CALVO 1982).

Cap dels grans sismismes que afectaren al Sudest peninsular: Lorca

(1674), Múrcia (1743), Baix Segura i Cartagena(1828-29) no es deixaren sentir a les Illes, on de fet no hi ha hagut cap víctima mortal directament produïda per un fenomen d'aquest tipus -contràriament al que ha passat amb esllavissades, vent, llamps, inundacions, sequeres o altres esdeveniments naturals menys espectaculars, però força més destructius al nostre àmbit geogràfic.

● **El edificis més afectats foren els vells convents, sobretot resultà malmès el de Sant Francesc (aleshores quarter de la guàrdia civil)**

Ja quasi en el moment de finalitzar aquest breu recorregut entre els terratrèmols recollits a les cròniques podem fer esment del cas d'un petit tsunami (gran onada marina deguda a un moviment sísmic) que es troba documentat a la costa oriental de Mallorca, que va succeir dins els fenòmens lligats a la sèrie de terratrèmols posteriors al de Lisboa; així la notícia a la que ens referim ve datada el 31 de gener de 1756. Segons apareix a CAMPANER (1881, p. 607) i transcrivim literalment: "Ha vingut avís que en la vila de Sant Anni (Santanyí) la mar era entrada dintre la terra de mitja llegua, i deixà tanta còpia de peix que les garrigues estaven plenes; fonc una ona qui entrà dita aigua;

el torrer de la torre pogué fugir, i l'aigua li va omplir la torre i se'n dugué una penya qui pesava més de cent mil quintars". De nou l'espectacularitat del fenomen supera en molt les conseqüències perniciosos. Potser avui en dia, amb part del litoral urbanitzat els efectes haurien estat lleugerament diferents.

En darrer terme i per esmentar qualque fenomen més proper es poden remarcar els petits moviments que es registraren els darrers 20 anys: L'estiu del 1978 n'hi hagué dos, el primer el 29 de juliol, que fou registrat de manera instrumental per l'"Observatorio Geofísico Central", però que pràcticament no fou percebut per la gent; el 29 d'agost hi hagué el segon, que es va sentir especialment al litoral sudoriental de l'illa, que anà acompanyat d'una forta detonació i va produir l'oscil·lació d'objectes i el cruixir de portes (paradoxalment no se'n va obtenir corroborament instrumental).

L'últim sismisme que s'ha sentit fou el 10 d'octubre de 1980, en coincidència amb el gran terratrèmol de la ciutat algeriana de l'Asman, i que només fou percebut als pisos més alts del litoral meridional i oriental de Mallorca. ■

Miquel Grimalt Gelabert és Geògraf, professor del Departament de Ciències de la Terra de la UIB.

OBRES ESMENTADES:

ANÒNIM (1756): *Noticias de los tristes y lamentables sucesos que a causa del terremoto han succeit en varios Reynes y Vilas del dia primer de noviembre de 1755.*- Impremta del Real Convent de Sant Domingo.- Mallorca.- 15 pp.

ANÒNIM (1851): *Relació del terremoto del dia 15 de maig de 1851 cerca les duas de la matinata.*- Impremta de Villalonga.- Palma.- 4 pp.

BALAGUER Y BOSCH, Jaime (1866): *Compendio de geografía e historia de las Baleares.*- Impremta Vda. de Villalonga.- Palma.

BOUVY, Pablo (1851): *El terremoto del 15 de Mayo en la isla de Mallorca.*- "Revista Minera" (Madrid), II. 351 i 556.

BOUVY, Pablo (1952): *Notice sur le treblement de terre du 15 Mai 1851 dans l'illa de Majorque.*- "Bulletin de la Société Géologique Française" (Paris), X, 359-364.

BOVER DE ROSSELLÓ, Joaquín Maria (1856): *Historia de la impugnación de Sóller por el ejército de Occhiali, capitán pachá de Tunes y victoria de los vecinos de aquella villa en 11 mayo y Cronicon de la villa de Sóller* .- Impremta Balear.- Palma.- 205 pp.

BOVER DE ROSSELLÓ, Joaquín Maria (1864): *Noticias histórico-topográficas de la isla de Mallorca. Estadística general de ella y periodos memorables de su historia.*- Impremta de D.Felipe Guasp y Barberi.- Palma.- 402 pp.

CALVO GARCIA-TORNEL, Francisco (1982): *El riesgo, un intento de valoración geográfica.*- Academia Alfonso X el Sabio.- Murcia.

CAMPANER Y FUERTES, Álvaro (1881): *Cronicon Mayoricense.*-J. Colomer y Salas.- Palma.- XVI.- 611 pp.

HABSBURG-LORENA, L.S. (Archiduque Luis Salvador) (1985): *Las Baleares descritas per la palabra y el grabado. Mallorca, parte general.*-Caja Baleares "Sa Nostra".- Palma.- 673 pp.

LLABRÉS BERNAL, Juan (1958-1971): *Noticias y relaciones históricas de Mallorca.*- Societat Arqueològica Lul·liana. Impremta Soler.- Palma.- 5 volums.

PUJO (1851) *Sur un teblement de terre qui s'est fait sentir a Mayorque le 15 Mai 1851.*- "Comptes Rendus de l'Académie des Sciences de Paris" (Paris), XXXIII, 23-24.

RIBOT, Francisco (1851): *Breve descripción del terremoto que puso en consternación a los habitantes de Palma en la madrugada del dia 15 de Mayo de 1851.* Impremta de Buenaventura Villalonga.- Palma.

SERRAT CONGOST, David (1985) -direc-tor-: *Recursos geològics i sòl* (volum III de la Història Natural dels Països Catalans).- Gran Enciclopèdia Catalana.- Barcelona.

FEINA DE QUALITAT

**Xisco
ARTS GRÀFIQUES**

C. del Baix Riera, 1-B
Telèfon 24 03 86
07008 Palma

**Plànols topogràfics
Fotografies aèries**

Plaça del Rosselló, 4-A, 3r.
Telèfon 72 33 56

07002 Palma de Mallorca

GUAL PERMANENT

LA VIDA NO S'EQUIVOCA

Pere Font

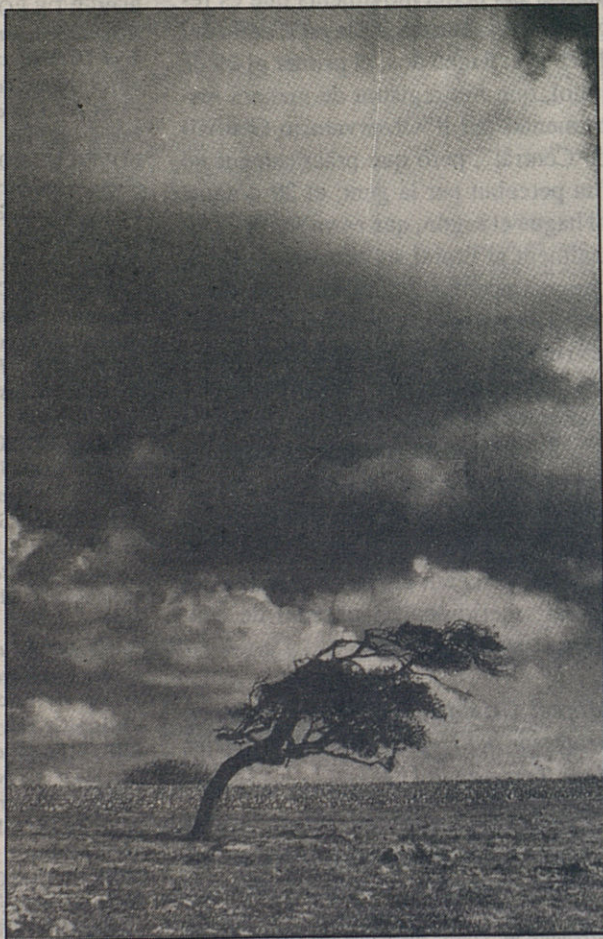
N'hi ha, de malalts. Són molts els qui gemeuen. I el dia tal volta més inoportú arriba ella, malcarada, la mort. Però la vida no s'equivoca. No. És una afirmació estúpida dir que amb la mort la vida malencerta. La vida no s'equivoca. Que per què? Perquè no és cap causalitat personalitzada, ni posseeix cames ni referències ètiques on acudir per marcar-se camins correctes. No és protagonista benefactora, ni antagonista malèvola a qui donar mercès o presentar queixa, factura i denúncia.

De cap manera la vida tampoc no està "fora de" els propis malalts, els quals també són vida i ben vida, amb gemecs i ais solemnes i inclosos. Tampoc la vida no és externa a la pròpia mort. La vida ho engloba tot: sans, malats, ferits, eixerits i avorrits. També s'estén capgirant-se sobre sí mateixa, pre-

sentant-nos la seva altra imatge autèntica i real, en negatiu i en doblec: la mort.

Mort. Però mort imprescindible, necessària, convenient. Mort com a taló de fons, perfil de contrast. Límit i cantell i espai de frontera. Frontera de concreció i demarcació de caires, tal com el firmament es fa frontera en retall de silueta de vall i muntanya. Només ella, la mort, marca, amb el seu contrast en negre i buit, identitat i trets i fesomia al que dansa i es belluga.

Mort implica vida. I vida, mort.

Un mateix cel en eternitat expandint-se, sense fites, eternitat il·limitada sobre la seva pròpia imatge.

Certs enturbantats orientals se'n deuen riure força del nostre turmentat combat contra mort, lluita idiota, com la d'encetar creuada de valls per exterminar muntanyes, o prendre absurdament partit pels espais concaus per enderrocar-ne els convexos.

Vida i mort, dues cares però una sola peça, rodolant, rodolant, eternament i sense desmai sobre sí mateixa.

Tampoc convendria un grup o espècie en triomf radiant sobre la mort. No oferiria espais ni lloc als qui fan cua i

esperen rera els bastidors de la naixença. Espècie triomfant sobre la mort o desequilibri segur en l'estabilitat de la cruïlla de la natura, confluència d'espècies en joc d'interferències, fetilitzadores.

Imaginem-nos-el: un món perenne, de vegetació i fulles perennes. Sempre les mateixes. I els mateixos fruits, vius i, per tant, no comestibles. I un mateix cel en eternitat expandit-se, sense fites, eternitat il·limitada sobre la seva pròpia imatge, estàtica, estancada per manca de mort regeneradora. Imaginem-nos l'horror. L'impossible.

Per tant la vida és com cal. Amb mort i candela inclosa. Amb els morts, fermentant prats i terra per a llavors germinadores.

No, la vida no s'equivoca. Qui potser ens equivocam són nosaltres. L'home, tossut, vol dominar, regnar, vèncer la mort invencible. I ja tenim carroportal de metges, científics, estudiosos, treballant, buidant-se el cap i investigant sense visió general ni globalitzadora. També nosaltres sentim un mareig, percebem una acceleració sanguínia, i, apa!, cap al dispensari d'urgències amb pressa i angoua.

Però també els animals fugen de la mort com del dimoni. Es l'instint. El missatge que també la pròpia vida grava al nus cardinal de tots els individus.

Rebutjar la mort, retrocedir front falç i força, però també constatar-la sempre i necessària, en un combat de vida que, tanmateix, ens és un misteri sense clau ni pany, insondable.

I així continuem. Petant i filosofant. I gratificant-nos per poder seguir el ritme. Encara que sigui per debanar i teoritzar sobre vida i mort, en trunyella entrelaçades. ■

PRADA, 1989

LA UNIVERSITAT CATALANA D'ESTIU

Joana Lladó

Església de Sant Pere, a Prada.

Quasi dos mesos després no és la nostàlgia que em fa recordar Prada. És, sobretot, el desig de fer present, encara, aquella sensació de benestar i de plenitud. Era fàcil sentir-se a pler prop de les muntanyes encisadores del Canigó. Érem molts els qui de mil maneres robàvem temps als somnis i a les nits fresques dels Pirineus.

Els inicis de la Universitat Catalana d'Estiu, amarats d'aquell esperit del maig del 68, han anat poc a poc diluint-se sota el pes dels darrers anys. El que és cert, però, és que aquesta Universitat, després de la trajectòria de vint-i-un estius, és la manifestació cultural més important que integra gent de tots els indrets de parla catalana.

Però, què cerca, avui, la gent a Prada? Cursos mig lúdics, mig acadèmics?

Tallers i seminaris entretinguts? Espectacles? Debats i conferències de tot tipus? Conèixer de menys lluny els prestigiosos i de vegades mítics intel·lectuals de la nostra cultura? O, per què no, trobar-se en tot moment envoltat de gent que veu el seu país amb els mateixos ulls que tu?

No hi ha recerca. El que es troba sorgeix com la gespa, allà. El temps passarà ràpid i els dies de Prada seran

lluny, a les muntanyes i a l'estiu. Ningú no et demanarà qui arriba avui al Renouvier, què fan al Lido ni on són aquells somriures que trobàvem al matí. Sabrem, els que hi hem estat, que aquelles converses, els cafés, els balls i els debats, aquelles cançons escoltades a la plaça del poble, aquell curs més polèmic, l'aigua corrent per tants de racons, la son, els somriures i molts de nosaltres érem, aquells dies, Prada. ■

PRADA, 1989

ENTREVISTA AMB JOAN BECAT

La situació lingüístico-cultural a Catalunya Nord

Joana Lladó

Joan Becat, geògraf, neix el 1941 a Perpinyà. Mestre d'escola, professor d'institut i des de l'any 1972 professor de la Universitat de Perpinyà. És actualment Director del Centre de Recerca i Estudis Catalans (CREC) a Perpinyà. Autor de l'«Atlas de Catalunya Nord» (1978) i del primer fascicle en col·laboració de l'«Atlas d'Andorrà». Publicà «El bosc andorrà» (1980), treballs d'ordenació del territori i és col·laborador d'altres nombroses revistes franceses i de Catalunya Nord. A més d'aquesta gran activitat docent i d'investigació és Professor de l'UCE i Secretari del Patronat de la Universitat Catalana d'Estiu.

- Quina transcendència creus que té la Universitat Catalana d'Estiu a Catalunya Nord?

- Durant molts d'anys no n'ha tingut cap perquè era feta per necessitats de gent del sud. Es va crear l'any 69 i el 70 es va estructurar com a activitat catalana de conjunt. Va sorgir amb la ini-

ciativa nord-catalana, on eren molt presents les idees del 68, però després va fer feina principalment per al sud. Quan vaig venir per primera vegada, el 75, cursos d'història que es feien a les universitats franceses no es podien fer al sud. Anys després molta gent del sud ha anat trobant altres canals i ha deixat d'assistir-hi. Als inicis del 80 deixava deutes i després la gent del Liceu ens demanava els diners a nosaltres. Llavors no ens feia massa servei pel que fa al català a Catalunya Nord i fins i tot era la Universitat dels catalans espanyols, com diu la gent aquí. S'ha dit que hi

havia gent que tenia interès en traslladar-la a una altre lloc. Però els darrers anys s'ha reformada amb l'impuls de l'Institut d'Estudis Catalans, d'Omniun Cultural, de l'Obra Cultural Balear, de l'Acció Cultural del País Valencià i amb la col·laboració de les Universitats. Fa quatre anys o cinc que ja ens començava a fer servei i aquí tenim clar que no s'havia de deixar perdre. Per altra part, darrerament està més integrada en la vida de Prada i dels pobles veïns: les festes es fan a la plaça i l'any vinent s'organitzaran conferències a pobles diferents.

L'aspecte més positiu és que ha permès una formació a molts d'individus que després es troben engrescats en moltes iniciatives i ens ha possibilitat, també, una important xarxa de relacions.

- Es rep ajuda del Govern Francès?

- Mai, i tampoc mai se n'hi ha demanat. El Liceu, a l'inici, era propietat de l'Estat; hi ha hagut moments difícils. Fa quatre o cinc anys que per una llei de descentralització els liceus van passar a la regió o als municipis. Aleshores l'Ajuntament de Prada, que sempre ha vist bé que es faci aquí, gestiona el Liceu per a aquest acolliment.

- Quina relació ha tingut la universitat de Perpinyà amb la resta de les Universitats Catalanes?

- La Universitat de Perpinyà és una

de les més antigues dels Països Catalans, creada a l'Edat Mitjana i suprimida al s. XVIII. Després del 68 es van crear centres universitaris que depenien d'una universitat més gran, en aquest

● Fa dos anys que es va signar un conveni amb la Universitat de València i tenc la idea de fer-ne un amb Mallorca

cas de Montpeller; així se'n varen obrir a Avinyó, Pau, Perpinyà. L'any 78 va tenir títol d'Universitat i actualment té quatre mil cinc-cents estudiants. Durant molts d'anys pocs professors eren originaris de Catalunya Nord i no tots els que ho eren estaven convençuts que calia fer estudis catalans. Entre professors i encarregats de cursos n'hi ha uns tres-cents i aleshores n'hi ha més o menys la meitat que són titulars. Fins fa poc no interessava Barcelona ni el Sud. Et contaré una anècdota del curs 77-78: Vaig convidar el Dr. Badia i Margarit, Doctor Honoris Causa de Tolosa, de París, i Rector de la Universitat de Barcelona en aquell moment, per fer una conferència a l'amfiteatre major. Però el Sr. Riera, que havia estat el primer

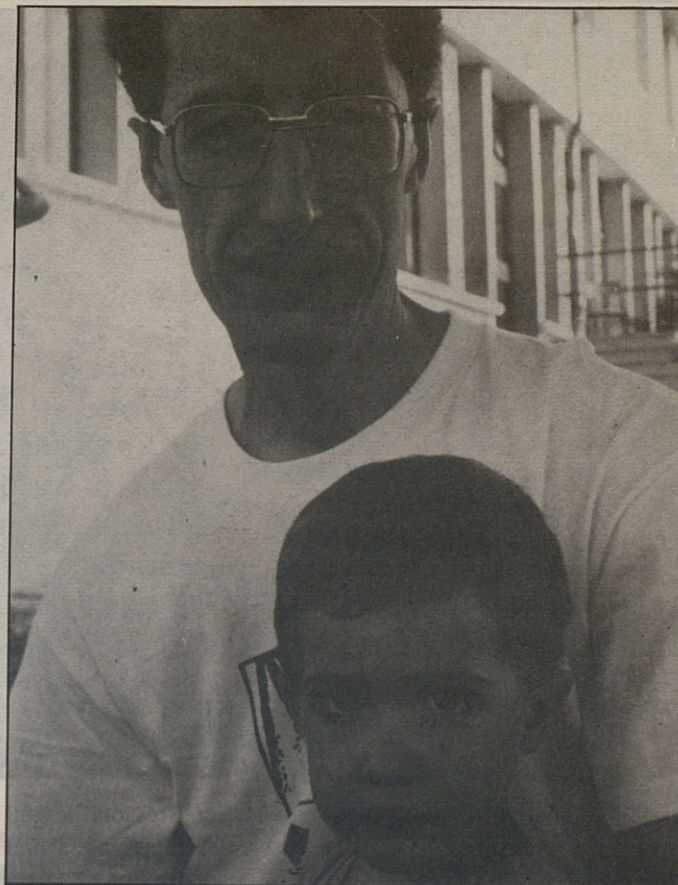
cas de Montpeller; així se'n varen obrir a Avinyó, Pau, Perpinyà. L'any 78 va tenir títol d'Universitat i actualment té quatre mil cinc-cents estudiants. Durant molts d'anys pocs professors eren originaris de Catalunya Nord i no tots els que ho eren estaven convençuts que calia fer estudis catalans. Entre professors i encarregats de cursos n'hi ha uns tres-cents i aleshores n'hi ha més o menys la meitat que són titulars. Fins fa poc no interessava Barcelona ni el Sud. Et contaré una anècdota del curs 77-78: Vaig convidar el Dr. Badia i Margarit, Doctor Honoris Causa de Tolosa, de París, i Rector de la Universitat de Barcelona en aquell moment, per fer una conferència a l'amfiteatre major. Però el Sr. Riera, que havia estat el primer

President de la Universitat de Perpinyà i degà aleshores d'una facultat, em va prendre l'aula per fer una altra activitat. Quan vaig anar a parlar amb ell em va dir: "Per què et queixes? Ja et trobarem una altra aula. I qui és aquest Badia Margarit, un ajudant de Barcelona?". "Es el Rector de la Universitat", li vaig dir jo. A més de menyspreu es tenia un desconeixement total.

● **El català a França no té cap oficialitat, ni s'ha signat cap conveni europeu sobre llengües minoritàries o minoritzades**

- Actualment, quin tipus de relació es manté?

- L'any 83 es va signar un conveni entre les universitats de Barcelona i la de Perpinyà que ha funcionat per als estudis catalans, bàsicament. Ha permès, també, que l'any passat comencés un programa Erasmus d'Oceanologia entre Barcelona i Perpinyà, entre altres exemples. Fa dos anys que es va signar un conveni amb la Universitat de València i tenc idea de fer-ne un amb Mallorca però encara no està madur. En el marc d'aquests convenis, el 85, s'ha establert el primer acord de convalidacions d'assignatures que s'hagi fet entre l'Estat francès i l'espanyol pel que fa als estudis de català, amb les dues universitats de Barcelona i la de Perpinyà. Va ser molt dur llavors, però ara Espa-

Joan Becat,
director del
Centre de
Recerca i
Estudis
Catalans de
Perpinyà.

nya és al Mercat Comú, ja se sap que Barcelona és important i el menyspreu que es tenia s'ha convertit en "no està malament" i, al contrari d'abans, fa categoria. El canvi ha estat molt gros en pocs anys.

- Quins estudis es poden fer de Literatura i Filologia catalana?

- De català tenim el primer i segon cicle, tesina, preparació al doctorat i el doctorat. Es fa també "Francès llengua estrangera-menció català", una llicenciatura per ensenyar francès a gent que

parla català. El català el tenim com a llengua estrangera, com a llengua d'Andorra, de Catalunya, la qual cosa ens dona un marc oficial, molt millor que el de les llengües considerades regionals.

- Quina és la situació del català en l'ensenyament primari i secundari?

- El català a França no té cap oficialitat, ni s'ha signat cap conveni europeu sobre llengües minoritàries o minoritzades.

Hi ha un decret de l'any 82 que diu

Relojería Española S.L.

FUNDADA EL 1885

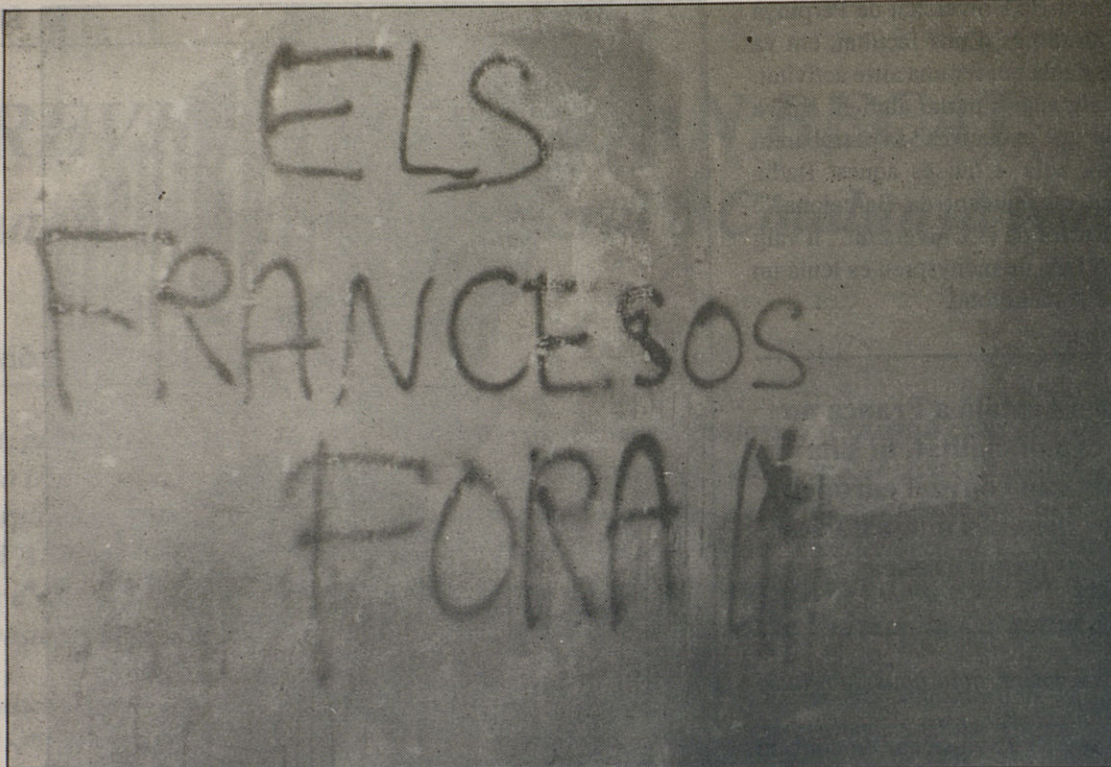
Colón, 12
Tels. 72 15 63 - 72 43 44

PALMA

Pl. Sant Antoni, 28
Tel. 71 43 69

Més d'una pintada a les parets de la ciutat manifestava l'actitud nacionalista a la Catalunya Nord. (Il·lustració de Jaume Vallbona)

que si un mestre vol fer català, pot. Això mentre que els pares ho vulguin, que ningú no s'hi oposi... Hi ha tres-centes classes primàries que fan català, però a vegades així com es pot. No hi ha cap programa de reciclatge de professors... Sobre un total de vint-i-cinc mil

dues a Perpinyà. "La Bressola" és un centre de pre-escolar i pertany a una estratègia de fer ensenyament en català a aquest nivell; la idea era obrir-ne moltes. "Arrels" va néixer un any després amb la intenció de crear una escola que s'iniciaria en el nivell de pre-escolar i arribaria fins a edat d'entrar a l'institut; va néixer conjuntament amb l'emissora de ràdio "Arrels", que emet tot el dia en català. Sabem que això no soluciona el problema però demostra que es pot fer ensenyament en català aplicant el programa francès.

Salines i dos terços de Catalunya Nord la poden veure. Però no s'ha fet mai una enquesta per conèixer l'audiència real. El que és cert és que no es parla mai de Catalunya Nord, a TV3, i és com veure

● **Sobre un total de 25 mil alumnes n'hi ha prop de 9 mil que fan una mica de català i la resta, res**

alumnes n'hi ha prop de nou mil que fan una mica de català i la resta, res; fa, però, deu o quinze anys que no se'n feia gens. No és que hi hagi rebuig de la gent, sinó impossibilitat material de fer-ho. Mai cap pare, fins ara, no s'ha oposat a fer català.

Al secundari, a l'institut, pot ésser escollit com a llengua segona o tercera. S'ha de dir que hi ha més demanda de cursos que possibilitat de trobar professors.

- Quines perspectives tenen les escoles de bressol catalanes?

- Hi ha "La Bressola" i "Arrels", les

● **Cal dir que hi ha més demanda de cursos de català que possibilitat de trobar professors**

- Quin ressò tenen a Catalunya Nord la premsa, ràdio i televisió de la resta dels Països Catalans?

- Molt poc, perquè no es llegeix, no s'escolta, no es mira. Es distribueixen cent cinquanta exemplars de l'Ayuí. És va instal·lar un repetidor de TV3 a les

● **No es parla mai de Catalunya Nord, a TV3, i és com veure una televisió estrangera en català. La gent la connecta per veure programes esportius**

una televisió estrangera en català. Sabem que la gent connecta sobretot per veure programes esportius, com algun partit de rugby.

- Com va sorgir la iniciativa d'instal·lar el repetidor?

- La iniciativa va ser de TV3 i de la Federació d'Entitats de Catalunya Nord. El repetidor de l'Empordà cobreix també part de Catalunya Nord i el sobrecost el va pagar la Generalitat, la Diputació i els Ajuntaments de l'Empordà. ■

PRADA, 1989

PRADA 89: LA SEDUCCIÓ

Joan Mir

A Prada, aquesta vegada, no s'ha produït cap impacte visual com els incomparables bermudes de n'Alegret de la passada edició. Els d'en Guia l'enguany no passaven de ser una discreta i desteyada rèplica d'aquella glòria feta pigments. Per part dels mallorquins que hi érem, només algun va comentar amb displicència que l'obsessiva i inevitable harmonia entre camises i espadenyes exhibida per un representant de la nostra Universitat li donava, dins una Prada sempre informal i descuidada, un cert aire de dandi una mica marie-ta: l'estètica decadent dels nostres professors universitaris és, segons on, patètica, tot i que sempre és d'agrair una nota de color mediterrani enmig d'aquells comellars imponents.

M'és grat explicar-vos que l'estrella dels debats, dels cursos i de la rauxa d'enguany va ser l'erotisme. Es va parlar de literatura eròtica de totes les èpoques; es va discutir si la propietat d'instar l'erecció podia ser o no test pertinent per als crítics -sovint de sexualitat precària- a l'hora de valorar els textos coents; i es va debatre si a Prada es lliga o no tant com abans. En aquesta qüestió, crec, només és procedent explicar, si de cas, les experiències personals sense elevar-les a la categoria de generalització.

Obviament, no tothom està igualment dotat per a una activitat que, sens dubte, demana unes habilitats específiques. És per això que alguns jovenets d'Esquerra Republicana, considerant-se equivocadament una de les seves petites patums, degueren trobar que no representava prou dignament el partit en aquest aspecte i em varen donar uns quants consells per mirar de millorar les meves magríssimes marques. Efectivament, havien observat que jo em feia principalment amb gent del ram de l'independentisme selecte, cosa que,

segons ells, em restava possibilitats car l'Esquerra Republicana, ara per ara, només davant regionalistes temerosos pot tenir la morbositat que el radicalisme afegeix a una relació desinvolt i estiuenca. A la pràctica això volia dir que, per reeixir en els intents, no era aconsellable anar més enllà de Convergència, PSM o UPV i que, en qualsevol cas, MDT, Entesa i PSAN eren descartables d'entrada. No us diré quin cas vaig fer de la recepta, però puc assegurar que a ells els anava de meravella.

Record, també, que va ser a la plaça de Prada, en aquell fèrtil avorriment que proporcionen els seus cafès de terrassa ombrejada per moreres bordes, quan vaig sentir l'única anàlisi d'envergadura arran dels aparellaments provisionals i furtius. Probablement influït per la classe d'en Guia que, de bon matí, havia comparat Catalunya amb un formiguer, un jove principatí molt trempat que encalçava una mallorquina va emetre una curiosa teoria segons la qual Prada era també un formiguer on primer tot són corregudes i tothom és pertot, després el moviment esdevé més

tranquil i les formigues van aparellades i, finalment, a la tercera fase, desapareixen dels llocs observables com quan s'acosta una barrumbada: unes perquè abans d'acabar els cursos se'n van a la Costa Brava a allargar l'estiu amb l'amor trobat, i altres perquè l'activitat frenètica a la qual estan sotmeses no els permet sortir més que esporàdicament dels seus caus.

Lliçó pràctica, però, només en vaig sentir una i va ser tangencialment a l'UCE. Quan una joveneta eixerida entrevistava per a El Mirall un exiliat del 39, aquest bon home va interrompre per un instant el macabre relat de l'afusellament quotidià de manacorers republicans i, fent-se una mica enrera a la cadira, com si s'amagàs darrera un somriure que conservava tota malícia dels seus llunyaníssims vint anys, li atzibà: "Quins ulls de gitaneta que tens!" I era vera.

Alaroner, 74 anys. Fill de l'amo de Ses Artigues. 50 anys d'exili. Decididament, seductor.

Ja fareu tant vosaltres. Això sí que és donar peixet!

El curs "Els gasos i les atmosferes", de l'Àrea Científica de Ciències de la Natura, es va concloure amb l'atractiva activitat d'enlairar-se en un globus. Un parell de mallorquins hi pujaren. (Il·lustració de Jaume Vallbona)

PRADA, 1989

M. AURÈLIA CAPMANY, UNA DONA TRIDIMENSIONAL

Caterina Rebassa

Així la definia Joan Argenté en l'homenatge que la UCE va retre a aquesta gran escriptora catalana: una dona tridimensional La sala era ben plena, mostra de les moltes simpaties que desperta allà on imposa la seva presència. Afable, somrient, amiga d'explicar anècdotes, Ma. Aurèlia Capmany va ser la protagonista merescuda de l'homenatge més reeixit d'enguany. Els participants parlaren de Ma. Aurèlia en l'etapa concreta que cada un d'ells coneixia.

- 71 anys acabats de fer. En una ocasió va dir que els 40 anys van ser millors que els 30; els 50 millors que els 40... què fa que prefereixi els darrers anys viscuts?...

- És per una cosa molt concreta: les circumstàncies històriques que em va tocar viure. A la meua generació ens van birlar uns anys importantíssims d'existència. Vam tenir la nostra joventut i adolescència sota les bombes i la continuació d'aquesta joventut i adolescència, sota un estat d'excepció, resultat de la victòria de Franco. A part que jo fos feliç personalment perquè la joventut té uns recursos immensos, la meua vida es va veure mermada per aquestes circumstàncies. Els 50 van aportar una certa llumeta d'esperança. Els 60 molt més, vam començar a fir-

mar cartes, vam començar a tenir relacions amb la brigada de la policia, que ens empaitava; vaig anar a comissaria

● Postulo l'emancipació de la dona de la seva situació de terreny ocupat, l'emancipació de les races, dels pobles...

més d'una vegada, és a dir, que em fastiguejaven tan com van poder. Quan van venir els anys 70 érem al millor, al més esperançador.

He de dir però, que la maduresa intel·lectual també ajuda.

- Vosté sempre ha defensat la igualtat de la dona en tots els camps. Si la dona tingués un accés més fàcil i una major incidència en el poder polític, les coses serien diferents? O hi ha només una manera d'exercir el poder?

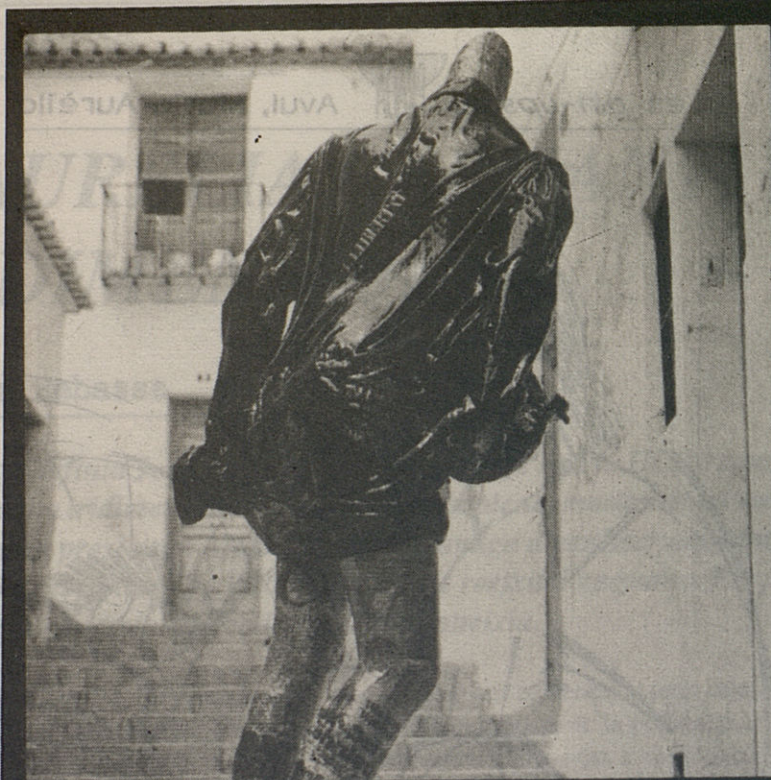
- Bé. Hi ha moltes maneres per governar, en les quals la dona hi ha tingut incidència; molt més del que la gent es pensa. Jo no crec en això que "si las mujeres mandasen sería una balsa de aceite". Les dones no som tan diferents als homes que van pel món de Don Juan i busquen un alter ego tan absolutament oposat; ni certes feministes que es pensen que la dona és pacífica, que la dona és tot allò que l'home no és. Jo no hi crec en absolut. Ara bé, tota la humani-

BANCA MARCH

27.

Dona demanant llibertat d'expressió.
Obra d'Antoni Miró, 1978. Museu de Sevilla.

pensa d'aquesta anunciada reforma del sistema educatiu? És només una manera de pal·liar l'atur juvenil...?

- Ai! quin tema agafes que em preocupa tantíssim i que no hi veig el desllorigador!

Trobo que la reforma vol buscar què fer-ne dels joves i això no és una reforma pedagògica. La pedagogia en el nostre país hauria de fer un tomb. Un tomb profund com el que va fer en temps de la Segona República i primera Generalitat i ser capaços de tenir la imaginació, la generositat, la intel·ligència i l'audàcia que va demostrar tenir la creació d'una institució com és l'Institut Escola. I tot el que no sigui això és posar pegats i no solucionar res. Mentre a les criatures se'ls digui que és un desastre que fracassin; mentre es parli del fracàs escolar com si fos la pesta equina... no ens entendrem, perquè a les criatures se les ha d'educar per viure. I a la vida hem de saber que de vegades triomfem i de vegades fracassem. L'ésser humà és capaç de fra-

cassar i treure del fracàs aquella lliçó que li permet seguir endavant. Per tant, crec que educar una criatura dient-li:

● La pedagogia en el nostre país hauria de fer un tomb. Un tomb profund com el que va fer en temps de la Segona República i primera Generalitat

"tú no has de fracassar" és educar-la posant-li una cotilla innoble.

- Vostè va estripar la seva tesi doctoral. Per què?

- (Riu) Bé, és que jo tenia un professor que m'estimava molt, que era el Dr. Font i Puig, del qual vaig ser-ne ajudant durant tres anys. Ell em trobava una persona magnífica, meravellosa,

intel·ligent... en fi, la dona adequadíssima per fer de professora de la Universitat. Va ser durant aquests tres anys d'ajudant que vaig descobrir que no volia ser professora d'Universitat que tenia davant. Que aquella Universitat que tenia davant els meus ulls no m'interessava, no m'agradava, que era d'un reaccionarisme latent, fertoge... i que tanmateix en els meves escoles de batxillerat jo tenia tractes amb gent més jove a qui podia educar i orientar.

Aleshores em vaig dir a mí mateixa que no faria mai aquesta tesi, perquè mai no sabria el grec necessari, m'aprovarien la tesi perquè les aprovaven totes, però a mi no m'interessava la gent que vindria a les meves classes i acabaria essent la professoreta que dóna la lliçoneja i que després examina i dóna un títol... Això no m'interessava en absolut. El Dr. Font ho va lamentar molt però jo vaig sentir-me alliberada d'un pes immens, i en arribar a casa vaig agafar tots els fitxers que tenia i els vaig llençar a la paperera.

- Ha treballat també, com a dona polifacètica que és, en el món del teatre, com a autora i també com a actriu. En el seu llibre "Mala memòria" diu que li agradaven els papers en els que s'havia d'enfrontar amb el públic. Li agrada imposar-se com a bona Lleó? Les males llengües diuen que tenir una discussió amb vostè és perdre-la...

- No! (riu) Hi ha hagut molta gent que m'ha guanyat en el llarg de la meua existència, afortunadament per a mi, perquè "Déu nos en guard" de guanyar sempre!

Evidentment, no sé si és perquè sóc Lleó o perquè vaig viure en una família on tothom volia imposar-se, de manera que haves d'estar sempre molt alerta. O és perquè sóc apassionada i m'interesso per la gent. Quan els vull convèncer és perquè realment tinc ga-

són molt més fàcils que una classe perquè les criatures en una classe, i sobretot les criatures eixerides, tenen una capacitat de discerniment i de crítica immensa! En una míting normalment s'hi reuneix gent que ja està convençuda i per tant és molt més senzill. Però això (els mítings i les classes) són una manera de comunicar-se. A mi m'agrada estar amb la gent. No sóc gens solitària. No hi ha la torre d'ivori de l'intel·lectual pur. No m'agrada estar sola mai. M'agrada estar amb la gent i barallar-me amb la gent. Cosa que no vol dir que m'agradin les aglomeracions perquè com que sóc petita em quedo amb les esquenes a davant del nas (gesticula) i això és una mica empipador.

- Per acabar, potser, dues preguntes sobre literatura. Vostè ha tingut una determinada actuació com a escriptora i, paral·lèlament, ha tingut una actuació pública, dins del camp de les lletres, qualificada a voltes de polèmica. Li sap greu que li hagin retret alguna d'aquestes actuacions? Es penedeix de res que hagi fet en aquest camp?

- Primera. No em sap gens de greu que em facin retrets perquè si la gent no em fes retrets voldria dir que sóc una mòmia. I això seria horrorós. Per tant, que hi hagi gent que opini que no havia d'haver fet les coses tal com les he fet sinó d'una altra manera... M'agrada molt que m'ho diguin, però m'agrada molt més que m'estimin i que m'elogiïn, tampoc faig ficció de cap mena. M'agrada convèncer la gent i

m'agrada que els agradi el que jo faig. Segona. Tota la vida pública és contestable, no faltaria més! Jo vaig fer una opció en un moment determinat per fitxar amb un partit polític i, naturalment, un partit polític té les seves exigències. Jo no les amagaré, hi ha una qüestió de rigor de militància. Us explicaré una anècdota que m'agrada molt explicar. Una vegada un Lord anglès del partit Tory feia sempre el que li passava pel cap i aleshores el van cridar a disciplina

● El país va votar per la continuïtat, pel que se'n va dir la transició. O sigui, que som els fills d'una transició i això ho paguem caríssim

i li van dir: "milord, faci el favor de votar amb disciplina de partit, com un aristòcrata, i no segons la seva consciència, com un corsari". Això vol dir que jo sé que pertànyer a un partit polític vol dir una militància i un servei a aquesta militància. El dia que jo no vulgui aquesta militància ho tinc senzillíssim, els diré: Adéu siau, allò que cobreu cada mes ja s'ha acabat. Jo podré seguir tenint les meves idees i no militaré en cap partit; mentre hi milito, jo tinc, naturalment, uns deures enfront d'aquest partit. Però té un avantatge, si t'hi fixes bé. En aquest món on ens ha tocat viure no crec que hi hagi ningú

● Educar una criatura dient-li "tu no has de fracassar" és educar-la posant-li una cotilla innoble

nes que s'ho passin bé en la vida, que no es deixin enredar...I, per tant, és clar, sóc una discutidora, procuro no callar. I el que evito és el menyspreu. És la cosa que més menyspreo en aquest món i està molt més profús del que sembla. Però, evidentment, a una persona amb aquestes característiques li agrada donar classes, fer mítings. I aquests últims

Orquestra Simfònica de Balears

«CIUTAT DE PALMA»

Ja són a la venda els abonaments per a la temporada 89-90

FUNDACIÓ PÚBLICA
DE LES BALEARS PER A LA MÚSICA

Informació i reserves a la «Fundació Pública de les Balears per a la Música», Tel. 287565

absolutament lliure. De tal manera que, aquesta gent que es creu lliure perquè no milita en un partit, potser és menys lliure que el que hi milita, perquè a més a més, no ho sap: és obedient i no sap que és obedient. Aquests independents de les llistes dels partits, que figura que tenen com una mena de patent de corso, no te'n fiïs perquè no ho tenen gens clar. Evidentment ens comprometem.

● Mentre es parli del fracàs escolar com si fos la pesta equina... no ens entendrem, perquè a les criatures se les ha d'educar per viure

Si em fas anar més enllà: m'agrada com han quedat les coses en el nostre país? Naturalment que no m'agrada. És que la gent no té memòria? Si us recordeu quan en Franco va morir, els partits polítics que estaven en la resistència van voler que el país votés per la ruptura. Volíem la ruptura. I saps què vol dir la ruptura? D'allò, res: tornem a començar. I això no es va fer. El país va votar per la continuïtat, pel que se'n va dir la transició. O sigui, que som els fills d'una transició i això ho paguem caríssim.

Una vegada que amb el President Taradellas es va parlar d'aquesta qüestió, en una taula rodona, em va dir: "Ma. Aurèlia, el país va votar la transició i va estar molt bé perquè ens vam estalviar moltes penes i dolors." Potser tenia raó. I encara ho estem pagant.

- Com a escriptora, vostè ha viscut una època de cristallització del que se'n diu la teoria literària. Com es definiria des d'aquest punt de vista? S'ha plantejat mai el problema del què és la literatura? Què és crear?

- En aquesta qüestió jo tinc una actitud que en Jaume Vidal i Alcover qualifica d'escapista, i potser té raó. Jo potser no he fet mai literatura, no m'agrada la literatura. A mi m'agrada escriure, m'agrada la filosofia. Per tant, sempre

surt aquesta meva arrel del pensament, de les actituds, de l'ètica, del que es vol

● M'agrada estar amb la gent. No sóc gens solitària. No hi ha la torre d'ivori de l'intel·lectual pur

dir a través d'un llibre. I aleshores aquestes divisions -que deuen ser necessàries- d'escoles, de continguts, d'estils em sembla una xarromaca in-

Cartell d'Antoni Miró per a Prada 89.

suportable. A més m'hi faig uns tips de riure quan comencen a agrupar. Jo he anat de grup en grup. L'altre dia, fins i tot, un crític em va dir que em semblava a les ursulines i em vaig quedar morta. Però, en fi, et poden dir de tot en aquest món quan et volen classificar. Jo necessito escriure. Per a mi és importantíssim. M'agrada que em llegeixin. Res més que em llegeixin deu persones ja sóc feliç i que m'ho comentin i que la gent s'ho passi bé llegint-me. Per a mi el fonamental de la literatura, de l'escriure, del parlar, és la felicitat. ■

(D'una entrevista apareguda en el diari de la Universitat de Prada amb motiu de l'homenatge a Ma. Aurèlia Capmany).

PRADA, 1989

ANTONI MIRÓ, LA REIVINDICACIÓ I DENÚNCIA D'UNA OBRA CREADORA

Anna Maluquer/Caterina Rebassa

Antoni Miró nat a Alcoi el 1944, viu i treballa al Mas Sopalmo. El 1960 rep el primer premi de pintura de l'Ajuntament d'Alcoi. El 1965 funda el "Grup Alcoiart", amb Masià i Mataix i el 1972 el "Gruppo Denunzia", amb Rinaldi, Pacheco, Comencini i de Santi a Brescia. El 1964 realitza la primera de les seves sèries, "Les Nues". El 1966, "La Fam". El 1967, "Els Bojos". El 1968-69, "Vietnam" i "Mort". El 1970-71, "Realitats" i "L'Home". El 1972, "Amèrica Negra" i el 1973, "L'Home Avui", seguidament "El Dòlar", que comporta altres sub-sèries com "Les Llances", "La Senyera", "Llibertat d'Expressió" i "Xile". Des del 1980 "Pinteu Pintura", que resta en ple procés d'elaboració. Les seves obres estan representades a nombroses col·leccions, galeries i museus de tot arreu.

D'Antoni Miró, creador i dissenyador del cartell de la XXI Universitat Catalana d'Estiu, se'n feu una exposició al Liceu Renouvier de Prada que tingué una molt bona acollida per part dels assistents als cursos de la U.C.E. El catàleg de presentació de la mostra, que es va

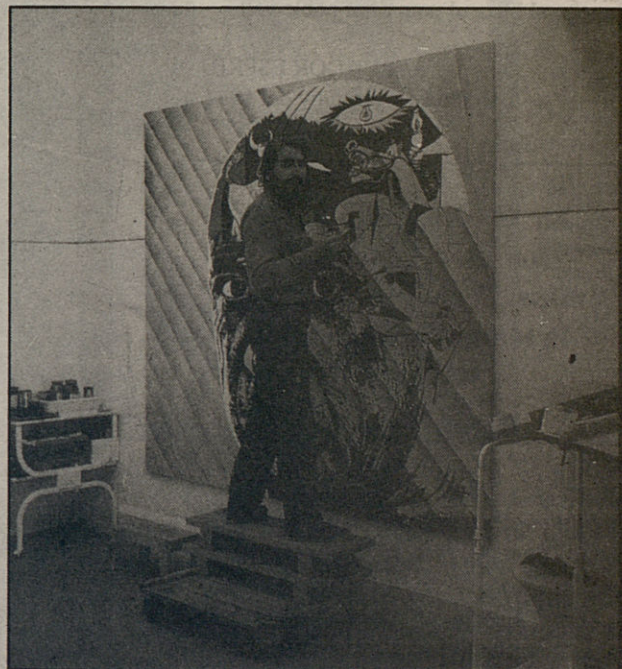
perllongar de 17 al 26 d'agost, era encapçalat per un poema que Salvador Espriu havia dedicat a Miró:

MÓN D'ANTONI MIRÓ

"En homenatge al gran artista alcoià"

Molt a migjorn del nostre país rar,

aguaita nit un solitari far.
El bleix del sofriment el va sotjant,
ones endins, a l'hora del foscant.
Ell em segueix en l'aspre desconhort
de vanament lluitar contra la mort.
-Les mans amb gruix de cordes m'han
lligat,
quan als senyors demano llibertat.
-No puc fer res per ajudar ningú,

Antoni Miró.

SEMFA SC
Servei Municipal de Formació d'Animadors Socioculturals

CURS RADIOGRAFIA DE LA SOCIETAT POSTINDUSTRIAL

(NOV. 89)

Els dies 2, 9, 16, 23 i 30 de novembre a les 20.30 h. al Casal d'Entitats Ciutadanes.

Conferenciants: Josep Miralles;

Joan Travé; Jordi López; Daniel Jover;

Eduardo Rojo.

Inscripcions: Del 5 al 20 d'octubre.

Lloc: Serveis Socioculturals, c/. Zanglada, 2

Tel: 72 77 44 ext. 1602 - 1604

Horari: De 9 a 14 h.

PLACES LIMITADES

ajuntament
de palma
balears

FEDERACIÓ D'ASSOCIACIONS
DE VEÏNS DE PALMA

perquè jo sóc tan desvalgut com tu.
 Però sense descans, amb viu clamor,
 em serviran la forma i el color.
 És un combat que mai no vol repòs.
 Hi deixo l'esperit, el moll de l'òs.
 -Entona, doncs, un càntic triomfal
 damunt abismes guardadors del mal.
 Heu ben guanyat, clars ulls, lluny de cap
 vesc,

tan sols esbatanats a l'aire fresc.
 I sentiràs com l'ala de l'ocell
 t'uneix, al blau, al nom d'un poble vell.

SALVADOR ESPRIU
 Barcelona, maig-juny del 1984

● **No tenim una
 consciència nacional
 massa forta i els pocs que
 la tenim l'hem de tenir
 molt gran**

- Quina relació us unia a Salvador Espriu i com és que va dedicar-vos un poema?

- Amb l'Espriu he tingut sempre una relació molt curiosa. Personalment no ens havíem conegut, però durant molts anys ens escrivíem contínuament. Jo li enviava catàlegs i ell sempre em contestava, ja que era una persona educadíssima. Mantinguérem una relació epistolar durant vint o trenta anys.

- La vostra pintura, i així ho han escrit els entesos, és reivindicativa, de denúncia, comunicadora. Els títols són prou significatius: "La Fam", "La Mort", "L'Home", "Amèrica Negra", "Xile"... Sou realment preocupat per l'esdevenidor de la humanitat?

- Sí, sóc molt preocupat i molt compromès amb tot absolutament. Jo pertany a la generació dels seixanta que al País Valencià fa pintura reivindicativa... Reflectíem una cosa que estava en l'aire en eixe moment i que els pintors anàvem recollint. Alguns d'ells han canviat ja d'expressió i de poètica i jo sóc l'únic que em mantinc en la mateixa línia, ja que pense que les coses no han canviat tant. Per exemple, per a nosaltres els catalans, no han canviat gairebé gens i pense que la democràcia,

32

"Sóc molt preocupat i molt compromès en tot". (Interpretació del retaule de Sant Jordi, atribuït al pintor valencià Marçal de Sax, any 1410 aprox.)

en alguns aspectes, ha aportat alguns grams de llibertat, una llibertat molt condicionada. Els aspectes socials han canviat molt poc, però en altres es veu una línia de progrés. I nosaltres en la nostra identitat hem donat passos endavant i passos enrere. Al País Valencià, concretament als anys seixanta, encara no existia la consciència de poble; estàvem totalment aixafats. És a partir del llibre de Joan Fuster Nosaltres els valencians, que es torna a reemprendre i agafa una certa força. Això no és però fins al setanta. Allà tenim una lluita molt difícil, no tenim una consciència nacional massa forta i els pocs que la tenim l'hem de tenir molt gran. Ens cal ser un poquet més radicals del que ens pertocaria, però bé, són coses que les hem d'assumir fins que els altres

s'adonin de la importància que aquesta actitud té.

- La propera pregunta aniria una mica per aquí, sobre la independència dels Països Catalans i si creieu que és necessària per a la supervivència del nostre poble.

- Si volem sobreviure com a poble és clar que no hi ha un altre camí, perquè sinó sempre seríem un poble de segona o tercera categoria dins l'estat espanyol. De fet, nosaltres hauríem de poder viure d'una forma natural i sense haver de fer eixos sobreesforços. Hem de poder viure com un poble lliure.

- L'any 65, als vint-i-un anys, ja feu les primeres mostres de la vostra obra, totes elles al País Valencià. L'any 68 exposau a Londres i el 72 pràcticament només exposau a l'estranger o és que

teniu dificultats per fer-ho aquí?

- Crec que els pintors o les persones que en el camp de la cultura s'han compromès amb el nostre poble, aquí precisament ho tenen difícil. A l'estranger no és que ho busqui jo, és que em busquen a mi. Aquí em busquen menys. Sóc jo que faig l'esforç de buscar i veure coses per a poder fer i és pràcticament impossible exposar a Barcelona o en altres llocs i no'sé per què.

- D'ençà del 60 cada any heu rebut un premi o altre, tant nacionals com inter-

● Un fragment d'un quadre de fa 500 anys i un altre d'un quadre més recent pots veure com conflueixen i poden conviure perfectament dins una nova obra

nacionals. El 1975 per exemple vau obtenir-ne dotze. Creieu que els premis estimulen la producció de l'artista?

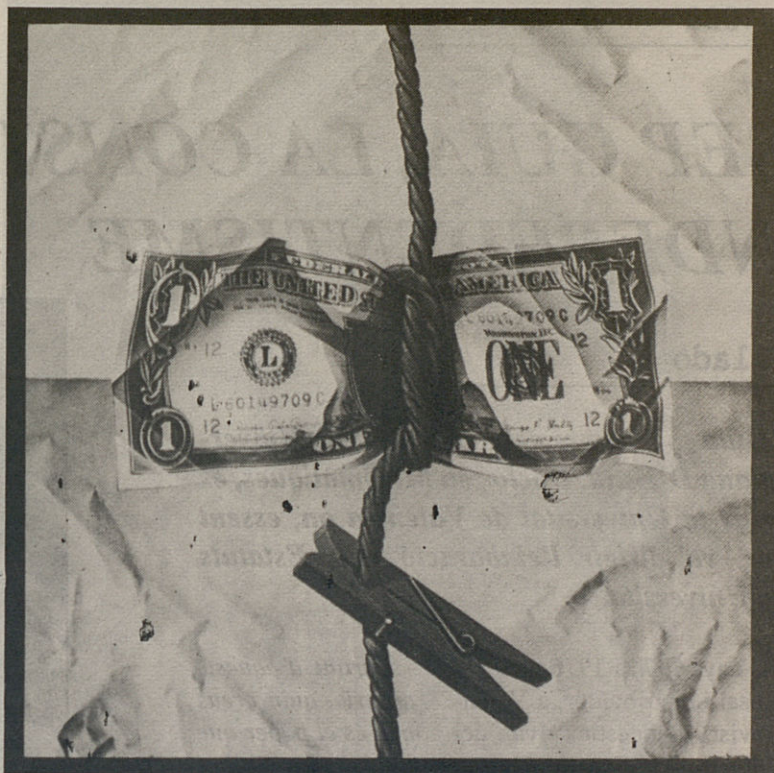
- Per a mi és una cosa circumstancial. Quan ets un professional no té repercussió directa a la teva obra. Bé, sempre és millor que t'el donin que no t'el donin. Fa molts anys que no em presento a cap premi dins l'estat espanyol. De fet, però, els premis em donen molta alegria, una cosa més de la feina.

- Per què la sèrie "Pinteu Pintura" uti-

litzant quadres d'altres pintors i modificant-los?

- Eixa és una sèrie que va sorgir ja fa anys. La primera vegada que vaig pensar a fer-la va ser als volts de l'any 68 amb un quadre de Rubens, però era clar que jo no tenia les condicions per a continuar-la, no m'hi he posat fins als anys 80. Era una cosa que anava pensant i anava arrossegant, de fet en algunes sèries anteriors havien eixit alguns quadres que partien de la mateixa pintura. Per exemple, dins la sèrie "El Dòlar" hi ha una pintura que fa referència a la Gioconda. En fer anys que pensava realitzar aquesta sèrie, vaig anar acumu-

lant idees i dades, i ja als 80 vaig començar a realitzar-la. Així, doncs, porto ja nou anys i encara no l'he acabada. Trobo que és una sèrie molt interessant perquè dona diferents possibilitats dins una mateixa pintura. Es poden donar múltiples versions d'una mateixa obra, i després el més divertit és que agafes un fragment d'un quadre de fa 500 anys i un altre d'un quadre més recent o d'un autor contemporani, i pots veure com un art tan divers com és la pintura i que procedeix de tants països i tantes cultures diferents al final conflueix i pot conviure perfectament dins una nova obra. ■

Dòlar enforcat.
Pintura,
1974-75.

QUARS
llibres tècnics

C/ REINA ESCLARAMUNDA, 13
07003 PALMA - TEL. 72 64 96

Embat
llibres

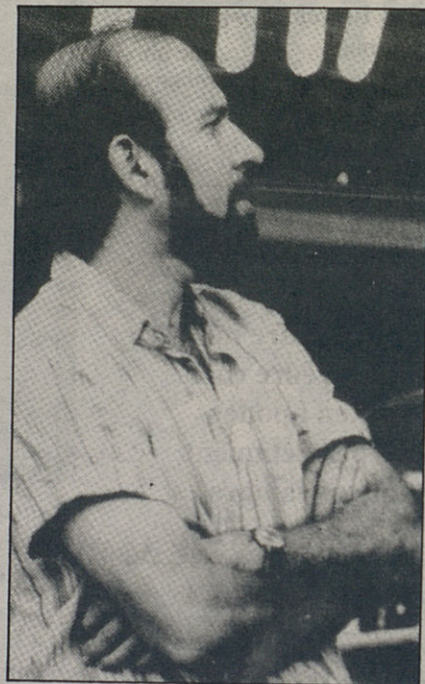
Passatge Joan XXIII, 5-E
Geranis Centre
07002 Palma de Mallorca Tel. 71 33 50

PRADA, 1989

JOSEP GUIA, LA CONSTÀNCIA DE L'INDEPEDENTISME

Joana Lladó

Josep Guia és membre del Patronat de la Universitat Catalana D'Estiu. Doctor en Matemàtiques, és professor de la Universitat de València on, essent vice-rector, va dirigir l'elaboració dels Estatuts d'aquesta Universitat.

Josep Guia. Ha estat detingut, multat i processat reiteradament, sota la dictadura franquista i sota la democràcia espanyola.

Entre els anys 1974 i 1976 va esser el corresponsal i distribuïdor, a València, de la revista clandestina *Avui*, del *Servei d'Informació Català*. Durant aquest període va tenir una destacada actuació política com a un dels organitzadors i portaveus del Consell Democràtic del País Valencià (1975-1976) i de la Taula de Forces Polítiques i Sindicals del País Valencià (1976-1977). Membre del Comitè Executiu del PSAN des del 1975 i militant del Moviment de Defensa de la Terra, ha estat detingut, multat i processat reiteradament, sota la dictadura franquista i sota la democràcia espanyola. Ha escrit en diverses revistes i ha publicat diversos llibres que són d'obligada referència per a comprendre la trajectòria de l'independentisme català(*).

- Com veus, avui, la unitat política dels Països Catalans?

- És evident que aconseguir la unitat política d'un poble que no té cap estructura independent és un projecte de futur. Ara no hi ha unitat política dels Països Catalans sinó que és una reivindicació aconseguir la independència per al poble català. Que tenguim un estat propi és una reivindicació inexcusable. Per a mi independència és sinònim de supervivència. Les llengües i els pobles que les parlen no poden continuar existint al cap d'unes quantes generacions si no tenen un estat propi que garanteixi la seva existència.

- Partint d'aquests criteris, quin creus que és el paper que ha de jugar la candidatura de Catalunya Lliure?

- Per tal de prefigurar i de lluitar per una estructura política, per un estat propi, els partits han d'organitzar-se en el territori on volen aconseguir aquesta independència. En aquest sentit nosaltres propugnem una opció única de totes les terres catalanes, de tot Catalunya. No té gaire

● És evident que aconseguir la unitat política d'un poble que no té cap estructura independent és un projecte de futur

sentit lluitar per la unitat política i estar només en un tros d'aquest àmbit; si es vol construir la nació catalana políticament s'ha d'estar prefigurant aquesta unitat política a través de les organitzacions, estructurades en tot el territori que ara lluiten per ella. Com els pobles

que lluiten per la seva llibertat, hem de propiciar organitzacions d'allà on es vol construir l'Estat propi, de Salses a Guardamar i de Fraga a Maó, com igualment hi ha moltes organitzacions culturals per salvaguardar la llengua, la literatura... Això que és tan lògic per a la cultura, per a la política encara ho ha de ser més.

- Quin creus que és el paper de partits com Esquerra Republicana, Convergència, PSM...?

- Són partits del ventall del nacionalisme que no es plantegen ser independentistes ni estar implantats en tot l'àmbit nacional. En aquest sentit tenen mancances evidents. No seran aquests partits els que portaran i garantirán la supervivència del nostre poble. Són, però, partits de la terra i en tot cas el meu combat contra els partits que representen l'espanyolisme.

- Et consideres optimista?

- Sí. Som prop de set milions de catalans, un dels pobles més nombrosos de tot Europa dels que encara no tenen estat propi.

- *Ets més partidari d'anomenar Catalunya que Països Catalans?*

- Sobre això he escrit un parell de llibres: *És molt senzill: digueu-li Catalunya; València, 750 anys de nació catalana*. Però la idea no és original meua; entre els precedents hi ha molts de mallorquins, molts de valencians que anomenen Catalunya a la terra habitada per tots els catalans.

- *A la gent de les Illes, atès el poc convenciment que es tenen de ser Catalunya, els podries argumentar més aquesta denominació?*

● **Independència és sinònim de supervivència. Les llengües i els pobles que les parlen no poden continuar existint si no tenen un estat propi que garanteixi la seva existència**

- Lleida o Tortosa tenien també aquest recel respecte de la Catalunya Vella. És durant els anys trenta quan Esquerra Republicana de Catalunya i els grans polítics Macià i Companys aconseguïen que Tortosa i Lleida deixin de veure's com a forans del nucli català. En l'època nacional de la nostra història, quan no estàvem ocupats per exèrcits ni per pobles estrangers, els diputats de Mallorca formaven part de les Corts Catalanes. Trobaríem molts de documents que acrediten la catalanitat de les Illes i que els seus habitants són catalans.

- *El fet de conscienciació per part del poble, és un procés?*

- No és un procés totalment lineal ni tampoc ràpid. Fa falta que una generació jove assumeixi aquestes idees i les impulsi. Els processos d'anul·lació i de recuperació de les nacions costen moltes de generacions. Estem fent camí per

Molts balcons de la façana de la residència del Liceu tingueren penjada la bandera estelada durant tots els dies que durà l'UCE. (Il·lustració de Jaume Vallbona).

arribar-hi però els enemics fan també passes en sentit contrari posant barreres a la catalanitat de Mallorca o de València.

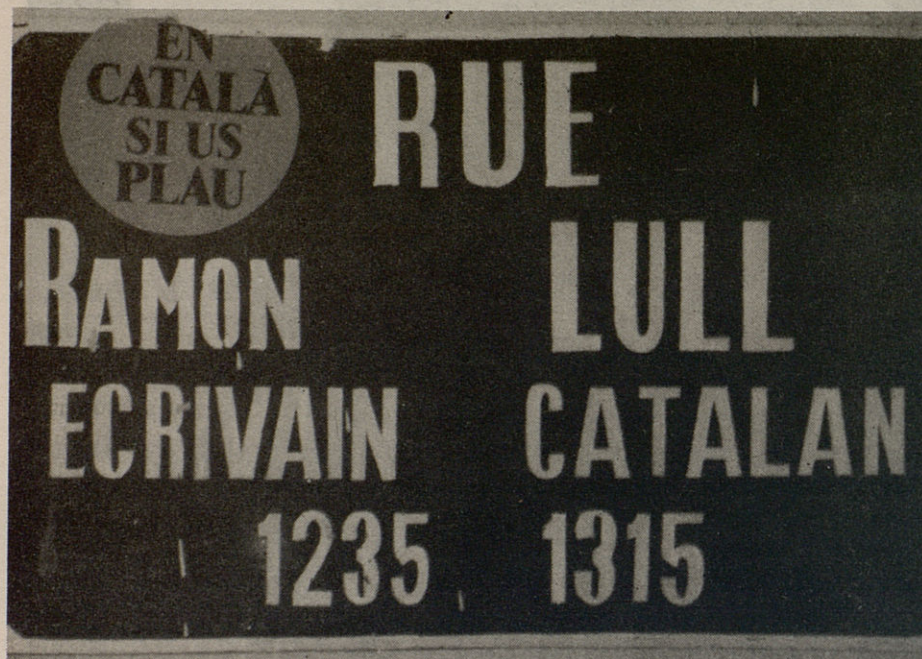
● **Els processos d'anul·lació i de recuperació de les nacions costen moltes de generacions**

- *Si canviem una mica de tema de conversa... qui consideres que és "català"?*
- És una de les preguntes més interessants i més difícils de contestar. D'una

manera objectiva i tal com poden mirar-nos des de la UNESCO, de qualsevol universitat europea, des de l'exterior, els catalans són els catalanoparlants. Però es comporta com a català aquell que té consciència de ser de la terra i de no ser de cap altra condició nacional. Et diria que no és català el fill de catalans sinó aquell qui garanteix bé amb els seus fills, deixebles o generacions successives la continuïtat del fet català. Aquesta és la prova que val per als jueus, apatxes, per als bascos i per a qualsevol altre poble.

- *Com ens veuen des de l'exterior?*

- Com a poble sense Estat. L'única forma de ser reconeguts internacionalment és a través de la potència que pugui tenir la reivindicació independentista.

El rètol d'aquest carrer dedicat a Ramon Llull és escrit, com quasi tots, en llengua francesa. És remarcable l'actitud que reivindica l'ús del català. (Il·lustració de Jaume Vallbona)

Un poble que sols reivindica autonomia no compta internacionalment perquè autonomisme és una variant regional dintre de l'Estat en el qual està diluït aquest poble. Els catalans som febles en aquesta presència internacional perquè encara el moviment independentista

● Un poble que sols reivindica autonomia no compta internacionalment perquè autonomisme és una variant regional

català no s'ha enfortit suficientment, com passa a Irlanda, al País Basc i a altres.

- De la detenció de Macià Manera, què en dius?
- La detenció i empresonament de Macià Manera amb l'acusació de pertànyer a Terra Lliure és una fita en la història

del nacionalisme a Mallorca. És una desgràcia que es voldria evitar però que dissortadament és inevitable perquè en tots els pobles que lluiten per la llibertat l'ocupant reprimeix, i de fet des del temps de la transició és freqüent la repressió política contra els independentistes.

- Els catalanistes "moderats", lluiten al teu costat?

- Teòricament estan entre l'espanyolisme i l'independentisme però crec que cada vegada es posen més al costat dels independentistes que són els qui més pateixen la repressió.

- Creus que en el fons lluiten per la mateixa causa?

- Si la causa és la independència, crec que no. Però lluiten per la catalanitat sense plantejar-se més qüestions. ■

Universitat Catalana d'Estiu, Prada 1989

(*) Dades extretes de la contraportada del seu llibre *Es molt senzill: digueu-li Catalunya* (5a. edició) Ed. El Llamp. Barcelona 1988.

PRADA, 1989

EL RETORN, SOL

Pere Pinós Vilalta

Farem les maletes, ens escriurem el telèfon i després aquell petó. Pujarem tristos al cotxe. Des del nostre viatge silent cap a l'origen, on afortunadament o malaurada, sempre hem de tornar. Callats i poc lluny encara començarem a enyorar. El silenci colpidor i una aflicció dolça faran que rodoli una llàgrima rostre avall. Cristal·lina i noble reflectirà aquella noia de Cardedeu que vàrem estimar a l'herba, els amics i un cafè aigualit a la plaça, aquell braç nu que es recolzà impertinent però dolç amb el nostre en el concert de Cuixà, després aquella nit de solitud i angoixa quan sentírem la noia morena de cabells arrullats que cantava amb veu de plor el "vell esmoquin". Caurà una altra llàgrima i desarem el passaport. Te'n recordes? et dirà una veueta, aleshores somriuràs i enyorós faràs: hosti! i tant, tu, que bonic! Fa quatre dies vàrem anar al banc a canviar francs, esperançats i plens d'il·lusió. Sembla que fa un any i que de pressa passa el temps. Prada és això: un d'aquells parèntesis de felicitat que de tant en tant gosen acostar-nos a la vida. Un gest, una actitud i aquella frase que va dir no sé qui. Prada, ja ho veieu cars oïdors, és com els records i el mar que no es poden esborrar. Hem deixat els amics, perquè ja són amics, hem deixat el Canigó que ho ha vist tot i no ha vist res. Però sempre queda un dissabte a les vuit a la Font de Canaletes.

HISTÒRIA

GABRIEL ALOMAR I ANTONI ROVIRA I VIRGILI: DUES MANERES D'ENTENDRE L'ESTRATÈGIA CATALANISTA

Roland Siefra Farreras

Antoni
Rovira i
Virgili.
(Dibuix de
Ferran
Callicó)

El mes de juny del 1911, a les pàgines de "El Poble Català", diari nacionalista d'esquerres, portaveu per aquell aleshores de la "Unió Federal Nacionalista Republicana" (com abans ho havia estat del "Centre Nacionalista Republicà"), s'establí una amical polèmica entre Gabriel Alomar i Antoni Rovira i Virgili.

El debat l'encetà Alomar que, des de Madrid estant, en el seu article *El catalanisme vist des d'enfora* (1) feia unes declaracions de com es veia el moviment catalanista des de la capital de l'Estat:

"(...) la nostra causa, vista de lluny, fa l'efecte d'un immens platonisme (...) Quan nosaltres considerem el catalanisme des de la nostra Barcelona, no ens podem sostreure a l'error "geocèntric" de veure la nostra força molt més gran de lo que és en realitat."

Aquest doble vessant d'idealisme i

pragmatisme és la que fa del catalanisme una paradoxa; una paradoxa que, segons Alomar, ha estat la que "ha esterilitzat per llarg temps l'obra de Catalunya, produint una manca de continuïtat en els esforços". I una paradoxa que, en darrer terme, ha reduït el catalanisme "a una alternativa d'entusiasmes massa vius i desil·lusions massa fortes". És per això que el mallorquí, lluny de Barcelona, proclama que "el catalanisme és més "intens" que "extens". I afegeix:

"Té (el catalanisme) una gran força interna o d'entusiasme; però el nombre i

l'extensió ens manquen. Espanya es forma d'un desequilibri monstruós entre terres castellanes i catalanes, i la balança tomba del costat castellà per la força de 44 províncies ben "provincianes" contra el petit bloc de Catalunya".

Després de constatar això, Alomar es pregunta si hi ha algun mitjà "per a comunicar a les nostres aspiracions una major qualitat de "realitzables", de pràctiques". I contestant-se a si mateix, també "segons la impressió que fa des de Madrid", afirma el següent:

● **Idealisme i pragmatisme són una paradoxa que ha reduït el catalanisme «a una alternativa d'entusiasmes massa vius i desil·lusions massa fortes»**

"Per de prompte, cal distingir. El catalanisme té un valor en si mateix, ben divers del que tingui com a esperança, com a desig. No és sol una aspiració; és una força actuant, és un fet. Hi ha una victòria ja aconseguida, però necessitem la persistència de l'esforç per a posar-lo conquerit. Aquesta victòria és, sobretot, l'habilitació literària de l'idioma; és, també, l'adquisició de la nostra consciència nacional (...) "Penso, doncs existeixo" -ha dit Catalunya, revelant-se a si mateixa en trinitat, com a verb, com a pensament i com a nació".

Alomar acaba el seu article apostant per un diàleg "interciutadà" entre la classe intel·lectual espanyola i la

intel·lectualitat catalana i catalanista. El catalanisme ha de deixar de ser un monòleg, com ho ha estat "per llarg temps". A "la ciutat castellana", segons el mallorquí, hi ha "avui esperits ben capaços de comprendre la justícia i la "neoespanyolitat" de la nostra causa". Per tant,

"el catalanisme té d'ésser una "idea ambient espanyola". El dia en què s'incorpori (com crec ben possible) al cabal de les idees familiars a l'intel·lectualisme de tota Espanya, creieu que, en bé d'uns i altres, la renovació hispànica estarà a prop..."

Una setmana després, Rovira i Virgili replica a Alomar amb un article titolat *El nacionalisme català: les possibilitats i les condicions del seu triomf* (2). En ell el tarragoní posa en dubte que el catalanisme sigui un "moviment intens"; no creu que "la seva feblesa li vingui de la inferioritat numèrica o territorial de Catalunya davant de la resta d'Espanya". Tot el contrari: "en aquest punt, quasi tots els nacionalismes europeus estan en pitjors condicions que el català". I consigna, entre altres exemples, el dels irlandesos enfront els britànics i el dels finlandesos enfront els russos. A l'entendre de Rovira, per tant,

● Segons Rovira, «per a la nostra gent, en general, l'amor a la pàtria i a la seva llibertat es soté amb dues condicions: que no costi diners ni disgustos

la feblesa del catalanisme no està "en la manca d'extensió, sinó tot just en la manca d'intensitat". I explica tot seguit el per què:

"El sentiment nacional no ha posat encara arrels gaire fondes dins el terror de la pàtria, ni posseïm aquí aqueixa "gran força interna o d'entusiasme" de què N'Alomar ens parla. Perquè no la posseïm, els esclats passionals que ens han sorprès de vegades, s'esvaeixen depressa i deixen una llarga estela de decepció. Per això els moviments més aparentment

Gabriel Alomar i Villalonga.

formidables, com el regionalista de 1901, com el solidari de 1906, s'ensorren aviat amb lamentable estrèpit (...)

"Els ulls de N'Alomar, enlluernats per les visions de la pròpia imaginació exuberant, han descobert a Catalunya aquesta força que segurament tindrem, però que no tenim, i en la qual està el secret de la victòria".

I és precisament per aquesta poca intensitat del sentiment nacional que, segons Rovira, "per a la nostra gent, en general, l'amor a la pàtria i a la seva llibertat es sosté amb dues condicions:

que no costi diners i que no costi disgustos" (3). Per això, a diferència d'Alomar, que creu factible l'inici d'un diàleg amb els intel·lectuals de la resta d'Espanya, com a pas previ d'una "renovació històrica" global, Rovira, sense mostrar-se partidari de la reclusió del moviment catalanista, dona prioritat a "la necessitat d'emprendre urgentment a Catalunya una gran obra de conscienciació nacional, d'enfortiment i desplegament de les energies pròpies". Les esquerres espanyoles són vistes per Rovira i Virgili com la "trista excep-

ció" europea "en la defensa i l'establiment de les autonomies nacionals. Al contrari del que s'esdevé en altres països, "als cenacles madrilenys encara creuen que l'unitarisme és la més moderna fórmula política".

Amb *Les esperances de victòria per al catalanisme* (4), Alomar contesta al tarragoní afirmant que la divergència existent entre ells dos "és ben petita":

● **«Quant a la seva intensitat», el catalanisme «és molt inferior als moviments anàlegs d'Europa»**

"Vós dieu que el catalanisme no és un moviment "intens". Això no vol dir que el cregueu un moviment "extens". Lo que jo crec és que entre el seu valor com a "intensitat" i el seu valor com a "extensió" hi ha encara un avantatge en favor d'aquella. El catalanisme no té la perseverància de la seva intensitat. Sols és intens en els moments que en diríem històrics; té "atacs": és, si voleu, epilèptic; i després dels instants de febre ve un llarg període de depressió i esmortiment".

Alomar dóna la raó a Rovira sobre la necessitat d'"emprendre una gran obra de conscienciació nacional". I immediatament insisteix en el ja dit en el seu primer article, respecte als "dos valors" que per a ell té el catalanisme: com a

"força actuant" i com a "aspiració". Com a "força actuant", "necessita la continuïtat de la seva energia, del seu entusiasme avui momentani". Només mitjançant "la defensa contínua de les llibertats", el catalanisme deixarà de ser una "aspiració" i esdevindrà una realitat. I altra volta, Alomar renova les seves esperances de bastir aquest projecte amb la inclusió de "la selecció intel·lectual espanyola": el diàleg entre catalanistes i liberals espanyols ha de ser "persistent". Perquè si bé, com diu Rovira, i Alomar no li discuteix, són molts els intel·lectuals espanyols partidaris de l'unitarisme com a fórmula política, tampoc no cal oblidar que

"encara queda un nucli fortíssim de catalanistes capaços de creure que la llibertat de Catalunya vol dir un 'brevet' d'excepció per a instaurar a Catalunya una oligarquia plutocràtica i clerical que ens exceptui de la irradiació revolucionària i laica".

Després d'aquesta referència clara a la Lliga Regionalista, Alomar acaba el seu article mostrant-se optimista respecte al posicionament de les "jovenuts liberals castellanés": està convençut que "arribaran a ésser dignes d'aquell diàleg a què les convido". Cal, però, "que nosaltres ho siguem també".

Rovira comença el seu segon article, *El catalanisme i les esquerres espanyoles* (5), ratificant-se en l'afirmació que, "en quant a la seva intensitat", el catalanisme "és molt inferior als moviments anàlegs d'Europa"; per, després, passar a consignar que "l'extensió espiritual

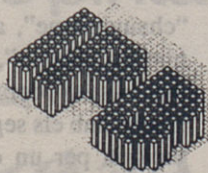
del catalanisme", la permuta d'idees, a semblança del que succeeix entre nacionalistes irlandesos i liberals i laboristes britànics, és una tasca molt difícil de dur a terme a l'Estat espanyol, donat que no existeixen "veritables partits d'esquerra on bategui l'esperit del temps, ni una intel·lectualitat nombrosa que dugui el rellotge de les seves idees a l'hora d'Europa".

Seguidament, Rovira denuncia que en el que "atany a les relacions del catalanisme amb la intel·lectualitat, els par-

● **Tant Alomar com Rovira i Virgili estan d'acord en un punt essencial: la necessitat «d'emprendre urgentment a Catalunya una gran obra de conscienciació nacional»**

tits i els pobles de la resta d'Espanya", hi ha alguns catalanistes que tendeixen "a comportar-se com si Catalunya tingués que fer-se perdonar quelcom". Enfront d'Espanya, el catalanisme no pot caure en l'error d'esdevenir un moviment de caràcter defensiu:

"Ha d'ésser, al contrari, agressiu, com ho són tots els moviments nacionalistes. Hem d'escometre, fins quan ens defensem de les escomeses de l'enemic (...)

INFORMÀTICA PROFESSIONAL DE BALEARS, S.L.

- * Instal·lació i manteniment d'ordinadors i programació
- * Centre de dades
- * Comptabilitat

- * Material informàtic
- * Sistemes d'alimentació ininterrompuda

DISTRIBUÏDOR AUTORITZAT

Arxiduc Ll. Salvador, 90
Tel. 75 98 39 Fax. 75 98 00
07004 Palma

"No serà pas aquesta política agressiva la que ens allunyarà de la selecció castellana. Tot just en els dies d'apassionament i de lluita encesa que promogué la Solidaritat Catalana, una bona part de la intel·lectualitat espanyola simpatitzà amb el nostre moviment i el mirà com una esperança de redempció, de revolució, de nova vida".

● **Alomar no descarta un pacte amb els radicals de Lerroux i altres forces liberals «espanyolistes» per a fer front a la Lliga**

Sobre el diàleg i l'entesa amb la intel·lectualitat espanyola, Rovira i Virgili no dubta que aquests arribin, però el quan no el preocupa massa. És més: Rovira afirma que "depèn més d'ells que de nosaltres".

El tercer article de Gabriel Alomar porta per títol *El catalanisme pràctic* (6). En ell el mallorquí intenta sintetitzar quines són les finalitats de cadascuna de les dues formes que presenta aquest "catalanisme pràctic" ("polític", en diríem nosaltres):

"I una (la vostra, Rovira) vol anar a la victòria per un exaltament del sentit patriòtic en la nacionalitat dominada; l'altra (la meua) hi vol anar sobretot per un exaltament del sentit liberal en la nacionalitat dominadora".

I més endavant, afegeix la necessitat d'enfortir a l'ensem el catalanisme i les esquerres espanyoles:

"I ara, mireu-la a la pobra Espanya, mireu-la a la pobre Catalunya. Vós em parleu d'una depressió del sentiment catalanista aquí, i dieu, amb tota raó, que ens cal enfortir-lo. Però jo us mostro la depressió general del sentiment d'esquerra a tota Espanya; i us dic, amb tanta raó i amb tanta força, que ens cal enfortir-lo també".

En el seu tercer article i darrer de la polèmica, titolat *Per a rectificar* (7),

1989

135 oficines
60 caixers
automàtics
1.000 empleats
185.000 milions
en recursos externs

Estam en evolució constant

D'ençà que ara fa 107 anys inauguràrem la primera oficina fins avui, que som la primera institució financera de les Balears, la nostra evolució ha estat constant. Tot i així, el nostre principal objectiu és encara el mateix: servir les Balears, tota la seva gent, amb tots els recursos a l'abast.

Per tant, ahir i avui: "Sa Nostra" és la Caixa de Balears.

1882

1 oficina
3 empleats
46.783 pts. en
recursos externs

"SA NOSTRA"
CAIXA DE BALEARS

Més d'un segle 100% balear.

Rovira exposa les seves opinions tot replicant bàsicament als dos últims paràgrafs d'Alomar més amunt citats. Sobre les dues formes que presenta el "catalanisme pràctic" segons el parer del mallorquí, Rovira cre que "més aviat s'harmonitzen que no pas s'exclouen". D'altra banda, matisa la intenció que li atribueix Alomar de voler "anar a la victòria per un exaltament del sentit patriòtic que en la nacionalitat dominada". Segons ell, la frase no està lliure de connotacions "chauvinistes", i "al

"chauvinisme", al patriotisme, li tenim odi i horror", afegeix. Al seu entendre, la seva postura quedaria millor definida amb els següents mots: "anar a la victòria per un enfortiment del sentit nacional i de la consciència de la pròpia nacionalitat en la nacionalitat dominada" (8).

Sobre la necessitat d'enfortir a l'ensem el "sentiment catalanista" i "el sentiment d'esquerra" arreu d'Espanya, Rovira afirma amb contundència:

"Totes dues condicions -el nacionalis-

me nostre i el liberalisme dels altres espanyols- són, innegablement, d'alta importància. Mes la primera és l'essencial, la fonamental, i depèn exclusivament dels catalans. Quan el sentiment nacional no existeix, quan un poble no té consciència de la pròpia personalitat, el liberalisme no ve obligat a concedir-li institucions autonòmiques. Així la condició primordial de la victòria de tot nacionalisme, està en la possessió d'un fort esperit de pàtria".

Resumint, ja per acabar, podríem dir que tant Alomar com Rovira i Virgili estan d'acord en un punt essencial: la necessitat, en paraules del segon, "d'emprendre urgentment a Catalunya

per la U.F.N.R. En el que ja no estan d'acord és en el mètode que cal seguir per assolir aquest enfortiment. Alomar no descarta un pacte amb els radicals de Lerroux i altres forces liberals "espa-

meu catalanisme. Articles de Gabriel Alomar", "Randa", núm. 1 (Curial, Barcelona, 1975), pàgs. 183-185.

2.-El Poble Català, 17 de juny de 1911. Reproduït a A. ROVIRA I VIRGILI, Debats sobre el catalanisme, Altafulla, Barcelona, 1979 (ed. Facsímil 1915), pàgs. 141-146.

3.-Aquesta idea la repeteix Rovira en altres llocs; vegi's, per exemple, "L'autonomia de Catalunya", a "L'Esquella de la Torratxa", núm. 1678 (24-II-1911), pàgs. 114-115.

4.-El Poble Català, 19 de juny de 1911. Reproduït a SERRA, art. cit., pàgs. 185-187.

5.-El Poble Català, 21 de juny de 1911. Reproduït a ROVIRA I VIRGILI, op. cit., pàgs. 147-151).

6.-El Poble Català, 25 de juny de 1911.

7.-El Poble Català, 28 de juny de 1911. Reproduït a ROVIRA I VIRGILI, op. cit., pàgs. 153-156.

8.-Rovira donarà forma definitiva a aquesta fórmula uns pocs anys més tard, quan en la seva obra El Nacionalisme (Publicacions de "La Revista", Barcelona, 1916) la converteixi en l'eix vertebrador dels diferents elements que conformen una nació.

● La feblesa del catalanisme no està «en la manca d'extensió, sinó tot just en la manca d'intensitat»

nyolistes" per a fer front a la Lliga: ho diu explícitament en el seu segon article quan afirma que prefereix entendre's amb "intel·lectuals castellans lerrouxistes" que no pas amb "intel·lectuals catalans mauristes". Rovira i Virgili, pel contrari, creu que l'esquerra catalanista ha d'arribar a consolidar-se per si mateixa, oposant-se per igual a lerrouxistes i a regionalistes. ■

Roland Sierra Farreras és Llicenciat en Història Contemporània.

NOTES

1.-El Poble Català, 10 de juny de 1911. Reproduït a Antoni SERRA (ed): "El

● Alomar renova les seves esperances de bastir amb «la selecció intel·lectual espanyola» el diàleg entre catalanistes i liberals espanyols

una gran obra de conscienciació nacional". O dit d'una manera més entenedora: cal enfortir l'esquerra nacionalista i republicana de Catalunya, representada

Papers pintats

Marc i Motlures

Pintures

Casa Pomar Flores

ARTICLES PER A ARTISTES

Sant Miquel, 77. Tel. 72 14 83

07002 PALMA

ENIGMES DE LA NOSTRA HISTÒRIA

COLOM, EL PERSONATGE MÉS POLÈMIC DE LA HISTÒRIA (7) QÜESTIÓ DE NOMS

Miquel Ferrà i Martorell

Són molts els llocs geogràfics evocats per Colom durant la seva tasca descobridora però hi notam la manca de Mallorca i Gènova en els esmentats textos, diaris d'abord, on sembla que tant les Balears com la Ligúria són indrets que resten en el tinter. Si Colom era d'ascendència xueta li convenia, això és ben clar, ocultar-ho i si al·ludia a Mallorca donava una pista del seu origen als enemics, per altra banda pro-inquisidors i força nombrosos.

Però el que resulta estrany és que Colom, anant descobrint terres i més terres a les què batiar, no digués que aquest o aquell indret són semblants a Nervi, San Pieri d'Arena... o que aquell riu li recorda el Lavagna, el Scrivia, l'Orba, el Tanaro o el Borbera. O que aquella muntanya presenta una certa semblança amb el Beigua o l'Antola. No. La manca de topònims ligurs en la cartografia colombina és ben evident i un es demanaria per què... Observem en canvi com feia voltes pel Mediterrani en la seva memòria:

Catalunya: "Parece que estas tierras están con Veragua como Tortosa con Fuerterrabía"

"Esta otra Española en cerco tiene más que la España toda desde Catalunya por costa de mar"

"Yo he andado 23 años en la mar, sin salir della tiempo que haya de contar y vi todo el LEVANTE..."

València: "Había casas y gente y muy lindas tierras, tan hermosas y ver-

● La manca de topònims ligurs en la cartografia colombina és ben evident i un es demanaria per què...

des como las huertas de Valencia en Marzo..."

Colliure (Catalunya Francesa): "Esta otra isla, en cerco, tiene más que

la España toda desde Colibre por costa de mar."

I heus aquí que si Colom no parla de Gènova parla en canvi d'altres indrets d'Itàlia, freqüentats pels mallorquins..

Arxipèlag de Toscana (Illa de Montecristo):

"Navegó al Leste camino de un monte muy alto que quiere parecer isla pero que no lo es, porque tiene participación con tierra muy baja, el cual tiene forma de alfabeque muy hermoso, al cual puso nombre Monte-Cristi..."

Sicília i Estret de Messina: "La isla está llena de montañas muy hermosas, aunque no son muy grandes en longura salvo altas, y toda la otra tierra es alta a la manera de SICILIA..."

Pisa i Venècia: "Parece que estas

Ses Piules
Estudi
de
Perruqueria

Carrer Navarra, nº 3, 1er - 07003 Palma - Tel. 71 80 37

RECANVIS FONT

ACCESSORIS-EINES-MAQUINÀRIA

JAUME FONT PUJOL

C/. Fco. Manuel de los Herreros, 11

Teléfono 46 81 11 (2 líneas) - 07005 Palma

Montserrat forma part de la geografia colombina i de la curolla del descobridor per batiar indrets i paratges que ja tenien els seus noms propis en llenguatge indígena i que l'Almirall suposava part de la Xina i l'Índia, no d'un Nou Continent.

tierras estan con Veragua como Tortosa con Fuenterrabía o Pisa con Venecia..."

Devia conèixer Colom en canvi les aigües de Grècia perquè en parla amb un cert èmfasi a diversos punts de les seves relacions, i així diu:

"...más de la almáciga es de entender bien porque no la ha salvo en dicha isla de Xio..."

"...E yo he visto en la isla de Xio, en el archipiélago y mandé sangrar muchos de estos árboles..."

"...Y almásiga cuanta mandaren cargar e de la cual, fasta hoy no se ha hallado salvo en Grecia y en la isla de Xio, y el señorío la vende como quiere..."

Altre punt mediterrani que no des-
cuidaven els navegants mallorquins era

Alger, amb aquell perillós Cap Caxine o Caxinas, on tants de vaixells hi anaven a perir (àdhuc el "Nixe" de l'Arxiduc Lluís Salvador) i eren abor-
dats pels pirates musulmans de la costa:

"...Y tomó puerto, al cual nombró el Almirante la Punta De Caxinas..."

Es refereix Colom a la costa peninsular, especialment amb menció de Sevilla i Lisboa:

"...Toda aquella mar dice que debe

● Si Colom estava tan segur que les noves terres formaven part de l'Índia i la Xina, per què dintre les batiava? No era més senzill demanar als naturals el nom de cada indret i així registrar-ho en els mapes?

ser siempre mansa como el río de Sevilla..."

"...el puerto de Lisbona que fue la mayor maravilla del mundo..."

"...con esta gente que yo traigo so-
juzgaria toda esta isla la cual creo que es mayor que Portugal..."

Degué topar en les seves navegacions i més d'un cop amb les places africanes del Marroc...

"Los cuales osaron conquistar en Africa y sostener la empresa a Cepta (Ceuta), Tanjar (Tànger) y Arcilla e Alcazar..."

Serà, però, a l'Atlàntic allà on Colom haurà fet els grans viatges, ja al nord oceànic (Anglaterra, Islandia) o a les terres africanes del sud (Madera, Rio de Oro, Guinea), segons es podria desprendre de les clares evocacions següents:

"...Y vi todo el Levante y Poniente, que hice por ir al camino de Septentrion, que es Inglaterra..."

"...Puedo decir que esta isla es mayor que Inglaterra y Escocia juntas..."

"Asentó una cruz grande a la entrada

de aquel puerto que creo llamó el Puerto Santo (Porto Santo, illes Madera) sobre unas peñas muy vivas..."

"Puso el Almirante por nombre el río, el Rio de Oro, el cual, de dentro, pasada la entrada, muy hondo..."

"Y yo he andado la Guinea mas en todas estas partidas..."

"Había gran cantidad de palmas de otra manera que las de Guinea y que las nuestras..."

"No como los ríos de Guinea que son todos pestilencia..."

"Allegado a estar en derecho con el paralelo que pasa por la Sierra Leona, en Guinea..."

Fins aquí la geografia que, segurament, havia viscut Colom abans de la descoberta d'Amèrica. Després, en els seus viatges americans, va posar noms del seu entorn comercial per tot arreu, petits noms locals o evocacions a l'hora de descriure un accident de la costa. I

encara una pregunta... Si Colom estava tan segur que les noves terres no eren tan noves i que formaven part de l'Índia i la Xina (Catai)..., per què dintre les batiava, cosa que Marco Polo i els altres viatgers anteriors s'havien guardat de fer? No era més senzill demanar als naturals el nom de cada indret i així registrar-lo en els mapes?

Acabem dient que el nom de Montserrat és emprat igualment pel descobridor i encara avui hi ha una illa antillana que porta aquesta denominació, un punt que afavoreix la tesi d'un Colom de parla catalana.

Montserrat forma part de la geografia colombina i de la curolla del descobridor per batiar indrets i partages que ja tenien els seus noms propis en llenguatge indígena i que l'Almirall suposava part de la Xina i l'Índia, no d'un Nou Continent. ■

MIQUEL FERRÀ GUANYA EL PREMI CIUTAT D'ALZIRA DE NOVEL·LA

P.M.

Amb la novel·la *Allah Akbar (el morisc)*, Miquel Ferrà acaba de guanyar el Premi Ciutat d'Alzira que l'Editorial Bromera publicarà pròximament. Es tracta d'una narració de ficció històrica sobre la conquesta del Níger que l'autor atribueix a aventurers de la Vall d'Albaida. Ferrà, que ja ha guanyat el Sant Jordi i el Ramon Llull, ha rebut ara un altre guardó que posa de manifest la qualitat de la seva producció. Amb aquesta novel·la s'endinsa en el món marginal, però no menys real, de les relacions que sempre han existit entre la gent d'aquestes terres nostres i els habitants de les costes africanes.

Des de les pàgines d'EL MIRALL volem felicitar el nostre amic i col·laborador pel reconeixement de què ha estat objecte, segurs que ningú com ell se'l mereixia.

LA MOGUDA PLANETÀRIA

UN NOU MAPA?

Antoni Ginard

Un bon dia, fa bastants d'anys, vaig llegir una declaració que deia més o menys que Jàlia no es toca" Aleshores, vaig creure que havia trobat un argument amb prou consistència per comprendre una lectura del mapamundi. Ara no n'estic segur. Els esdeveniments a l'est són com un terratrèmol que afecta els fonaments del repartiment territorial dels darrers quaranta anys i ens poden obligar a fer noves consideracions.

Els elements de ruptura més representatius són la transició política cap a occident d'Hongria, que gairebé coincideix amb la commemoració dels fets del 1956; el nou govern i la nova política a Polònia; o la perestroika dels nacionalismes i de les ètnies a l'URSS, amb programes de visites al Vaticà inclosos.

El fet més espectacular és l'èxode de més de 60.000 alemanys de la República Democràtica cap a la República Federal, que els dona la benvinguda amb un nou passaport alemany. Tot això ha provocat manifestacions i la dimissió -més aviat forçada- del vell Honecker i el seu recanvi per Egon Krenz, un home amb certes debilitats pels perfums etílics.

El teló de ferro, com el definí mister Churchill, és una paret esbolicada a alguns indrets. Les recomposicions dels mapes no són una cosa nova, però, per molt artificial que sigui la divisió alemanya, la reunificació i el que Berlín tornà a ser la capital d'una sola Alemanya és encara una idea preocupant i sembla una aspiració llunyanà.

EN LA MORT DE MARIA PLAZA

Josep Moll Marqués

Entre la boirina dels meus records d'infantesa sobresurten dues imatges nítides: les meves voltes per la plaça del Mirador en un primitiu tricicle, i la personalitat de donya Maria Plaza. En aquella placeta, que l'Arquebisbe Miralles travessava cada diumenge en solemni processó, revestit de pontifical i acompanyat de tots els canonges de la Seu, fins entrar a la Catedral pel Portal del Mirador per tal de celebrar la Missa Major, els únics veïns de Ca'l Bisbe érem les quatre o cinc famílies que vivíem a l'única casa de vivendes que hi ha. La família Moll ocupàvem els baixos, la família Crespi el pis de dalt.

Mantes vegades vaig pujar aquella escala per "visitar" els Crespi, atret per l'aliciet de jugar amb el nin de uè que era en aquell temps l'actual Director Provincial del MEC, però sobretot per la curiositat de fer sonar l'estrany ormeig del qual només la família Crespi disposava en aquella finca: un aparell de ràdio, que donya Maria Plaza m'ensenyava a manejar. D'aquell temps dels meus quatre o cinc anys d'edat em va quedar gravada a la memòria la imatge de donya Maria Plaza, una dona inquieta, vivaç, que parlava amb la veu clara, de persona acostuada a ensenyar.

L'increment de la família Moll, que va obligar a un canvi de domicili a un pis més gran, em va fer perdre el contacte freqüent amb don Andreu Crespi i donya Maria Plaza. Però, fent bona la dita de "roda el món i torna al Born" molts anys després, tornat d'Alemanya, vaig retrobar donya Maria Plaza, que

seguia essent veïna dels Moll, ara per la proximitat de l'editorial i la seva farmàcia del carrer de Montserrat. I allà seguia també el mestratge de donya Maria, no sols amb la paraula, sinó més encara amb la pedagogia de l'exemple.

● **Personatge entranyable del barri de la Calatrava, donya Maria Plaza feia honor a les seves condicions exercint la solidaritat activa amb un sector certament desvalgut de la nostra societat**

Personatge entranyable del barri de la Calatrava, donya Maria Plaza feia ho-

nor a les seves condicions exercint la solidaritat activa amb un sector certament desvalgut de la nostra societat.

Aquesta actitud la va dur també a incorporar-se al PSOE, però no com una afiliada passiva, sinó com a membre actiu, que prenia partit dins els debats interns, que intervenia a les Assemblees defensant els seus punts de vista sempre amb fermesa i coherència, que ajudava en les tasques de les campanyes electorals i es passava hores ensobrant papeletes, complimentant la documentació pels interventors o preparant la remesa de circulars als militants. Sense voler donar lliçons a ningú, però per això mateix donant-nos a tots la lliçó de la subtil senzillesa de la seva forta personalitat al servei dels grans ideals socialistes de la pau, la llibertat, la justícia i la solidaritat.

Ara ens ha deixat. Els socialistes illencs la trobarem a faltar. ■

Mallorquidea

«Prêt a porter»

Velázquez, 6 tel. 72 21 98

Avda. Comte de Sallent, 12 - Blanquerna, 3

tel. 75 67 45 - PALMA

CRE-A-CCIÓ

AGUSTÍ SERRA I SOLER: EL PASSAT I EL PRESENT FET POESIA

Felip Munar i Munar

Agustí Serra i Soler.

Fa només deu anys que n'Agustí Serra i Soler era un il·lustre i respectat capellà de Fornalutx, estimat per tot-hom -més pels marginats i pobres que per la resta- i que sovint s'enfrontà amb el poder per dur a la pràctica l'Evangeli. Però vet aquí que un home amb una vida dedicada al proïsme, que impartia classes de religió a l'Institut Antoni Maura -no hi havia cap estudiant que se'n perdés una maldament hagués fet "fullet" de llengua o matemàtiques-, se'n va davant el Bisbe i li

dreu uní en Sant Matrimoni la parella. Les xafarderies i murmuracions corregueren com l'aigua pel rierol, però n'Agustí va respectar fins que va ésser casat les seves prometes de novici. I això fou en el fons allò que molts no li perdonaven perquè no hi veien més enllà dels seus nassos. N'Agustí no s'ha allunyat mai de l'Església, però va creure que no podia viure amb un dilema constant carregat d'egoisme.

Tot això que comporta la vida de dues persones que s'estimen com en

diu que es vol casar. N'Agustí tenia els cinquanta fets, na Margalida vint-i-cinc. Es veren rebutjats per aquells amb qui més confiaven, el poble s'aixecà gairebé en peu de guerra. Mentrestant, el Papa Joan II tancava amb pany la secularització de capellans que volien contreure matrimoni. Foren uns mesos tristos,angoixosos, de soladat i aïllament forçós. El Bisbe, home intel·ligent i profundament humà, s'endugué a Roma els papers de n'Agustí davall el braç. Per fi, en un acte quasi clandestí, però més digne que qualsevol altre, en Jaume Santan-

una novel·la de fulletó, no tindria massa més relleu que el d'un fet anecdòtic dins l'Església de Mallorca. Però n'Agustí ha convertit en poesia tots els crivells del seu cor, l'ha banyada amb l'enteniment dels clàssics -n'Agustí és professor de llatí, grec i filosofia- i ha sortit un bell testimoniatge que molts de lectors s'hi veuran retratats.

Moltes de les seves poesies -entre elles "La joia guanyada"- són el reflex de la lluita constant entre el desig i la matèria, l'esperit i l'enteniment. Val a dir, però, i sense gens de por a contradir-nos, que aquesta matèria roman carregada de consciència i d'ubiquïtat humanes. El poeta intenta construir un nou equilibri tot basant-se amb l'esperança de l'esdevenir, amb la llavor que haurà sembrat en el present. Vol defugir "la pau del cementiri", la pau de l'esperit somort que espera impassible l'esdevenir: el poeta vol guanyar el futur, vol recuperar la paraula que tant havia somniat però que creia pecat.

En alguna poesia, com "Baixant les muntanyes fornallutxeres", hi trobam el paisatge costalloberià i l'intent d'imitar-ne els peus mètric. El paisatge respira humanitat i s'enlaire fins que es poetitza en els més allunyats racons.

Els enamorats necessiten temps i llibertat: n'Agustí Serra va començar fa vuit anys aquesta lluita que, com totes les seves lluites, va guanyant.

Ben aviat sortiran editades un recull de les seves poesies; crec que el món poètic, l'experiència humana i la profunda honestetat hi lluiran com el més nítid dels amors.

LA JOIA GUANYADA

El meu cor m'ha fet sempre la tènue llum d'un ciri
i amb el temps el meu cor m'ha tornat transparent.
Ha deixat la partida del joc de la pèndola
que va de l'esperit a la carn i del mal cap al bé.

Les victòries de l'ànima no em segellen nostàlgia,
els triomfs de la carn no em timbren tristor.
Mon esperit s'ha fet carn, ma carn s'ha fet ànima
i els remordiments d'antany s'han refosos als fons.

Ja no es rebel·la ma carn que contra l'esperit anava,
ni mon esperit envesteix furiós contra ma carn.
Les dues meves meitats ha agermanat en una
i he quedat tranquil, serè, humil i gran.

Preferesc ésser així a que sols la virtut m'enlairi.
-Què faràs -em diran- aferrat al teu terror?
-Sofriré l'esquinçament fins al moll dels ossos,
perquè turments i goigs m'hauran estat vertaders.

Si el virtuós em diu: -No toquis els fruits de la
terra.

A ell, li dic: -Tu desconeixes l'agredolç del seu
sabor.

Si ell em diu: -Pensa que l'eternitat t'espera.
Li responc jo: -Espera tu que abans té lloc la mort.

El mateix vent abrusrà la terra seva i meva,
jo sofriré més que ell perquè arrels hauré posat,
en el seu camp volaran mesurades les fulles seques,
en el meu es veuran regues, clots i forats.

Ell trobarà refugi dins la seguretat estèril
de l'orgull que, de si, dona la virtut, per si, potent;
mes jo que just puc viure fermat en els meus
vincles,
de qui podré fiar-me? Tan sols podré de Déu.

EL TORRENT DE FORNALUTX

2. Ja dins el Pla Solleric

Corre més que correràs
enfonsant ton llit de pedres,
eixamplant marges petits
que no verdegien les hores;
l'oratjol, d'un temps, no engronsa
les aigües, ni tu les herbes,
ni tapís sobre les ones
d'ombres tixen oliveres,
ni té cants per tu l'ocell,
ni rius d'olors les floretes;
sols la foscor de la nit,
orfa de llum i d'estrelles
acompanya el teu bramul
que ni ressò fa per les penyes.

3. Desembocant a la mar dins el Port de Sóller

Panteixant per la foca -vas com un brau,
et tires dins l'abisme- de la mar gran,
ja t'oculten les ones -mors desolat
llançant gemecs tristíssims,- com un covard!
Les ones que et derroten -dormen roncant
ajocades i borratxes,- brutres de fang.
Estols de núvols lletjos, -vestits d'esglai,
no volen, no, que els astres- mostrin llurs
raigs
i així més trist et sigui -l'abisme amarg
i, si claror t'atien- és la d'un llamp
que et deixa molt més negre -la immensitat.

Insomni per trons i llamps.

MEDI AMBIENT: UN PLAER I UNA PREOCUPACIÓ (Consideració d'estiu)

"El mèrit més gran de l'home consisteix en determinar sempre, dintre del possible, les circumstàncies, i en deixar-se determinar el menys possible per elles"
(Johan Wolfgang Goethe, Francfort 1749-Weimar 1832)

Joan Barceló i Coll

Encetem aquest article com una consideració d'estiu. Quan això escrivim decau l'agost i sura ja un vel de malenconia sobre el paisatge. El tràfic va de baixa, els sorolls no són tan estridents, l'escàs verd sembla més amable i fins i tot els cotxes anunciadors de curses de braus, discoteques, cant flamenc, concursos de "tangues" i altres andròmines, que ja formen la característica de l'estiu en els poblets (?) de la Costa Brava, van canviant el seu missatge en què ja predomina el contingut dels actes de les festes majors. Definitivament l'estiu s'esfondra.

Cotxes i motos a les voreres, motos circulant contradint el pas capficat dels vianants, bars amb música i gresca exultant a porta esbatanada.

Un any més en què hem patit, o buscat, un seguit de circumstàncies: el carnatge humà de les platges, el tapís dels carrers i carrerons que formen els carruatges (cotxes, naturalment), l'esvalot multicolor que embolcalla les figures humanes, un cel clar i esbatanat, la velocitat com a panacea i paranoia motocrística, una variada gamma de xerrades que tendeixen inevitablement cap el xiscle, la disbauxa expressiva i un cert caos idiomàtic. Al fons, el mar, blau verd, gris, sèpia o marronós, segons el dia, temps i model de clavegueres, i el

gràcil vol d'una gavina dins la sonsònia del garbí imperant.

Aquesta lleu pinzellada d'estiu ja ens indica ben bé l'escassa presència del paisatge en el medi natural en què ens movem. I això que hem triat un poblet vora mar. Si haguéssim triat una ciutat gran potser estariem més cofois, protegits per l'asfalt dels carrers i la fermesa del ciment, contemplant la nuesa dels arbres i l'arquitectura esquifada dels parcs, terreny d'esbarjo pels nens, vells i gossos.

Tot plegat, si no fos tan habitual,

podria semblar una exageració o caricatura. Però, ai las!, no és així, per desgràcia. Nosaltres, mediterranis de pura soca, cada vegada vivim més d'espallles al mar i al paisatge, allotjats en unes estructures geomètriques que tendeixen cada vegada més a ésser més petites i més cares. Bona planificació tenim, doncs!

Rellegint alguns escriptors nostres dels quals millor coneixem el seu ex-torn, i que per això se'ns fan més pròxims -Víctor Català, Josep Pla i Blai Bonet-, hem pogut comprovar el fort

Hi ha pocs Bertrand Russell i Albert Einstein. Ésser un bon científic no és gens fàcil i, encara menys, unir la visió general dels problemes amb criteris independents.

canvi que s'ha produït en la relació home/entorn. Les passejades de la Víctor Català pels camins i voltants de l'Escala-Empúries, l'afany viatger -local i universal- de Pla i el descobriment del món personal de Blai Bonet, a Santanyí, posem per cas, en els anys 40, ens proporcionen una imatge ben diferent. En els tres escriptors, amb matisos ben diferents i personals (òbviament, aquí no hi entraré), se'ns descobreix ben nítidament la seva pròpia identitat, reflectida en la seva presència en un món determinat i en un moment donat. En tots tres veiem clarament no sols el degoteig del temps dintre d'ells, sinó també la importància i l'estima, l'espill interior del paisatge en la seva identitat i forja personal.

Tornant ara al temps actual, si resseguim la premsa amb regularitat podrem comprovar tot un seguit de qüestions que d'una manera molt habitual afecten al medi ambient: especulació urbanística, dispendi sumptuós d'energia en les llargues serps automobilístiques, consumisme exacerbant, proliferació d'un món, incontrolat -o difícilment contro-

lable- de deixalles, forat d'ozó en l'estratosfera, increment d'ozó en la troposfera, augment de CO₂, efecte hivernacle, inversions tèrmiques, pol·lució aèria per òxids de nitrogen i sofre (NO_x, SO₂, PAN, etc.), foto-oxidacions en l'atmosfera, fugues radioactives, contaminació per metalls pesants, pluges àcides, mort dels boscos, incendis abundants -provocats o fortuïts-, depuradores que existeixen i funcionen, altres que existeixen i no funcionen i les que haurien d'existir però que no existeixen, llots de depuradores, residus industrials, ciment i pols de ciment enbolcallant les persones i la vegetació, eutrofització de les aigües, contaminació fluvial i marina, desertització dels sòls, decibels de mil tipus diferents d'enrenous, missatges dirigits grollerament o subliminalment des de la televisió i molts altres mitjans de comunicació, cotxes i motos a les voreres, motos circulant contradirecció per les voreres sortejant el pas capficat dels vianants, bars amb música i gresca exultant a porta esbatanada, aerosols i electrodomèstics de fabricació dubtosa, armes nuclears i convencionals, armes químiques, camps de maniobres costoses injustificadament justificades, i un llarg etcètera.

La llista podria ésser molt més llarga, però ja és ben suficient per adonar-

● **Mediterranis de pura soca, vivim d'espatlles al mar i al paisatge, allotjats en unes estructures geomètriques que tendeixen cada vegada més a ésser més petites i més cares**

nos que, conscientment o inconscientment, el nostre medi natural -i el nostre món personal- està canviant, fortament canviant.

La solució o solucions no són gens fàcils. Però, cal encarar el problema. La via del progrés és inaturoable. El seu sal-

do és prou positiu: malalties guarides, infants protegits, joventut més plena de possibilitats de formació intel·lectual, maduresa més ben assolida, perllongació de la senectud, un confort més generalitzat, habitatges més higiènics, més lleure per a tothom, una certa seguretat social, menys persones analfabetes -el que automàticament no vol dir més persones cultes i educades-, més possibilitats (i també possibilisme) de desenvolupament personal, una informació més

● **Víctor Català, Josep Pla i Blai Bonet ens proporcionen una imatge ben diferent. En tots tres veiem no sols el degoteig del temps, sinó també la importància del paisatge en la seva identitat i forja personal**

generalitzada -però no més fiable i acurada- i tot un altre llarg etcètera.

A aquesta situació, en conjunt maldestra, caòtica i contradictòria, no hi hem arribat de cop i volta. Ja des de la revolució industrial del segle passat fins a les escorrialles del món informàtic actual hi han hagut veus autoritzades que han detectat els problemes. Potser un dels punts més seriosos ha estat que el procés (i les avantatges i desavantatges) no han anat igual per a tots. És clar, no és el mateix Europa (i dintre d'ella, el centre-nord, el sud i l'est) que els Estats Units d'Amèrica, Sud-Amèrica, Índia, Xina, Japó, Sud-Africa, Nigèria o el Nepal, per posar algun cas. Es podria dir que hi ha hagut i hi ha Societats interhacionals que han tingut i tenen una tasca conscienciadora i igualadora (UNESCO, ONU, OMS, Amnesty International, etc.). En tot cas, la seva veu i la seva força han estat i són molt migrades.

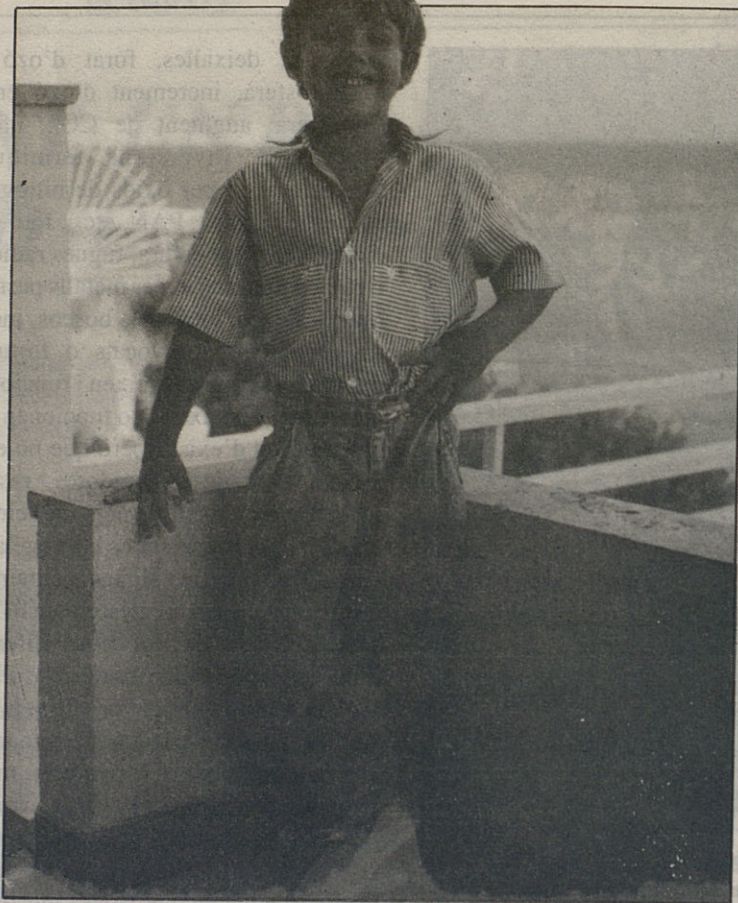
Vist des d'un altre cantó, si aquesta situació abasta tan directament les característiques físiques, químiques, biològiques i geològiques del medi ambi-

ent i l'acció de l'home n'és tan responsable, es podria inquirir: i els científics, que n'han dit i en diuen sobre el tema? Aquest és un punt molt crític. Se suposa que el científic és una persona molt responsable, entenedora d'una allau complexa de nexes, fets i relacions, especialitzada en el camp del coneixement i la recerca i que per la seva agudesa mental, habilitat expressiva, obertura d'esperit i llibertat de determinació és capaç de copsar, i fer entenedora als altres, la realitat i les seves conseqüències. Però els fets, en general, no han anat per aquí. Hi ha hagut i hi ha pocs Bertrand Russell i Albert Einstein, i és ben natural. Ésser científic, un bon

● **El científic ha de mostrar prudència, però no ha d'excloure la seva consciència dels fets, ni deturar la seva paraula o el seu silenci, que pot ésser molt eloqüent quan faci falta**

científic, no és gens fàcil i, encara menys, unir la visió general dels problemes amb criteris independents. Prou ho veiem diàriament, la qualitat dels intel·lectuals és ben migrada. En tot aquest Cafarnaüm moltes vegades, per afegir més confusió si cal, es fan sentir les veus dels qui tot dient-se científics i intel·lectuals tenen i mostren més oportunisme que ciència o bon criteri. En tot cas, el científic de veritat, per la seva saviesa ha de mostrar prudència, però no ha d'excloure la seva consciència dels fets, ni deturar la seva paraula o el seu silenci, que pot ésser molt eloqüent quan faci falta.

Tot això ens porta inevitablement al camp de la política. Si anem al terreny teòric dels filòsofs i pensadors veurem fàcilment que la política més que un fet o un model és una aspiració a un fet o a uns models, que l'agulló de les idees sempre ha emplenat -i qualque vegada justificat- les ideologies i que, en la

Com veurà els records personals un infant d'ara, en el seu immediat futur?

pràctica, pot haver-hi tantes ideologies i, sobretot, tantes polítiques com polítics. Per posar exemples només de fora casa, citem el cas dels EEUU i de Rússia. Dos països d'identitat, influència i tarannà prou coneguts i ben determinants per a tots en el món actual. En un

● **En els polítics rau la capacitat de decisió i de previsió per oferir una veritable educació i els mitjans necessaris per desenvolupar-la**

escàs període històric, només des la segona Guerra Mundial fins ara trobem, ben garbellats, noms, accions i models polítics prou diferents i contradictoris: Truman, Eisenhower, Kennedy, Nixon, Carter, Reagan, Bush; o Stalin, Krushchev, Gromyko, Gorbachev, etc. Els fets i el tarannà de cada un d'ells és

prou present i ens indica la força "personal" del líder en el destí d'un poble, per a bé o per a mal.

Em sembla que aquest és un dels punts més àlgids. En els polítics rau la capacitat de decisió i de previsió, de consideració del bé comú, d'oferir una veritable educació i de facilitar els mitjans necessaris per desenvolupar-la. Així, tots plegats, podríem adquirir una millor consciència de la nostra identitat personal i col·lectiva, del paper central del medi ambient i del nostre paper dins del medi ambient.

Si enfilem de nou l'agulló de la sensibilitat humana, potser podríem acabar aquest article amb una interrogació: com veurà els records personals un infant d'ara, en el seu immediat futur? Ben segur que la seva resposta ens faria pensar a tots nosaltres, el que potser es massa per una simple consideració d'estiu. ■

Joan Barceló Coll és Catedràtic de Fisiologia Vegetal de la Univ. Autònoma de Barcelona

LA REUNIÓ D'AUS MARINES A CALVIÀ

El passat més d'abril, es va celebrar a Calvià una important reunió internacional d'ornitòlegs de la major part dels països mediterranis i del Mar Negre, per posar en comú els coneixements sobre les aus marines d'aquesta regió del planeta.

S'ha de destacar que aquesta reunió ha estat una de les primeres que ha pogut comptar amb la presència d'especialistes orientals. (La URSS i Bulgària foren representades). Els científics treballaren durant cinc dies amb nombroses comunicacions, i també feren algunes sortides (de mar, més que de camp). Calvià és un lloc interessant per a aquestes trobades: el contrast brutal de la costa, massacrada de formigó, mal gust i despreci manifest pel país, amb els illots, és sobtador. Anar a Cabrera des de Calvià convenç al més escèptic de la urgència del Parc Nacional.

EL MIRALL té molt de gust en oferir als seus lectors les conclusions i recomanacions del Simposi de Calvià, en versió íntegra. Òbviament, el contingut del document ultrapassa l'àmbit balear o català, però al cap i a la fi, tota la Mediterrània és casa nostra.

PLA D'ACCIÓ DE CALVIÀ PER A LES COSTES I LES ILLES MEDITERRÀNIES

El Segon Simposi sobre els Ocells Marins Mediterranis, organitzat per MEDMARAVIS, que es va fer a Calvià, Mallorca, entre els dies 21 i 26 de març de 1989, va articular el següent pla d'acció per a les costes i les illes mediterrànies:

1) Considerant que el Mediterrani és un mar tancat i molt vulnerable i amb unes condicions geomorfològiques, oceanogràfiques i biològiques molt particulars,

Considerant que l'avifauna marina mediterrània es troba en un estadi crític per a la seva supervivència,

Assumint que els ocells marins són un recurs natural d'interès com més va més creixent, tant per al públic en general, per raons estètiques, com pel seu potencial per a la investigació científica, el seu valor de bioindicador en pesqueres comercials i per a la detecció precoç de la contaminació marina,

Davant l'evidència que molts d'ecosistemes insulars i costaners estan amenaçats directament per la urbanització, la contaminació per derivats del petroli, metalls pesants i PCB, restes de xarxes de pesca amb monofilaments de niló, per l'increment de molèsties humanes, i per la construcció de ports esportius i de residències turístiques en les immediacions

d'hàbitats de la vida silvestre i de prats de posidònia,

I tenint en compte que aquests hàbitats són, en algunes regions, les úniques àrees de reproducció per a espècies tan escasses com tortugues marines, vells marins, àguiles peixateres, falcons marins, rèptils endèmics i flora relict, Urgeix

Els governs regionals i nacionals i també les Comissions Econòmiques transnacio-

nals i les empreses privades a proporcionar un grau de protecció adequat com a reserves naturals o parcs nacionals, als següents ecosistemes costaners o insulars, considerats d'importància internacional prioritària, la protecció dels quals, fins ara, és insatisfactòria.

Aquesta Llista Preliminar de MEDMARAVIS inclou:

Golf d'ANURAKIKOS (Grècia)
Delta d'AXIOS (Grècia)

Arxipèlag de CABRERA (Balears)
 Penya-segats del CAP BLANC (Balears)
 Cap CACCIA i punta GIGLIO (Sardenya)
 Cap ROSSO (Còrsega)
 Arxipèlag de les CHAFARINAS (Espanya)
 Arxipèlag de les DIONYSIADES (Creta)
 Delta de l'EVROS (Grècia)
 Arxipèlag de FOURNI (Grècia)
 Arxipèlag de FRIOUL I RIOU (Provença)
 Baixos de GREMDI (Kerkenah, Tunísia)
 Illes de KLIDHES (Xipre)
 Salines de MACCHIAREDDU (Sardenya)
 Arxipèlag de la MADDALENA (Sardenya)
 Llacunes de MESSOLONGHI (Grècia)
 Delta del NESTOS (Grècia)
 Illots de les Pitiüses (Balears)
 Penya-segats de ROUM TALMADONNA (Malta)
 Arxipèlag de les SANGUINAIRES (Còrsega)
 Arxipèlag SMERALDA (Sardenya)
 Penya-segats de TA CENC (Malta)
 Arxipèlag TOSCANO (Itàlia) i
 Salines de THYNA (Tunísia)

2) Tenint en compte l'interès científic de l'arxipèlag de CABRERA (com ara Cabrera, Conillera i la resta d'illots), per a diversos ocells marins

Considerant també la importància ornitològica tant de l'àguila peixatera com del falcó marí que nidifiquen a l'arxipèlag,

I també el fet que la vegetació terrestre de l'arxipèlag constiueix un dels darrers vestigis de màquia costanera intacta en el Mediterrani occidental,

Tenint en compte que aquest ecosistema únic mereix ésser considerat com una illa del patrimoni natural europeu per la vida silvestre, els prats de posidònia, la vegetació costanera, el paisatge intacte i testimonial de la història de la vegetació mediterrània,

Urgeix

les Corts espanyoles a acceptar la proposta del Parlament de les illes Balears de declarar el Parc nacional de Cabrera i convida

el Govern de les Balears i el Consell Insular de Mallorca a col·laborar amb les mesures necessàries (investigació, control i guia de visitants) de manera que quedi garantida la conservació a llarg termini dels recursos naturals de les illes.

3) Es congratula que els governs marroquí, libanès i italià, i també les autoritats regionals d'Andalusia, Mallorca, València, Emília, Romagna, Sardenya, i Sicília, hagin formulat propostes concretes de protecció dels següents enclavaments costaners o insulars, com a parcs o reserves

naturals:

Penya-segats de BOKKOIA (Marroc)
 Arxipèlag de SANANI (Líban)
 Valls de COMACCHIO I BERTUZZI i delta del PO (Itàlia)
 Cap de GATA (Andalusia)
 Illa de la DRAGONERA (Mallorca)
 Arxipèlag de les COLUMBRETES (València)

Illa d'ASINARA (Sardenya)
 Golf D'OROSEI (Sardenya)
 Illa de LINOSA (Sicília)
 Illa MARETTIMO (Sicília)

I es congratula també que el Govern turc hagi creat recentment els tres "Milli Parks" a la costa mediterrània:

Gokova Körfezi
 Estuaris de Koycegiz-Dalyan
 Golf de Fethia

Així mateix, recomana a totes les autoritats nacionals i regionals corresponents:

-ultimar els processos de declaració dels parcs proposats

-llançar projectes d'investigació en relació als recursos naturals locals,

-preparar plans de gestió integrats per a l'ús futur d'aquests territoris (repoblacions amb espècies autòctones, prevenció d'incendis zonificació de les reserves, control de la contaminació, infraestructura per a visitants, etc) per als parcs declarats,

-desenvolupar programes de seguiment que garanteixin la conservació a llarg termini de la fauna i de la flora,

-adoptar mesures preventives per tal

d'evitar molèsties a les colònies molt sensibles, com ara el cas de les llambrítes menudes a les platges del Po.

4) Tenint en compte que els prats de posidònia constitueixen un ecosistema fonamental dins el Mediterrani, a causa de la importància de la seva producció primària, la riquesa de la seva fauna i de la seva flora

i el paper essencial que exerceixen en el manteniment de l'equilibri biològic i sedimentològic dels hàbitats costaners,

Considerant que els prats de posidònia, són particularment necessaris com a refugi, zona de reproducció i hàbitat propi dels al·lívins de molts de peixos, i que el conjunt dels rizomes de la posidònia és crucial en la fixació dels sediments costaners i en la protecció de platges arenoses contra l'acció erosiva de les ones,

Tenint en compte que el prat de posidònia té un creixement extremadament lent (aproximadament 5 cms. cada any els rizomes, i 1 m d'altària per segle) i que la seva reintroducció mitjançant plantacions és summament cara i molt lenta,

Observant que els prats de posidònia en el nord del mediterrani es troben greument amenaçats per les activitats humanes i en concret per l'extracció d'arena dels fons de la mar, la piscicultura intensiva, els abocaments d'aigua residual mitjançant emissaris, la contaminació química, la turberia creixent, la construcció de ports, marines i dics i l'ancoratge incontrolat de iots,

Urgeix les autoritats regionals i nacionals a:

- prohibir l'extracció d'arena i els abocaments en el fons costaners per damunt els 50 m de profunditat.

- detenir la construcció de ports, marines i dics en zones costaneres on hi hagi parats de posidònia,

- controlar l'abocament d'aigües brutes, residus químics i altres contaminants de la mar,

- supervisar amb caràcter restrictiu l'ancoratge d'embarcacions en els fons costaners amb vegetació densa de posidònia oceànica, zostera marina i algues associades i

- evitar la construcció de platges artificials mitjançant arena extreta dels fons infralitorals.

I recomana a la comunitat científica internacional que:

- es cartografiïn els prats de posidònia oceànica més grans del Mediterrani i, en conseqüència,

- s'adoptin les mesures necessàries per a protegir-los legalment com a reserves marines.

5) Considerant que el desenvolupament residencial al llarg del litoral ha degradat irreversiblement diversos hàbitats únics d'espècies rares o amenaçades de fauna i de

flora silvestre,

Considerant que molt poques illes es mantenen intactes en el Mediterrani,

I que diverses espècies de vida silvestre de les costes d'aquesta mar, com el vell marí, tortugues marines, rapinyaires i diverses espècies d'ocells marins s'enfronten a un increment de les molèsties humanes i a la degradació de l'hàbitat,

Observant que els hàbitats costaners mediterranis i els illots constitueixen el darrer vestigi natural d'un patrimoni testimonial de les cultures clàssiques,

Tenint en compte que la protecció dels darrers reduïts naturals de la costa i les illes és un objectiu econòmic a llarg termini per a cada nació, regió, comunitat local o públic en general,

El Segon Simposi sobre els Ocells Marins Mediterranis fet a Calvià (Mallorca) durant la Pasqua de 1989,

Convida totes les autoritats nacionals, regionals i locals a protegir els trams costaners intactes i les illes no edificades qualificant-les com a zones no urbanitzables,

- concentrant els creixements urbans i turístics en les immediacions dels nuclis existents,

- dissenyant, en els casos necessaris, carreteres d'accés perpendiculars a la costa, en compte de carreteres costaneres paral·leles al litoral,

-establint, com ha fet Sardenya, una prohibició de l'edificació costanera en àrees naturals de 500 m d'amplada.

6) Observant, per altra banda, que la majoria de les convencions internacionals relatives a la protecció del Mediterrani com les conferències fetes a Barcelona (1976), Atenes (1980), Gènova (1982) i Marsella (1985), no han obtingut èxit en relació a la implantació efectiva de mesures locals per a protegir els darrers hàbitats naturals del Mediterrani,

I considerant que aquestes convencions internacionals no han creat instruments i protocols científics suficients,

El Segon Simposi sobre els Ocells marins Mediterranis, fet a Calvià (Mallorca) durant la Pasqua de 1989, proposa a MEDMARAVIS:

- prepara un conjunt d'esborranys de propostes pràctiques per a la conservació efectiva dels hàbitats silvestres del Mediterrani (Penya-segats, llacunes, coves, illes, ribes, salines) i proposar a cada país costaner del Mediterrani

- una versió en la llengua pròpia d'aquestes propostes, amb un conjunt de línies generals d'actuació que prevegin mesures tècniques i científiques de conservació.

- redactar aquestes recomanacions per a la protecció dels ecosistemes naturals costaners en estreta col·laboració amb les societats locals d'història natural, centres d'investigació universitaris, departaments governamentals del medi ambient i associacions conservacionistes,

- cercar suport financer per a aquest projecte, tant en les autoritats nacionals i regionals com en la Comissió de les Comunitats Europees i altres institucions.

7) Manifestant una preocupació creixent en relació a les condicions de supervivència del vell marí *Monachus monachus* i les diverses tortugues marines del Mediterrani *Caretta caretta*, *Dermochelys coriacea*, *Chelonia mydas*,

Es felicita per la valuosa decisió del govern turc en relació a la conservació de les tortugues, per la creació recent del tres "Milli Parks", que inclouen el Parc de Köycegiz, amb l'estuari del Dalya i les platges d'Iztuzu i Dalyanagzi,

Amb a tot i això i considerant que tant el vell marí com les tortugues continuen amenaçades a causa de:

- Captures accidentals amb arts de pesca,
- Increment de la contaminació per organoclorats, hidrocarburs, metalls pesants, fragments de PCV i poliestirè,

- Els abocaments sòlids i líquids, l'increment de la terbolesa a causa de l'extracció d'arena submarina, alteracions de processos sedimentològics i de la línia de la costa,

- Increment de les molèsties en els enclavaments de cria a causa del turisme i de la vegetació esportiva.

- La construcció d'accessos per a vehicles fins als criadors de tortugues i, fins i tot, el creixement de les urbanitzacions a les escasses àrees de posta, amb la consegüent alteració del comportament de les femelles per causa dels llums nocturns i de l'increment de la predació per la fauna antropocèntrica (rates, cans, moixos),

El Segon Simposi sobre els Ocells Marins Mediterranis, fet a Calvià (Mallorca) durant la Pasqua de 1989,

Recomana als governs nacionals i a les comunitats Europea i del Gran magreb,

- adoptar les mesures de conservació en els darrers enclavaments ocupats per vells marins i tortugues, promovent-hi parcs nacionals i reserves equipats amb laboratoris d'investigació sobre el terreny i de mitjans eficaços de vigilància.

- investigar els mètodes més adequats per evitar les captures accidentals,

- i desenvolupar campanyes d'informació a les zones de cria de tortugues mitjançant exhibicions locals en els aeroports, opuscles i audiovisuals sobre l'impacte del turisme en els hàbitats silvestres del mediterrani.

8) Assumint que el coneixement actual de l'avifauna marina del Mediterrani és insuficient, i

Tenint en compte que la investigació sobre els ocells marins és d'una importància vital, tant per a conèixer el balanç dels ecosistemes biològics davant els riscos de la pol·lució marina o de la sobrepesca,

El Segon Simposi sobre els Ocells marins Mediterranis, fet a Calvià (Mallorca) durant la Pasqua de 1989,

Eleva una crida a les Comunitats Europea i del Gran magreb, als governs nacionals i regionals i a institucions privades en relació a la possibilitat de subvencionar els següents programes d'investigació o de conservació preparats per MEDMARA-VIS:

1. Censos de les colònies d'ocells marins més importants del Mediterrani.

2. Creació d'un banc de dades mediterrani sobre ocells marins.

3. Seguiment de l'impacte de la contaminació per organoclorats i metalls pesants.

4. Seguiment de la contaminació petroliera sobre els ocells marins.

5. Estratègia de conservació dels hàbitats de la fauna marina mediterrània.

6. Exploració de localitats poc conegudes (illes deshabitades, llacunes i penya-segats).

7. Ajudes logístiques per a treballs de censos de Grècia, Turquia, Iugoslàvia i nord d'Àfrica.

8. Estudis sobre l'estratègia alimentària dels ocells marins.

9. Catalogació de les localitats necessàries per tal d'assegurar els nivells adequats de poblacions silvestres a illots i ecosistemes costaners del Mediterrani.

10. Publicació d'un llibre divulgatiu sobre els ocells marins mediterranis, la seva biologia i conservació.

11. Realització d'un film sobre la protecció dels hàbitats de la vida silvestre en el mediterrani.

9) Considerant que l'ús del sòl a les illes petites habitades del mediterrani (com a referència, consideram les de menys de 500 habitants) estableix restriccions molt estrictes per aconseguir un desenvolupament econòmic harmònic,

Tenint en compte que el desenvolupament sostenible definit per la Comissió de les Nacions Unides per al Medi Ambient i el Desenvolupament (Informe Brundtland) és l'única via possible que garanteix la supervivència a llarg termini de la cultura i el medi ambient, en benefici d'aquestes comunitats i del públic en general,

Observant que l'economia de la major part de les illes mediterrànies depèn d'una indústria turística a curt termini sense cap consideració de la qualitat ambiental, la diversitat ecològica, la conservació del paisatge i el respecte de les cultures locals,

El Segon Simposi sobre els Ocells Marins Mediterranis, fet a Calvià (Mallorca) durant la Pasqua de 1989,

Urgeix les institucions internacionals responsables de les polítiques medioambientals, com la Comissió Brundtland, el Consell d'Europa, EEC, UICN i UNEP,

- a desenvolupar projectes pilot sobre l'ús adequat del sòl de les petites illes mediterrànies habitades,

- a dissenyar programes d'investigació relacionats amb l'obtenció d'energia a petita escala, ramaderia i horticultura, i també reserves d'aigua dolça en aquests hàbitats peculiars,

- ajudar a definir la infraestructura apropiada per al desenvolupament d'un turisme a petita escala que tenguí uns efectes ecolò-

gis i sociològics mínims,

- col·laborar en el disseny de les tècniques d'interpretació adequades en parcs nacionals i centres similars per a l'exploració de la vida silvestre local sense produir molèsties indesitjables.

10) El Segon Simposi sobre Ocells Marins Mediterranis, fet a Calvià (Mallorca) durant la Pasqua de 1989,

Tenint en compte que les salines comprenen generalment importants extensions tancades al públic en què espècies rares i amenaçades (llambríges, limícoles i gavinnes) poden nidificar i que altres espècies aquàtiques d'importància internacional en depenen,

Considerant que moltes de les salines més importants del món estan situades en el Mediterrani occidental,

I que en ocasions sorgeixen conflictes d'interessos entre conservacionistes i companyies d'explotació,

Urgeix també,

El reconeixement de la importància dels ecosistemes de salines industrials per a la nidificació dels ocells marins i com a localitats estratègiques en les rutes migratòries de moltes espècies.

I l'establiment en les salines de plans integrats que optimitzin i reconciliïn els interessos de la conservació i la producció, tot mantenint i restaurant el valor conservacionista d'aquestes zones.

11) Considerant l'auge de la piscicultura industrial en les costes mediterrànies i el risc de degradació que la seva implantació pot ocasionar en els ecosistemes de les marjals o de les riberes,

El Segon Simposi sobre els Ocells Marins, fet a Calvià (Mallorca) durant la Pasqua de 1989,

Manifesta

la necessitat que aquestes implantacions incloguin prèviament estudis d'impacte ambiental, i siguin desplaçades quan els danys o els riscos que ocasionin siguin importants.

12) El Segon Simposi sobre els Ocells Marins Mediterranis fet a Calvià (Mallorca) durant la Pasqua de 1989,

Expressa la seva gratitud i el seu reconeixement a l'hospitalitat i també al suport actiu rebut de les institucions que han fet possible el Simposi: Ajuntament de Calvià, Conselleria d'Agricultura i Pesca del Govern Autònom, Consell Insular de Mallorca, ICONA, Institut Espanyol d'Oceanografia, UNEP i Consell d'Europa. ■

ACORD INSTITUCIONAL PER A LA CAMPANYA DE NORMALITZACIÓ LINGÜÍSTICA

Reunits el President del Govern Balear, M. Hble. Sr. Gabriel Cañellas, els Presidents del Consells Insulars, de Mallorca, Exm. Sr. Joan Verger, de Menorca, Exm. Sr. Tirs Pons, i d'Eivissa, Exm. Sr. Antoni Marí, i el Batle de Palma, Il.lm. Sr. Ramon Aguiló,

CONSTATEN que la normalització lingüística de les Illes Balears ha avançat considerablement, atesa la situació sociolingüística de partida i les limitacions del marc legal vigent que la dificulten, especialment la manca de competències en Ensenyament i la impossibilitat d'exigir el coneixement previ de la llengua catalana, pròpia de les Illes Balears, per a l'accés al funcionariat de la Comunitat Autònoma;

Que aquests avanços són insuficients, i és necessari accelerar-ne el ritme, per donar compliment total a la Llei de Normalització Lingüística i a les seves disposicions transitòries, quan ja s'ha esgotat el termini de tres anys que aquestes concedien a l'Administració per adaptar-se a les disposicions de la Llei;

Que la sensibilització de la societat civil en el tema de la llengua és molt irregular, cosa que determina tensions que poden conduir al conflicte social per motius lingüístics, si no s'aconsegueix il·lusionar el conjunt de la societat balear en un pro-

jecte col·lectiu encaminat a aconseguir la plena normalització de la llengua de les Balears, en un clima de concòrdia i de respecte dels drets de tots.

Que aquest projecte col·lectiu exigeix l'acció coordinada de les Institucions de les Illes Balears i la seva crida conjunta a la participació dels ciutadans.

En conseqüència,

ACORDEN

1.- Intensificar els seus esforços, en el si de les respectives Institucions, per donar compliment total, en el termini més breu possible, a les disposicions de la Llei de Normalització, en tot allò que és de competència i responsabilitat de cada Institució signant, a fi que puguin servir de model i estímulo a les institucions cíviques i culturals i als ciutadans en general.

2.- Assumir els acords establerts en data 11 d'abril de 1989 per la Consellera de Cultura, Educació i Esports del Govern Balear, el Conseller de Cultura del Consell Insular de Mallorca i el Regidor de Cultura de l'Ajuntament de Palma, per a la coordinació d'una campanya conjunta de normalització lingüística, que coordini i potenciï les que actualment duen a terme les tres institucions signants, que estigui oberta a totes les altres institucions administratives, cíviques i culturals i que permeti la

coordinació de la política lingüística del conjunt de la Comunitat Autònoma.

3.- Comunicar aquest acord al Parlament Balear, per mitjà d'una compareixença de la Consellera de Cultura, Educació i Esports, acompanyada de representants dels altres Institucions, i sol·licitar el seu suport i la seva col·laboració.

4.- Convocar, cadascú dins l'àmbit de les competències i responsabilitats de la Institució que representa, els ajuntaments, els sindicats, les institucions cíviques i culturals, els mitjans de comunicació i el conjunt dels ciutadans, a fer un esforç conjunt per donar impuls a la normalització lingüística de les Illes Balears.

5.- Constituir en breu termini el Patronat previst a l'acord institucional esmentat en el punt 2, designar els membres de la seva Institució que hagin de formar part de la Comissió Tècnica de la campanya i incloure en els pressupostos de 1990 les partides necessàries per dur a terme el programa que a proposta de la Comissió Tècnica sigui aprovat pel Patronat.

6.- Aprovar l'estructura de la campanya i l'esquema del seu funcionament, tal com s'especifiquen en annex del present conveni.

Palma, 18 d'octubre de 1989

EL PRESIDENT DEL GOVERN BALEAR, *Gabriel Cañellas*. EL PRESIDENT DEL CONSELL INSULAR DE MALLORCA, *Joan Verger*. EL PRESIDENT DEL CONSELL INSULAR DE MENORCA, *Tirs Pons*. EL PRESIDENT DEL CONSELL INSULAR D'EIVISSA I FORMENTERA, *Antoni Marí*. EL BATLE DE PALMA, *Ramon Aguiló*.

La llengua,
feina
de tots

CAMPANYA DE NORMALITZACIÓ
LINGÜÍSTICA

ANNEX

El Conveni Institucional per a la normalització lingüística de les Illes Balears té com a base els acords institucionals establerts el dia 11 d'abril de 1989, entre la Consellera de Cultura, Educació i Esports del Govern Balear, el Conseller de Cultura del Consell Insular de Mallorca i el Regidor de Cultura de l'Ajuntament de Palma, i els senyors Antoni Mir, Gerent de l'Obra Cultural Balear, al compliment del qual les tres Institucions han destinat una aportació pressupostària per a 1989.

Els tràmits dels acords s'empren-gueren a iniciativa de l'Obra Cultural Balear, que, havent rebut de totes les Institucions implicades diversos encàrrecs encaminats a la normalització, proposà que s'establís un pla conjunt de normalització lingüística i s'oferí a actuar com a entitat coordinadora, amb el suport de totes les Institucions i la col.laboració del tècnics d'aquestes i dels propis.

En virtut d'aquells acords, es denomina "Campanya de Normalització" un programa que s'haurà de dur a terme durant uns quants anys, encaminat a aconseguir el consens i la col.laboració del conjunt de la societat de les Illes Balears per aconseguir la normalització lingüística de la nostra Comunitat i el recobriment de la llengua pròpia com a instrument normal de comunicació, en un clima de concòrdia i de ple respecte dels drets de tots.

1. ESTRUCTURA

1.1. El Patronat

1.1.1. La Campanya es regirà per un Patronat, format inicialment per alts representants del Govern Balear, dels Consells Insulars de Mallorca, Menorca i Eivissa-Formentera i de l'Ajuntament de Palma, i obert a la representació dels ajuntaments que posteriorment s'hi adhireixin, segons la fórmula que s'establirà oportunament. També podrà tenir-hi un representant la Universitat de les Illes Balears, pel caràcter d'institució oficial consultiva per a tot quant faci a la llengua catalana, que li confereix l'Estatut d'Autonomia.

1.1.2. El Patronat tindrà la responsabilitat d'aprovar el pla d'actuació que elaborarà anualment la Comissió Tècnica, de prendre les mesures pressupostàries necessàries per a dur-lo a terme i d'aprovar-ne la memòria i els informes tècnics d'avaluació i seguiment.

1.2. La Comissió Tècnica

1.2.1. La Comissió Tècnica estarà

formada per tècnics en lingüística i sociolingüística, amb experiència en planificació lingüística i en tasques de normalització. Serà presidida per la persona responsable de la coordinació general i integrada per un nombre de membres no inferior a deu ni superior a 20, nomenats entre els tècnics dels serveis lingüístics de les Institucions signants i de l'Obra Cultural Balear, i d'altres institucions adherides i especialment lingüistes, sociolingüistes i juristes de la Universitat Balear, i altres especialistes, a proposta de la Comissió, aprovada pel Patronat.

1.2.2. Serà missió de la Comissió Tècnica elaborar un pla general de normalització lingüística i plans específics per a cada sector de la relació social: administració, ensenyament, "català al carrer" (senyalització pública i privada, publicitat, etc.), comerç i indústria, esports, esplanis, etc. en col.laboració amb les institucions implicades i en funció de la situació sociolingüística de partida en cada cas, i uns programes d'actuació a curt termini.

1.2.3. En virtut dels acords esmentats, i atesa l'experiència que té en política lingüística i planificació, la responsabilitat de la coordinació general s'encomana a la senyora Aina Moll.

1.3. Els grups de treball

1.2.1. Els grups de treball estaran formats per especialistes en un determinat sector, com l'administració, l'ensenyament i altres, que lliurement vulguin integrar-s'hi o que hi siguin designats per les institucions o per l'Obra Cultural Balear d'entre el seu personal. Un membre almenys de cada grup de treball ho serà també de la Comissió Tècnica.

1.3.3. Les institucions públiques i privades són convidades a integrar tècnics seus en els grups de treball.

1.4. El Secretariat

1.4.1. El Secretariat estarà format pel Secretari i el personal auxiliar necessari per assegurar les funcions de Secretaria.

1.4.2. D'acord amb el que es convingué en els acords inicials, exercirà les funcions de Secretari el Gerent de l'Obra Cultural Balear, Sr. Antoni Mir, qui ja coordina diverses accions per conveni entre les institucions signants i l'OCB.

1.4.3. Serà funció del Secretariat assegurar la coordinació de les tasques de la Comissió Tècnica i dels grups de treball i gestionar l'execució de les accions de caràcter general que li siguin assignades.

1.4.4. El Secretariat funcionarà inicialment en els locals de l'Obra Cultural Balear, però, atesa la importància de la campanya i el seu caràcter unitari, se li assignarà posteriorment una seu autònoma.

2. PROCEDIMENT

2.1. La Coordinadora de la campanya, que ha estat designada per la seva experiència en tasques de política lingüística, tindrà la responsabilitat de l'orientació de la campanya, a fi que el procés vagi progressant en un clima de concòrdia i de respecte dels drets de tots; se'n responsabilitzarà davant les institucions, presidirà les sessions de la Comissió Tècnica i presentarà al Patronat la proposta de programa i la memòria anual per a la seva avaluació i seguiment.

2.2. Els programes elaborats per la Comissió Tècnica i aprovats pel Patronat inclouran accions que hauran de ser duites a

terme per cada Institució i accions de caràcter general que seran gestionades pel Secretariat.

2.3. Correspondran en exclusiva a les Institucions aquelles accions que afectin el seu funcionament interior o la seva responsabilitat institucional davant la societat: disposicions, controls, subvencions. La seva inclusió en el pla de la campanya, que serà establert per la Comissió Tècnica amb participació activa dels tècnics institucionals, es justifica perquè la coordinació d'accions institucionals en multiplica el rendiment i perquè l'avaluació en el seguiment del procés de normalització només és possible prenent en consideració el conjunt de la societat i de les seves institucions.

2.4. Les accions de caràcter general, les gestionarà el Secretariat, comptant amb el cabal tècnic i humà de l'Obra Cultural Balear. Inclouran la captació d'adhesions invocant el suport de totes les institucions, una campanya de sensibilització popular amb el lema *La Llengua, feina de tots*, actes públics d'informació, elaboració de material publicitari i de divulgació, i altres que li siguin assignades en el programa, i la coordinació dels grups de treball, a més de les actuacions que actualment duu a terme l'OCB amb les institucions signants.

2.5. Les accions que, en virtut dels plans aprovats, hagin de ser gestionades pel Secretariat, es faran en nom de la "Campanya de Normalització Lingüística", amb el lema convingut, "La llengua, feina de tots", i s'hi farà constar el patrocini conjunt del

Patronat o el de les institucions implicades.

2.6. El material publicitari gestionat pel Secretariat i els actes públics que convoqui en virtut dels plans aprovats, es faran amb el logotip i el lema de la campanya.

2.7. Les accions públiques de normalització que formin part del programa aprovat pel Patronat i siguin realitzades per una de les institucions signants, podran fer-se també amb els distintius comuns de la campanya, o bé segons el disseny propi de la Institució, al qual s'incorporarà el logotip de la campanya.

2.8. Les publicacions i activitats pròpies dels diferents departaments de les institucions signants, realitzades en llengua catalana, pròpia de les Illes Balears, podran donar suport a la campanya fent constar en la seva publicitat que es fan "dins el marc de la Campanya de Normalització Lingüística" i incloent-hi el logotip.

2.9. Les institucions membres del Patronat inclouran en els seus pressupostos anuals una partida destinada a LA Campanya de Normalització Lingüística que hagi de ser gestionada pel Secretariat a través de l'Obra Cultural Balear, en la proporció acordada pel Patronat, així com les partides necessàries per a la seva plena normalització interna i per a les accions impulsores de la normalització que es facin des de les seves conselleries i serveis.

2.10. La Memòria anual que la Comissió Tècnica sotmetrà al Patronat per a la seva aprovació inclourà la totalitat del pro-

grama establert, tant la part de caràcter general, confiada a la gestió del Secretariat, com les accions específiques de cada Institució.

3. PRIMERES ACTUACIONS

3.1. Per tal de poder fer el seguiment i l'avaluació de la campanya, és necessari establir la situació de partida. Per això, els respectius departaments de Cultura, per mitjà dels seus serveis i especialment dels membres designats a formar part de la Comissió Tècnica, recolliran la informació necessària per redactar un informe sobre l'estat actual de la normalització.

3.2. En funció d'aquest estat, la Comissió Tècnica establirà un programa i un calendari d'actuacions, que seran sotmesos a l'aprovació del Patronat.

3.3. El que queda de 1989 i el pressupost corresponent destinat a la campanya es dedicarà essencialment a la captació d'adhesions dels ajuntaments, grups parlamentaris, sindicats, i tota casta de col·lectius cívics i culturals, per tal que cadascú estableixi el seu programa d'actuacions; a la constitució de la Comissió Tècnica i a la creació dels grups de treball per sectors (administració, ensenyament, empreses, retolació pública, publicitat, etc.); a la preparació i l'edició de material publicitari i de divulgació, i a l'elaboració de l'informe de partida i el pla d'actuació per a 1990. La campanya popular s'iniciarà cap a final d'any, amb una sèrie d'actes públics i publicitat a premsa i ràdio.

CARTA OBERTA A L'EXCM. SR. MINISTRE DE TRANSPORTS, TURISME I COMUNICACIONS

Els repetidors de TV3 al País Valencià han estat clausurats en un rocambolesc episodi del qual els mitjans de comunicació han informat segons els anava la processó i que la revista "Serra d'Or" qualificava d'impresentable. El fet és que l'espai televisiu parlat en català ha sofert la imposició d'una flagrant restricció. Amb aquest motiu, diverses personalitats i entitats van dirigir al ministre José Barrio-nuevo la carta oberta que publicam, traduïda, i que intentaren entregar personalment al mateix ministre. En no ser rebuts, protagonitzaren un tancament a les dependències del ministeri.

El dret a la llibertat d'informació és un dels drets fonamentals en una societat democràtica. La recepció de TV3 en els territoris de la comunitat autònoma valenciana ha estat el resultat de l'esforç individual dels valencians i valencianes, d'entitats cíviques i culturals i d'ajuntaments.

Els impediments que el Ministeri de

Transports, Turisme i Comunicacions ha posat per a la recepció de les emissions de TV3 a les comarques valencianes constitueix un atac a la llibertat d'informació, a l'autonomia municipal i als intercanvis culturals legítims entre territoris veïnats.

Per respecte als drets dels ciutadans a una informació lliure i veraç, és indis-

pensable donar una solució tècnica, del tot possible, a les dificultats actuals existents, a fi que, en un context de comunicació europeu, l'administració de l'estat faciliti els mitjans adequats, en col·laboració amb els governs autònoms, per la recepció de TV3 en el territori valencià i de la TVV a Catalunya i les Illes Balears.

Francesc de Paula Burguera. Periodista.

Josep Ll. Carod-Rovira. Diputat i portaveu del grup parlamentari Esquerra Republicana de Catalunya. Vice-rector de la Universitat Catalana d'Estiu.

Bartomeu Colom. Co-president de l'Obra Cultural Balear. Advocat. Professor titular de Dret Administratiu de la Universitat de les Illes Balears.

Núria Feliu. Cantant.

Celdoni Fenoll. Cantant.

Antoni Fernández Teixidó. President del CDS de Catalunya i president de l'Agrupació Parlamentària del CDS al Parlament de Catalunya.

Joaquim Ferrer. Senador. Portaveu de Minoria Catalana al Senat. Diputat del Parlament de Catalunya per CIU. Ex-Conseller de Cultura de la Generalitat de Catalunya.

Roc Fuentes. Senador en representació del Parlament de Catalunya. Diputat autonòmic d'Iniciativa per Catalunya.

Joan Genovès. Pintor

Pedro Gosalabo. Diputat del CDS al Parlament Valencià.

Damià Huguet. Poeta. Editor. Crític cinematogràfic.

Pere Mayor. Diputat d'Unitat del Poble Valencià a les Corts Valencianes.

Josep Millàs. President d'Omnium Cultural.

Antoni Miró. Pintor

Ramon Orfila. Diputat del PSMenorca al Parlament Balear i Conseller d'Agricultura del Consell Insular de Menorca.

Josep Piera. Escriptor.

Francesc Quetglas. President del CDS de les Balears. Diputat al Parlament Balear i senador per les Illes Balears.

Antoni Ribas. Director de cinema.

Enric Ribas. Secretari General d'Esquerra Nacionalista d'Eivissa. Ex-diputat al Congrés.

Ignasi Riera. Escriptor. Ex-secretari de l'Associació d'Escriptors en Llengua Catalana. Diputat al Parlament de Catalunya per Iniciativa per Catalunya.

Antoni Serra Bauçà. Escriptor. Periodista. Historiador. Vice-president de l'Associació d'Escriptors en Llengua Catalana.

Sebastià Serra. Diputat del PSMallorca i secretari de la Mesa del Parlament de les Illes Balears.

Isabel Clara Simó. Escriptora i periodista. Ex-directora del setmanari "Canigó".

Albert Taberner. Coordinador d'Esquerra Unida del País Valencià. Diputat al Parlament Valencià.

Vicent Ventura. Periodista.

Manuel Vicent. Periodista.

INFORME SOBRE LA CRONOLOGIA DE LA RECEPCIÓ DE TV3 AL PAÍS VALENCIA

ENTITATS I PERSONALITATS QUE HAN SOL·LICITAT QUE NO ES PERDI LA RECEPCIÓ DE TV3 EN TERRES VALENCIANES DESPRÉS QUE JA FUNCIONI LA TVV

Patits polítics:

País Valencià: Centre Democràtic i Social, Unitat del Poble Valencià, Esquerra Unida.

Catalunya: Partit Popular, Centre Democràtic i Social, Esquerra Republicana de Catalunya, Iniciativa per Catalunya.

Illes Balears: Partit Socialista de Mallorca, Partit Socialista de Menorca, Esquerra Nacionalista d'Eivissa.

Proposta de resolució presentada al Parlament Europeu, aprovada pel Grup Liberal (50 parlamentaris) i per l'Esquerra Unitària Europea (28 parlamentaris).

Euzkadi: Euskadiko Ezkerra, Eusko Alkartasuna, Partit Nacionalista Basc.

Entitats i personalitats:

Associació d'Escriptors Valencians en llengua castellana; **Associació d'Escriptors** en llengua catalana; **Sindicats:** UGT, CC.OO., CGT-CNT, STEPV, Unió de Llaureadors, Unió de Pagesos; **els rectors magnífics** de les Universitats de València, Catalunya i les Illes Balears; **més de 500 entitats culturals i esportives** (des de la Societat Coral El Micalet fins l'Hèrcules C.F.); **tots els Premis d'Honor de les Lletres Catalanes:** Francesc de B. Moll, Joan Fuster, Miquel Tarradell, Vicent Andrés Estellés, Manuel de Pedrolo, Josep M. Llompart, Ramon Aramon, Joan Coromines, Pere Calders, Enric Valor, Xavier Berenguer i Marià Villangomez; **centenars de personalitats i intel·lectuals**, com Josep Vicent Marquès, Emílio Attard, Antonio Gades, Lluís Llach; **més de mil periodistes** del País Valencià, Catalunya i les Illes Balears; **Plenaris d'Ajuntaments** (entre els quals destaquen els d'Alacant, Benidorm, Borriana, Alcoi, etc.); **més de dos mil càrrecs públics** del País Valencià; **la majoria de parlamentaris, a nivell personal, de tots els grups polítics valencians.**

De quatre anys ençà, els valencians, per iniciativa pròpia i amb l'esforç econòmic individual, havíem fet possible ampliar l'oferta televisiva i informativa amb la recepció de TV3 en el territori valencià.

Durant aquest període, la TV3 havia adquirit uns índexs d'audiència esti-

mats en un 60% de la població del País Valencià, segons les enquestes realitzades per la conselleria de Cultura de la Generalitat Valenciana. Del 40% restant, el 16% no podia veure TV3 per dificultats tècniques. Tota la premsa, tant la d'Alacant com la de Castelló i València, incloïa periòdicament i nor-

01 01/23 (2143) E 6 1300330 GIRO T.V. 01

Dep. Explotación
 Luis Sabator
 TVV, S.A.
 Acceso Polg. Ademuz n/n
 Burjassot (Valencia), 18-7-89

GIRO TV
 Polg. Fuente del Jarro
 Paterna (Valencia)
 Sr. Director/Gerente

Muy Sr. mío:

Por la presente, y en virtud de la información por Vd., solicitada, adjunto le remito la relación de Centros Reemisoras previstos para la TVV, S.A.

Sin otro particular, atte., le saluda

Enc. - Luis TVV
 Jefe Dep. Explotación.

En aquesta comunicació del 18 de juliol es fan evidents les diverses alternatives per a l'emissió de la TVValenciana.

Relación de Centros

PROVINCIA VALENCIA

CENTRO REEMISION	ADJUDICATARIO	Terna TERRA ASIGNADA	POTENCIA Y CANALES EN SERVICIO				INSTALACION TVA	CANALES	Recibe señal primaria (RECIBE SEÑAL PRIMARIA) TVA DEL CENTRO del Centro
			1ª	2ª	3ª	4ª			
UTIEL		24-24-27	100 U	24	100 U	27	2x100U	63/27	AITANA
CHELVA		39-42-45	1 V	8	20 U	39	20 U	25/45	TORRENTE
COFRENTES		39-42-45	25 V	11	100 U	39	2x100U	63/45	AITANA
AYORA		22-25-28	5 V	7	25 U	22	20 U	45/28	COFRENTES
ONTENIENTE		30-44-36	100 U	30	100 U	36	2x100U	65/44	BENICASIM
BUGARRA		58-61-64	5 V	11	100 U	61	2x100U	25/64	TORRENTE

Relació de Centres Reemissors prevists per a TVV.

malment la programació d'aquest canal. Constituïa, simplement, una altra opció televisiva en la nostra llengua.

Al començament del mes d'agost no existia cap indici d'una possible coincidència de canals, ja que TVV havia previst inicialment la utilització d'un canal no ocupat, diferent al que usaven els repetidors de TV3. La decisió d'ocupar precisament aquest canal, i no el previst anteriorment, va ser presa pel ministre competent a instància dels més alts representants de TVV i de Joan Llerma. Des del moment en què Acció Cultural del País Valencià va tenir notícia del projecte oficial del canvi de canal per a TVV, es van fer totes les gestions possibles a tots els nivells (Delegació del Govern, Ministeri de Transports, Turisme i Comunicacions, relle-

vants personalitats socialistes, etc.) amb la intenció de solucionar el conflicte que provocava la decisió oficial.

Això no obstant, i malgrat l'existència de diferents solucions tècniques (com va reconèixer la ministra Rosa Conde) els intents de negociació d'Acció Cultural del País Valencià no reberen cap resposta fins dia 12 de setembre, dia en el qual els repetidors que permetien veure TV3 al País Valencià varen ser desconnectats, en el moment en què Acció Cultural del País Valencià va rebre la primera comunicació oficial jurídicament vàlida que imposava formalment la desconnexió. Aquesta comunicació es va rebre l'11 de setembre, a la tarda, i Acció Cultural del País Valencià va interrompre les emissions el matí del dia 12, abans de l'arribada

de la força pública. Per tant, no es va incórrer en il·legalitat ni calia que els repetidors fossin precintats, fet que en realitat es va produir.

El 18 de setembre, una representació de la Junta Directiva d'Acció Cultural del País Valencià, s'entrevistà amb el titular del Ministeri de Transports, Turisme i Comunicacions, i el Sr. Barriónuevo es va interessar per l'estat del conflicte i es va comprometre a cercar solucions per resoldre el problema, sense concretar les mesures ni el calendari en què s'havien de produir.

Amb la creença que el Ministeri oposava simplement problemes tècnics i a causa de la pressió popular, Acció Cultural del País Valencià va decidir el dia 23 de setembre canviar la freqüència d'emissió del repetidor d'Alacant,

únic que no havia estat precintat per les forces d'ordre públic. Durant quatre dies es pogué comprovar que TV1 així com TV2, TVV i TV3 es podien rebre sense que es produís cap interferència, motiu aquest que es va al·legar en un principi per precintat els altres dos repetidors.

La resposta va ser precintat judicialment el tercer repetidor, amb una actuació de la Guàrdia Civil que, si bé legal,

jutjam excessiva, atès que l'entrada en el recinte es va produir sense comunicació als propietaris (Acció Cultural del País Valencià) i sense que hi fos present cap responsable de les instal·lacions, la qual cosa va fer que per entrar al repetidor es forçàs tant la porta d'accés al recinte com la d'entrada a les instal·lacions i que el ca que les guardava fos adormit amb sprai. ■

En la darrera circular que ha enviat als seus associats, l'OCB informa que mitjançant la presència a Madrid del co-president Bartomeu Colom, va participar, amb les altres entitats i personalitats en l'acció pública que es va dur a terme al Ministeri, expressant d'aquesta manera la seva protesta per la clausura dels reemisors. Comunica també, d'altra banda, que amb el propòsit d'ajudar a cercar una solució per a aquest contenciós, ha demanat una audiència al Sr. Fèlix Pons, President del congrés dels Diputats i vinculat històricament i personalment a l'OCB, tot agraint-li el vot del seu partit en el Consell Insular de Mallorca a favor de la recepció de la TV3 al País Valencià. (Aquesta votació, efectuada a proposta del PSM-EN, va rebre també els vots del CDS. Considerant que era un assumpte intern d'una altra comunitat, el PP i UM s'abstingueren)

Podeu adquirir EL MIRALL a les següents llibreries:

Barcelona	Ona	Palma	Byblos
Barcelona	Signe	Palma	Embat
Campos	Colom	Palma	Fondevila
Ciutadella	Roser Seguí	Palma	Jaume de Montsó
Eivissa	Vara de Rei	Palma	Llibres Mallorca
Formentera	Tur Ferrer	Palma	Manera
Inca	Casa Pedrós	Palma	México
Inca	Espirafocs	Palma	Papereria Mallorca
Inca	Vilanova	Palma	Quars
Felanitx	Ramon Llull	Palma	Quart Creixent
Felanitx	Condor	Palma	Selecta
Manacor	Xaloc	Palma	Tòtem
Maó	Catalana	Sant Joan	Ca na Blanch
Maó	Catòlica	Sóller	Calabruix
Palma	Alcaide	Son Cladera	Arbós
Palma	Balmes	Son Ferriol	Verd en Blau
Palma	Baron	València	Tres i Quatre

I als principals quioscos de Palma i de Mallorca.

BUTLLETA DE SUBSCRIPCIÓ

Sr./a. _____

Adreça: C/ _____

Núm. _____ Pis _____ Tel. _____

Codi Postal _____ Població _____

Em subscric a la revista EL MIRALL, al preu de 2.800 ptes. de quota anual. Podeu presentar els rebuts a l'entitat bancària / d'estalvi que indic a continuació, a la qual deman que els accepti i els carregui al meu compte:

Banc/Caixa _____

Agència/Oficina _____

Cte./Lta. núm. _____

Signatura _____

EL NINOT DE LES FREQUÈNCIES

Pep Messa

El contenciós dels reemisors de TV3 al País Valencià ha entrat en una nova fase. Amb una altra freqüència, Acció Cultural del País Valencià ha fet que de nou els seus repetidors rebessin les imatges de la televisió catalana i segurament que els diaris valencians hauran d'incloure altra vegada la programació que havien retirat amb tanta diligència de les seves pàgines.

I tothom tira pilotes fora: és allò que escriu el col·laborador d'EL MIRALL: es tracta de deixar fer als altres allò que tu vols fer però que no vols dir que es faci. Diu el ministre Narcís Serra: "El govern valencià va demanar la freqüència de TV3". És a dir, jo, res: són els altres. O, en tot cas: nosaltres només qüestions tècniques, són les qüestions tècniques les que condicionen les reemissions.

Bé, però, qui s'ho creu? Perquè tots plegats tenim la sensació, l'evidència, que als ciutadans que anam a peu ens alcen la camisa cada vegada que feim una passa. Jo, almenys, no sé si encara tenc camisa.

I quan una entitat com Acció Cultural del País Valencià s'encapirota a fer sentir la seva veu i a explicar que, com en el conte, l'emperador va desvestit, i que la història del segrest de les freqüències és un monumental ninot, em trec el capell i li manifest tot el meu respecte.

Els qui anam a peu, les entitats civils, la societat civil encara no podem desmobilitzar-nos, ni per confiança ni per cansament. El silenci antic i molt llarg del qual venim qualcú pretén perpetuar-lo avui.

EL Vè ENCONTRE DEL "GRUP BLANQUERNA" A LLUC

Catalina Julià / Miquel Angel Grimalt

Al monestir de Lluc tengué lloc els passats dies 29-30 de Setembre i 1 d'Octubre el Vè Seminari del "Grup Blanquerna" amb una gran assistència de gent que va participar activament.

Joves vinguts de tota Mallorca i altres indrets dels Països Catalans, com ara Lluçmajor, Llubí, Ciutat, Manacor, Inca, Costitx, L'Horta, Santanyí, Campos, Sa Pobla, St. Llorenç, Porreres, Alcúdia, Son Macià, Maria de la Salut, Pòrtol, Ca'n Picafort, Girona, Barcelona, Aiguafreda, l'Alfàs, Vic, ens vàrem reunir per debatre la situació en el nostre país i les seves perspectives de futur, sense oblidar les arrels sobre les quals es fonamenta.

Un total de nou ponències a càrrec d'eminents personalitats ens varen parlar sobre història, política i projectes de reconstrucció nacional, llengua, la dona en la contemporaneïtat, geografia, ecologia i cultura en general. Val a dir que, juntament amb altres qüestions d'ordre cultural, ens vàrem plantejar problemes econòmics, conscients que l'economia és una de les principals bases de cara al nostre redreçament i reunificació com a poble. Tot plegat ens va encoratjar a unir forces per afrontar la situació d'anormalitat i d'agressió constant que patim.

Ens hem adonat que no som tan pocs els qui pensam així. Enguany, ha estat un èxit en aquest sentit: l'assistència ha estat superior a anys anteriors (cent quaranta-nou joves) i, a més a més, hem pogut veure moltes cares noves, gent molt jove que va participar per primer cop. Aquest fet és encoratjador per una

La sala d'actes, ben plena d'assistents.

doble raó: per una banda significa la consolidació del grup i, per l'altra, la seva expansió.

Aquest ha estat un "Blanquerna" especial: ha fet cinc anys que un grup de persones varen decidir-se a dur endavant aquestes jornades. La idea és que periòdicament s'organitzin encontres de debat i reflexió de cara a la reconstrucció nacional. De tots aquests encontres el més important és el que té lloc cada darrer cap de setmana de Setembre a Lluc. Però no només ens trobam a Lluc, sinó que durant l'any també s'organitzen altres encontres, però amb un tema monogràfic. En aquest sentit, els propers 16 i 17 de Desembre

(dissabte i diumenge) tendran lloc al Monestir de la Real unes jornades de prospectiva sobre la realitat i el futur econòmic, polític i social de les nostres illes amb la participació d'il·lustres personalitats del món polític-econòmic del país. L'assistència serà oberta a tothom que s'hi senti interessat.

Per acabar, només ens resta manifestar el nostre agraïment a tots aquells que han fet i fan possible que el "Blanquerna" segueixi endavant, especialment a la comunitat de religiosos de Lluc i a tots aquells que, d'una manera desinteressada, han participat en les ponències. ■

UNA FESTA PENSADA

MANACOR: RECONeixEMENT A LA CULTURA

G.B.

Dès de 1976 el Patronat de l'Escola Municipal de Mallorca de Manacor ha atorgat, ininterrompudament, el "Reconeixement de Mèrit" a aquelles persones que directament o indirecta s'han distingit per la seva labor continuada -per la seva lliçó permanent de fidelitat, diu, necessàriament, el text de la placa commemorativa, que han donat al nostre Poble-, així, en majúscula, perquè es refereix a tota la comunitat lingüística i cultural.

Enguany, la distinció ha recaigut en Na Maria Antònia Oliver i Cabrer, prolífica escriptora manacorina en llengua catalana, i en En Francesc Ramis i Grimalt, també generós compositor, especialment de cançons de Nadal. L'atorgament es va fer, amb tots els honors, al Teatre Municipal de Manacor dins l'Acte d'Inauguració del XVII Cursos de Català per a Adults de l'Escola Municipal, el propassat dia 10 d'octubre. Presidiren l'acte, a més dels homenatjats, el Sr. Jaume Llull, Batle de Manacor; la regidora Delegada de Política Lingüística, Sra. Maria Antònia Vadell; el Director del Centre Social de la Conselleria de Cultura, Educació i Esports del Govern Balear, Sr. Salvador Bauçà i el Dr. Josep A. Grimalt, que en la seva qualitat de conferenciant pronuncià la lliçó d'obertura.

El Teatre, ben ple de gent -bona part alumnes i simpatitzants de l'Escolatíngué la presència dels regidors de l'Ajuntament de Manacor, dels membres del Patronat de l'Escola de Mallorca, del seu Professorat, d'il·lustres personalitats de les lletres catalanes i de rellevants treballadors de la normalització lingüística.

La confraria dels "Reconeguts"

Les persones que han rebut aquest homenatge de l'Ajuntament de Manacor formen el quadre del Professorat d'Honor de l'Escola.

Maria Antònia Oliver.

Del començament ençà hi trobam, a la capçalera, el filòleg Francesc de B. Moll (1976) seguit del novel·lista Antoni Mus i de l'ex-president de l'Obra Cultural, Climent Garau, tots dos nominats el 1977; de l'assagista Damià Duran i de l'escriptor Josep Ma Salom (1978); de l'humanitari Joan Mesquida (1979); del políglota i lexicòleg Antoni Llull i del polèmic i profund Jaume Santandreu (1980); del mantenidor de la festa de St. Antoni, Andreu Serra, Cornet, (1981); del mestre i escriptor Miquel Fuster i del popular Antoni Juan, Duro, (1982); del folklorista Antoni Galmés i del cantant Batomeu Nicolau, Penya, (1983); del poeta Miquel A. Riera (1984); de l'autor de teatre Sebastià Rubí (1985); del catedràtic de

Francesc Ramis.

l'UIB, Joan Miralles (1986); del poeta, Premi de les Lletres Catalanes, Josep Ma Llompart (1987); de la normalitzadora Aina Moll i de l'excursionista Antoni Fullana i els seus "Escorpins" (1988) i conclou amb els d'enguany: Maria Antònia Oliver i Francesc Ramis.

Algun d'aquests il·lustres reconeguts tingueren, amb aquest, el seu darrer homenatge. Els que ja ens han deixat són A. Mus (+1982), J. Mesquida (+1983), A. Serra (+1984), S. Rubí (+1985), M. Fuster (+1988) i A. Galmés (+1989).

Els distingits 1989

Maria Antònia Oliver, nascuda a Manacor el 4 de desembre de 1946, de

La taula de la presidència durant la lectura de la lliçó inaugural a càrrec del Dr. Josep A. Grimalt.

ben jove va demostrar les seves qualitats i afeccions per poder dedicar-se al treball intel·lectual. Va fer el Batxiller en molt poc temps i deixà bocabadats els examinadors de l'Institut de Palma que li varen reconèixer la seva vàlua concedint-li el Premi Extraordinari.

Actualment alterna el seu domicili entre Biniali i Barcelona, dedicada als quefers preferits: literatura de creació, traduccions, periodisme a la premsa, ràdio i televisió, conferències, etc. Va ser un dels puntals més sòlids al gran Congrés de Cultura Catalana.

L'obra més actual de Na Maria Antònia es pot trobar, sobretot, a la revista Serra d'Or i al diari AVUI, en forma de col·laboracions. Emperò la que li ha donat la fama més justa, avui internacional, són els seus nombrosos llibres de prosa narrativa: *Cròniques d'un mig estiu* (1970) i *Cròniques de la molt anomenada ciutat de Montcarrà* (1972), totes dues amb el rerafons de la seva manacorinitat; *Coordenades espai-temps per guardar-hi les ensaimades* (1975); *Les Illes* (1975), amb magnífiques fotografies d'Antoni Catany; *El Vaixell d'iràs i no tornaràs* (1976), novel·la amb saborino de rondalla; *Punt d'arròs* (1979); *Figues d'un altre paner* (1979); *Crineres de foc* (1985); *Estudi en lila* (1985), una de les més reixides, traduïda a l'anglès, alemany i castellà; *Antípodes* (1988), també traduïda a l'anglès i espanyol; i *Tríptic* (1989), que és una col·lecció de contes.

També ha excel·lit com a guionista.

Són obra seva el de ràdio "Estudi en lila" i el de la pel·lícula que tot just s'acaba de filmar "Capità Escalaborns".

Francesc Ramis va néixer a Manacor el dia 18 de març de 1921. La seva infància es veu fortament influïda per l'ambient musical i religiós dels frares del Convent. Allà canta i comença a estudiar solfeig, violí i piano. Als 12 anys entra a l'Escola Apostòlica dels dominics i això fa que passi la seva joventut per diverses ciutats de la península on es troba durant la Guerra Civil.

Pateix un llarg servei militar de set anys que aprofita per practicar el vol amb planejadors sense motor i la seva gran dèria musical amb l'Orquestra Simfònica de Mallorca.

Retornat a Manacor l'any 1950, "com que la música no dona per viure", es dedica al dibuix i a la pintura damunt olivera completant aquestes activitats amb actuacions amb els conjunts musicals MARYLAND, SIXTAR i sobretot amb el QUARTET DRAC fundat pel Mestre Jaume Vadell. En aquests temps difícils completa la carrera de piano i sis anys de violí al Conservatori de Palma. L'any 1971 entra en contacte amb Mn. Miquel Vallespir i comença la seva intensa activitat musical, jamai interrompuda, en el Concurs de Nades de Porto Cristo.

Com a compositor té un extensíssim repertori de música sacra -motets, pregàries, goigs, etc.- passant per himnes -

La Salle, Sant Crist de la Fe, Unió Mallorca...- música lleugera ballable -havaneres, boleros, tangos... "de tot manco el renou agressiu del Pop!"- i culmina en els 30 poemes de Costa i Llobera.

Té publicades 200 partitures de cançons de Nadal: 100 villancets, en dos toms i nombroses cintes i discos amb més de 60 composicions que han esdevingut material didàctic i popular a la majoria de centres escolars de la Comarca de Llevant.

Un exemple a seguir

L'Ajuntament de Manacor, en aquest aspecte, és un dels exemples a seguir per altres municipis. Saber esser agraïts amb els seus propis valors locals és cosa que correspon fer a tot poble que se consideri culte i gelós del seu patrimoni. Altrament, saber ultrapassar el propi terme i fer cas als d'altres contrades és propi de comunitats molt obertes i generoses. Quan aquest ajuntament ha sabut i volgut premiar la labor del Dr. Moll, del Sr. Climent Garau, del Dr. Miralles, del poeta J.M. Llompart, de la Sra. Aina Moll o del mateix Tomeu Penya, ha demostrat que la seva visió de la cultura ha pujat importants graons en la difícil escalada de la Cultura, globalment entesa com a pròpia i comuna dels Països Catalans. Certament encara no s'ha sortit dels límits autonòmics, però la direcció apunta ferma i amb pols serà cap a dianes més elevades i ambicioses. Poden estar orgullosos els manacorins perquè amb aquest degotís passa a passa, dia a dia, escaló a escaló, assoliran la normalitat que algun dia ha de donar caràcter a l'Europa de les nacions. Els seus habitants potser no tindran crisi d'identitat perquè, a més de manacorins, se sentiran mallorquins, illencs, catalans... i així fins a ciutadans del món. Una filosofia que els inimitics que no volen entendre: la de construir el país començant pels fonaments i no per la teulada, amb consciència de cap a on se va i no amb la volada il·lusòria de la grandesa efímera dels paperins i dels globus de les festes importants. ■

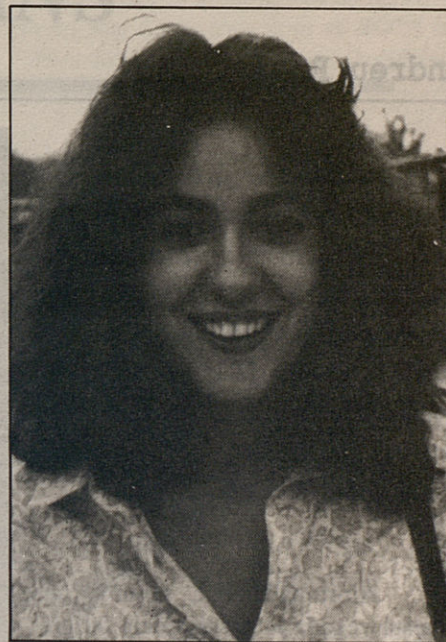
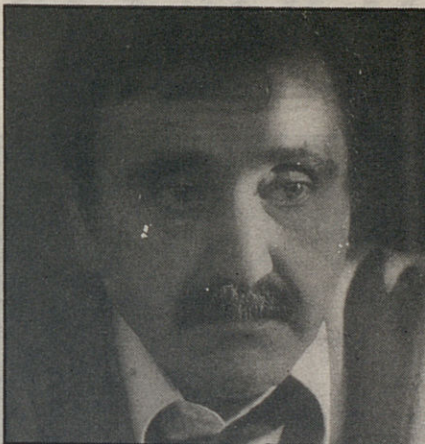
Manacor, octubre 1989.

UN MES D'OCTUBRE PROPICI ALS MALLORQUINS

-En un altre espai comentam el Premi que ha rebut Miquel Ferrà. Cal referir-nos també a **Maria Pau Janer**, igualment col.laboradora d'EL MIRALL, que ha estat la guanyadora del premi Andròmina de narrativa amb la seva novel.la *L' hora dels eclipsis*, convocat per l'Editorial Tres i Quatre, de València, que alhora tindrà cura de la publicació. La jove autora continua en el camí de la bona feina literària iniciat amb la seva primera obra *Els ulls d'ahir*.

-El poeta felenitxer **Miquel Bauçà** ha estat premiat amb el Sant Joan de novel.la catalana, atorgat per la "Caixa de Sabadell". El títol guanyador, *L'estuari*, és la correlació d'una sèrie de personatges pintorescos situats en un mateix poble i presentats a manera de quadres singularment expressius. Serà editat per "Empúries".

-**Climent Garau**, ex-president de l'OCB, sempre present en qualsevol manifestació de caire reivindicatiu del nostre poble, competent científic en el camp de l'anàlisi biològica, que va normalitzar l'ús del català en la terminologia científica i en les relacions amb els clients del laboratori (fet insòlit en l'àmbit de l'empresa privada a Mallorca), home de bé, inspirador i fundador del Grup Blanquerna, ha rebut un dels

Esquerra: Eliseu Climent.

Dreta: Maria de la Pau Janer.

Costat: Climent Garau.

premis que anualment concedeix la Fundació Jaume I de Barcelona en reconeixement de l'acció cívica, constant, exemplar i de provada identifica-

ció amb el país efectuada per una persona o entitat.

EL MIRALL es congratula d'aquestes distincions tan fonamentades.

Aquest premi, en la seva categoria d'Honor, ha estat concedit a **Eliseu Climent**, ben conegut d'EL MIRALL. Soci fundador i secretari general d'Acció Cultural del País Valencià, promotor de la instal.lació dels reemis-sors de TV3 al País Valencià, llibreter, editor de llibres en català i de la revista EL TEMPS... són alguns dels motius que la Fundació Jaume I deu haver reconegut en la concessió. Enhorabona i que el guardó sigui un altre estímul per la seva acció constant en l'empresa de fer que la gent d'aquesta terra es trobi amb la seva pròpia dimensió nacional.

CALENDARI D'ACTIVITATS DE L'OCB MÉS IMMEDIATES:

11-11-89: **Encontre de Delegacions i Revistes de l'OCB.** Amb el suport de l'Ajuntament de Valldemossa.

24/25-11-89: **II Encontre "La Cultura a les Illes Balears"**, Auditòrium, Palma.

14-12-89: **Sopar/acte de proclamació i lliurament dels Premis 31 de Desembre.**

PATRIMONI

EL RECTOR DE SA POBLA, UN INDIVIDU PERILLÓS PER AL PATRIMONI

Andreu Ramis

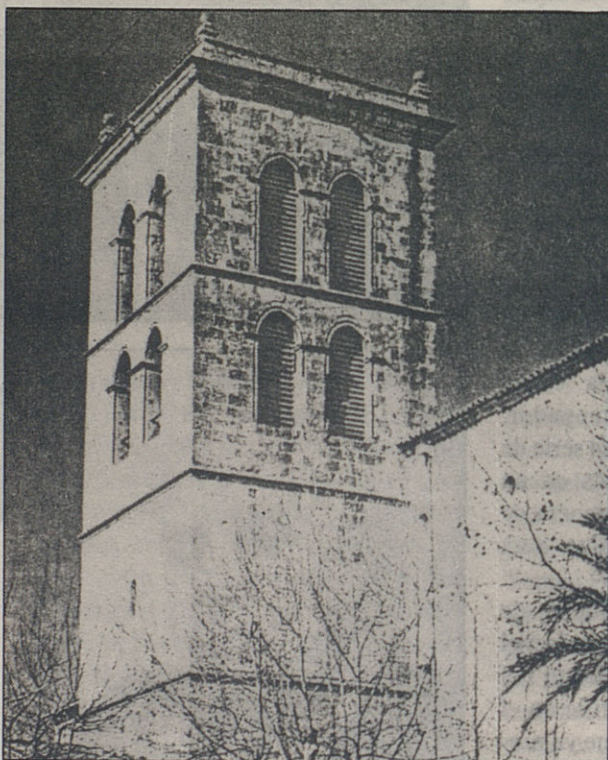
La polèmica suscitada entre l'actual rector de Sa Pobla i part de la població d'aquesta vila entorn a les alteracions i destrucció de part del patrimoni parroquial és o hauria d'esser un senyal d'alerta per a les institucions i persones responsables del patrimoni eclesiàstic.

Afortunadament, sembla, que aquesta vegada la pressió dels feligresos, l'encertada decisió de fer públic el perill a través de la premsa i la intervenció de les autoritats eclesiàstiques han aturat o postergat el desbarat. Tot i així creim oportú alertar les autoritats perquè extremin la vigilància.

L'actual rector de Sa Pobla ha demostrat esser un individu extremadament perillós pel que fa al patrimoni ja que la polèmica actual només és una botó de mostra en la seva dissortada trajectòria.

El fet és que durant la seva estada a la Parròquia de Llorito demostrà fefament que, o bé per excés de zel canònic o bé per manifesta ignorància estètica, era capaç d'endur-se'n per davant segles de tradició i arrasar elements del minvat patrimoni parroquial. Només com a mostra de la seva "passada" es pot ressenyar:

- Destrucció de la casa rectoria amb una intervenció desproveïda de qualsevol respecte per l'arquitectura tradicional i per l'entorn. La intervenció promoguda pel Sr. Mulet acabà amb paviments i façana d'una de les poques cases que al poble encara mantenien el caràcter de l'arquitectura popular.

Església parroquial de Campos.

- A l'església, i com a assaig del que ara vol fer a Sa Pobla, traslladà la pila baptismal de la capella de Sant Sebastià al presbiteri.

- Tot seguint amb aquest esperit "renovador" substituï els antics salomons de vidre tallat que il·luminaven la nau central i les capelles de l'església per unes lluminàries de ferro difícilment qualificables.

- Difícil de qualificar és també l'embutumada de color gris de la qual proveï els baixos de l'interior de l'església o el folre de fusta de la part inferior de l'anomenada capella fonda.

- La plausible restauració del paviment del cor, de pedra Santanyí, va acabar en una substitució del noble material per un enrajolat que redundà

en una pèrdua de qualitat estètica.

- Els efectes arribaren també al campanar ja que, amb l'afany de reforçar-lo, s'ompliren totes les juntes de les peces amb marès de ciment portland, trastocant d'aquesta manera el color originàriament ocre en una nova tonalitat grisosa.

- Finalment i com a mostra del respecte pels béns, es destruïren les massotes del campanar. Aquesta flagrant pèrdua del patrimoni etnològic local es produeix quan a altres indrets es conserva i fins i tot és motiu d'exposicions. Els responsables haurien d'esser també coneixedors que elements com les massotes, les campanes i els seus tocs són objecte

d'estudi per part d'importants erudits en els països civilitzats.

Aquest llastimós repertori només és, com dèiem al principi, un senyal d'avís per tal de fer conèixer en mans de qui es deposita el patrimoni cultural i artístic d'aquest poble. Aquesta denuncia no presuposa tampoc una negació del pas del temps ni de l'adaptació a les seves circumstàncies.

L'objectiu de la nota és recordar, als responsables del patrimoni en general i al rector de Sa Pobla en particular, que al diccionari també hi figuren els mots restaurar i rehabilitar. ■

Andreu Ramis, etnòleg, és membre de l'Institut Català d'Antropologia.

HIPOTECA DE CABÒRIES

PERQUÈ, TRISTS I LACÒNICS, HAN DE CANTAR ELS ALICORNS

Rafel Crespi

Ho diuen ben clar, les il·lustres llumeners del debat intel·lectual i polític: "s'ha d'acceptar la possibilitat que l'altre tenguí raó". Però aquesta lúcida sentència té un efecte boomerang i quan retorna als orígens pot quedar decodificada de la següent forma: "s'ha d'acceptar la possibilitat que anem errats de comptes". Però, no convé perdre el temps per les bardisses de la retòrica i centrem la qüestió.

Abans d'arribar al moll de l'os vull fer-me una concessió a la nostàlgia. Octubre del 82. Barcelona. Estudiant de quart de carrera. Ombrívols estacions de Metro. Túnel fosc i a les parets, oh bell contrast! la figura d'un home jove i

● Si el PSOE creu que el govern Cañellas no fa allò que pertoca en el terreny de la normalització lingüística, que ho faci ell ara mateix, que no esperi més

somrient emmarcat dins un horitzó celestialment blau que anunciava el canvi... Hom, si no l'esperança, tenia almenys una mica d'il·lusió que aquell

LLEI DE NORMALITZACIÓ LINGÜÍSTICA A LES ILLES BALEARS

bell missatge envoltat de nuvolets blaus no seria un innocent engany de contes de fades sinó que esdevindria una realitat. Hom creia que dins aquest feix amorf del canvi hi hauria una petita escletxa per retornar la democràcia lingüística a aquest país, per rescabalar un deute històric que el franquisme s'havia encarregat d'accentuar fins a la màxima dimensió. Però passaren els anys i els núvols blaus s'esvaïren i amb ells les nostres il·lusions il·lusions, i el deute històric, lluny d'esvaïr-se, s'ha legitimat, augmentat i democratitzat. Fi de la nostàlgia. (Obviament, no vaig votar el PSOE).

No som crític amb el Govern Cañellas. Potser, és cert, no ho som massa. El Govern Cañellas no ha estat mai partidari de la normalització. No hi ha cre-

gut, no ha fet res i res no n'hem esperat. És una tràgica realitat, i mentre tenguí la meitat més un dels vots de la cambra autonòmica i mentre la democràcia no arbitri un sistema pel qual les ordres de les eventuais majories siguin acomplertes pels governs, poca cosa es pot fer. Però, com a mínim, no practica el doble joc. Ho diu ben clar i no emmascara la gent.

Precisament si des d'aquesta secció s'ha practicat una certa crítica al PSOE, no és per sectarisme, ni per idees preconcebudes, ni perquè ens creguem investits de poders "Summes sacerdotals", sinó perquè no volem més decepcions, més desencants, no volem caure en l'engany del doble joc, no volem fer-nos il·lusions de creure que el PSOE faria coses que ara és incapaç de fer. Si

el PSOE creu que el govern Cañellas no fa allò que pertoca en el terreny de la normalització lingüística, ho té molt fàcil, no li cal esperar guanyar les eleccions autonòmiques, que ho faci ell ara mateix, que no esperi més. Els nacionalistes li ho agrairíem amb cos i ànima.

Avui en dia, el camp de poder que té el PSOE és molt més ampli que no el del PP: Govern Central, Administració Perifèrica, Educació, Ajuntaments de Palma, Calvià... No hi valen disfresses, no hi caben dobles jocs. No hi val aquella excusa de dir: "Si nosaltres governàssim la CA, ho faríem millor".

● **S'ha de fer una tasca contínua, decidida i enèrgica des del poder i des de les institucions cíviques per tal que el poble surti de l'etapa glotofàgica en què el franquisme i el postfranquisme l'ha sotmès**

Aquesta frase perd tota credibilitat possible quan contemplam que des dels camps del poder que té, la tasca feta en aquest sentit és poc més que ridícula.

"La Normalització Lingüística és tasca del Govern Autònom". Això no és més que una excusa. És una manera de delegar responsabilitats a algú que el PSOE ja sap prèviament que no farà res, és delegar responsabilitats a algú que li facilita la tasca perquè faci la política lingüística que ell faria -potser una mica més dissimulada- i, per tant, el PSOE d'ací pot fer, ara i adés, manifestacions de bona voluntat, pot exercir còmodament i sense càrrecs de consciència el confonedor doble joc de criticar i deixar fer. De bona voluntat l'infern n'és ple.

Som conscient que la normalització lingüística i el redreçament nacional no és una tasca fàcil, i que s'ha de fer a força d'una tasca contínua, decidida i enèrgica des del poder i des de les insti-

tucions cíviques per tal que el poble surti de l'etapa glotofàgica en què el franquisme i, dissortadament, el postfranquisme l'ha sotmès. Si el poble no demana més és perquè no se li generen estímuls perquè demani més. Dit d'una altra manera ben clara i ben senzilla: si des de les esferes del poder que té el PSOE emanà una tasca lingüística ferma i decidida, segurament el govern Cañellas es veuria obligat a canviar el signe de les seves actuacions. Si, en canvi, des d'aquestes esferes de poder socialista només surten accions nul·les o accions confonedores, el Govern Cañellas veurà legitimada amb escreix la seva tasca de govern que en aquesta matèria sembla tenir una màxima ben marcada: Qui dies passa, anys empeny.

Mentre la normalització a l'ajuntament de Palma, per posar un exemple, o a l'ensenyament depengui de la bona voluntat i els esforços no compensats dels funcionaris, mentre s'impedesqui veure TV3 al País Valencià, mentre no es legalitzi cap emissora de FM que emeti únicament en la nostra llengua, mentre es creï un imprès de la renda castellà-mallorquí al costat d'un castellà-català (de la premsa), per posar uns altres exemples recents i vergonyosos a més dels que podríem enumerar talment un memorial de greuges infinit, mentre això sigui la norma, creim que a més de justificar la política lingüística del Govern Cañellas, es legitima, malgrat les prepotents bramades, uns ben lacònics i tristos cants d'alicorn. ■

La notícia de la firma de l'acord institucional que ha de permetre desenvolupar la Llei de Normalització Lingüística amb el suport dels diversos òrgans del Govern de la Comunitat, els Consells Insulars i els Ajuntaments, m'ha arribat després d'haver entregat la meua col·laboració habitual a EL MIRALL. Faig vots perquè la hipoteca que oprimeix les cabòries del meu esperit a causa de les actituds negatives que apareixen cada vegada que es tracta de fer realitat el procés de redreçament de la nostra llengua, es cancel·li definitivament. Si els fets ho confirmen, m'agradarà celebrar-ho i no caldrà que els alicorns tornin a pasturar per aquestes pàgines.

L'ULL DE VELLUT

GOB. TARDOR 89. PRIMER CONGRÉS

Guiem Daviu Vich

El GOB ja és un patrimoni col·lectiu i la seva acció a favor de la nostra natura traspasa la suma dels seus propis membres. Ha penetrat i s'ha imbricat dins la societat civil. És també una entitat madura i institucionalitzada (amb els pros i contres que això pugui tenir).

Vull felicitar (en nom de tants i tantes) els fundadors i fundadores i els i les membres més actius que duen la direcció actual.

Els congressos solen servir per (re)definir l'identitat d'una institució i fixar-ne l'actuació a curt i llarg terme, a la llum de renovades anàlisis. (I des de la fundació del GOB s'han produït força canvis econòmics, polítics, socials, de territori...)

Com ha de ser el nou camí cap al futur? Lluny de mi la idea de determinar-lo, però, sí, em fa ganes escriure'n uns apunts (no exhaustius).

El GOB ha de continuar la seva acció civil i de conscienciació, denúncia i mobilització, forçant una activitat dels poders públics cap a un canvi decisivament protector i preservador de la poca natura que ens queda. Davant tanta passivitat i deserció caldrà, més d'un cop, tornar a la desobediència civil.

Incloure dins la nostra anàlisi de la destrucció de l'entorn (causes, motius) nous aspectes de qualitat de vida (acurament del temps de treball, denúncia de la política de vivenda i barri, rebuig de l'economia de l'acumulació i explotació d'altres països, pobles i natura). Això s'ha de convertir en mesures concretes i positives per part dels poders públics i amb el suport d'altres organitzacions que ens feim costat mutuament.

La política del medi ambient depèn de la detenció del poder (econòmic, polític, social; quina diferència hi ha?). Sorgeixen, però, postures contradictòries. Permeteu-me un exemple i acab.

Qui té un "xaletasso" a una vorera verge de la mar podria coincidir amb la política del GOB per mantenir la seva situació privilegiada, mentre que podria, alhora, conspirar per a la urbanització d'una zona de mar, pins i arena on hi anam dissabtes i diumenges els qui no tenim el "xaletasso". El GOB i moviments germans, només units i al servei de la nostra població majoritària, podem defensar i disfrutar la poca natura lliure que ens queda (encara que sigui dissabtes, diumenges i festes de guardar).

EXCURSIONISME

EL CAMÍ DE CASTELLÓ O DEL ROST

Gaspar Valero

L'anomenat camí de Castelló constituïa l'antiga ruta que enllaçava Sóller i Deià. Segons documentació que es remunta a l'any 1230, un Estim sobre el repartiment de la zona de Sóller just després de la conquesta catalana, l'alqueria de Castelló era el nom que tenia l'actual possessió de Can Prohom. Aquest topònim avui només es conserva referit a la capella situada entre Can Prohom i Can Carabasse- ta, a més del mateix camí. Pràcticamet era l'única via de comunicació entre les dues poblacions abans de la construcció de l'actual carretera, que data de finals del segle passat. També es coneix amb el nom de camí del Rost, especialment el tram que fa el recorregut entre l'Heretat i Sóller, i ens il·lustra sobre el desnivell que aquest itinerari realitza pels pendents de Son Angelats. En total té vuit quilòmetres de llar- gada (exactament, la fita que es troba a l'extrem de Sóller ens indica 7,933 Km.) descabdellats plàcida- ment per una via sovint empedrada i esglaonada que transcorre per un encisador paisatge.

Actualment, des de la temporada 1988-89, és objecte de restauració i ne- teja per part de l'Escola de Margers de Mallorca, que ha centrat el seu treball en dos nivells d'actuació, a més d'eixermar i netejar: la reconstrucció de marges esboldregats i la restauració de l'empedrat, sempre segons les tècni- ques artesanals dels margers tradicio- nals.

Valguin aquestes paraules com a felicitació per aquesta iniciativa, i espe- cialment com a reconeixement d'admiració a tots aquells que passaren llurs vides traginant i fent encaixar pe- dres, en contacte -i lluita- constant amb la natura, però compenetrats amb el medi, tan lluny dels especuladors i dels destructors apareguts amb la Mallorca turística.

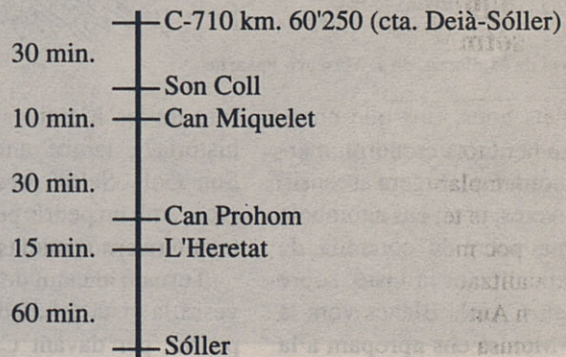
Orientacions de camí

El començament de l'excursió se situa al quilòmetre 60,250 de la carre- tera Deià-Sóller (C-710, Pollença-An- dratx), tot just hem passat el camí que condueix a Cal Abat, des de Deià, i a poc més d'1,5 Km. d'aquesta població. Entre diverses cases que voregen la car- retera, pren arrencada un camí esglaon- nat que prest tomba a l'esquerra, on és devorat per una nova via asfaltada que

ITINERARI:

Carretera Deià - Sóller km. 60'250 (C-710 Pollença - Andratx) - Son Coll - Can Miquelet - Can Prohom - Capella de Castelló - L'Heretat - Sóller.

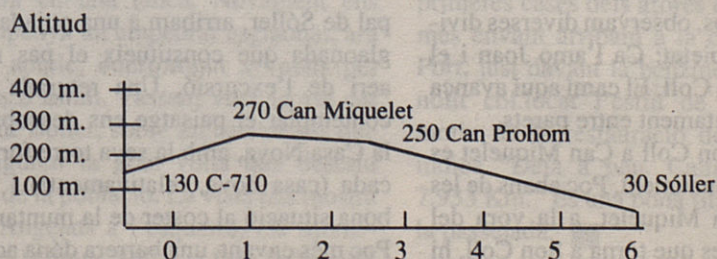
HORARI:

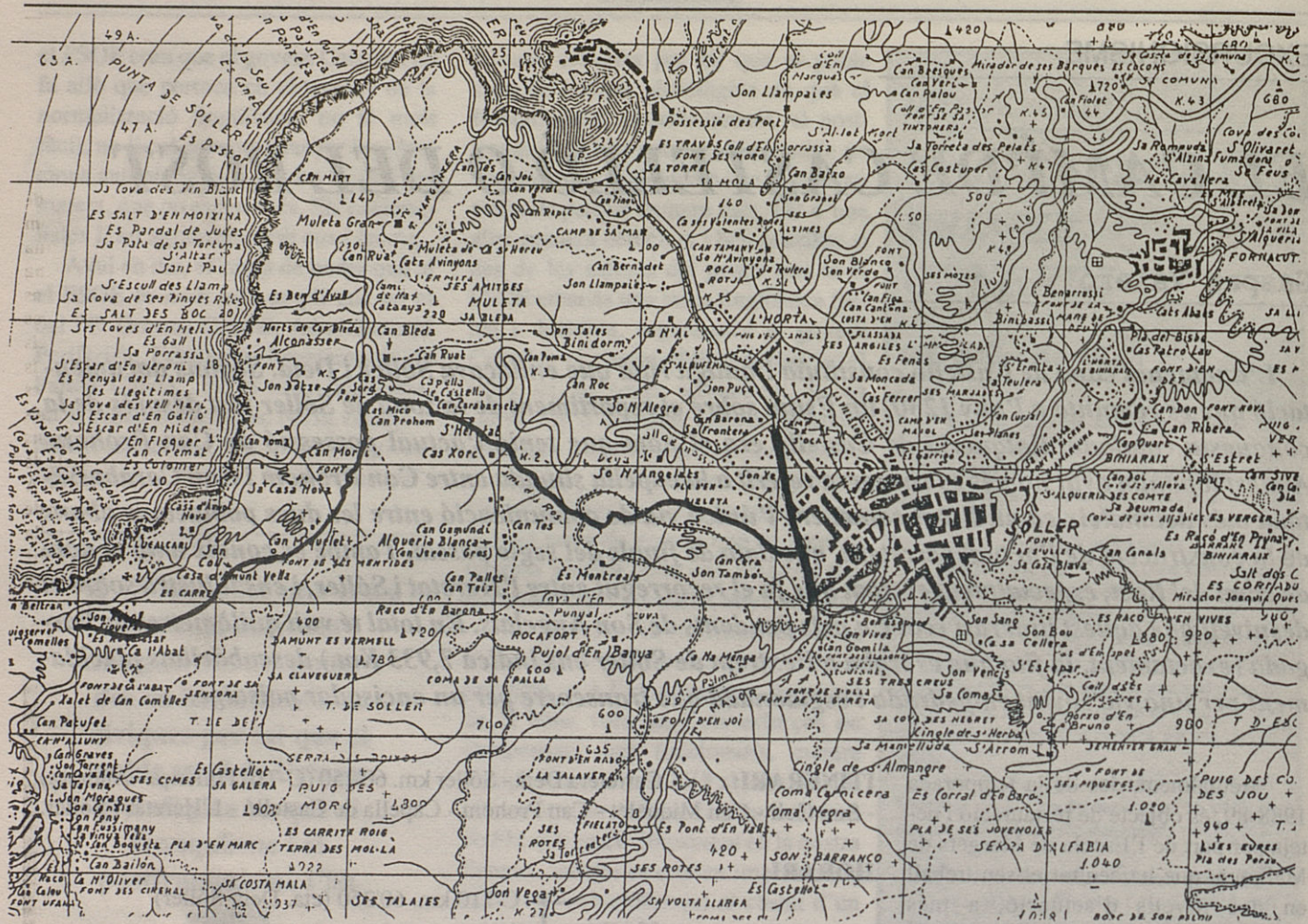
Total: 2 hs. 25 min.

(Temps aproximat de marxa, sense tenir en compte les aturades).

TALL TOPOGRÀFIC

km. en distància reduïda

Del Mapa General de Mallorca, de J. Mascaró Pasarius.

puja entre xalets nous, fins que novament apareix a la nostra esquerra, marcant direcció nord. En lleugera ascensió entre pins i oliveres, prest ens agombola una bona vista sobre la contrada de Llucalcari i, eixamplant la visió, sobre la Pedrissa i els Còdols Blancs vora la cala de Deià. Mentre ens apropam a la vertical sobre Llucalcari, una altra pista nova ens assetja, però només tangencialment. Alguns minuts més envant, arribam a Son Coll, unes velles cases de possessió que tenen el seu origen al segle XIII, segons ens indica ufanosament una rajola recent. Restaurades al llarg del temps, observam diverses divisions de propietat: Ca l'amo Joan i el Celler de Son Coll. El camí aquí avança engorjat estretament entre parets.

Des de Son Coll a Can Miquel et va davallant suaument. Poc abans de les cases de Can Miquel, a la vora del camí de cotxes que torna a Son Coll, hi ha una desviació a l'esquerra amb curt descens amb escalons, que ens du a la

font de les Mentides (qui sap la seva història?), també anomenada font de Son Coll. Se'ns presenta en un petit racó, amb un pedrís per seure i una petita mina amb canaleta i pica rectangular.

Tornam al camí de Castelló, que travessa la pista asfaltada i continua, empedrat, per davant Can Miquel. Podem observar una canaleta amb una gran pica receptora d'aigua des de desnivell i també bucs de caeres d'abelles. Avancem en discreta pujada envoltats de pins i alzines. Destriam algun rotlle de sitja de carboner i restes de colls de tords. Mentre, ja dins el terme municipal de Sóller, arribam a una pujada esglaonada que constitueix el pas més aeri de l'excursió. Una returada per contemplar el paisatge ens descobreix la Casa Nova, amb la seva torre fortificada (casa nova, relativament!) i una bona situació al coster de la muntanya. Poc més envant, una barrera dóna accés a l'olivar de Can Prohom, vora una paret amb trams esboldregats. A

l'esquerra, a alguns minuts de distància en direcció cap a la mar, es pot trobar un mirador de suggerent panoràmica.

Abans de les cases de Can Prohom, trobam un bon exemplar d'era de batre, e que presenta un considerable parament de marge per tal d'evitar el pendent del terreny.

Les cases de Can Prohom, de volum considerable, tenen una gran façana dividida en dos cossos i ens mostren els elements arquitectònics característics dels grans casals de muntanya: un gran portal rodó de pedra viva dóna accés a la clastra que separa les estances de la casa dels senyors de la dels amos. Una baula cavallera, situada ben amunt, a la porta, i un pujador, esglaonat i a la dreta, ornen i completen aquest portal. També hi ha tafona, signe inequívoc de la principal activitat econòmica de la possessió, no debades ens trobam en una antigament gran propietat olivarrera. Les estances de la casa dels senyors encara reflecteixen la riquesa dels an-

Les cases de Can Prohom tenen una façana dividida en dos cossos i ens mostren els elements arquitectònics característics dels grans casals de muntanya. A un centenar de metres la vella i gairebé ruïnosa capella de Castelló.

tics cavallers. Són destacables la capella incorporada a la sala principal i la cambra senyorial, amb pintures al sòtil, on romangué la reina Isabel II, segons es guarda record, durant la seva visita a Sóller, l'any 1863.

El camí continua, empedrat i esglaonat. A un centenar de metres de Can Prohom trobam la vella i gairebé ruïnosa capella de Castelló, però que manté encara la personalitat de les esglésies rurals, la finalitat de les quals era acollir els fidels de les diverses possessions disseminades per la contrada. La seva façana consta de portal amb llinda, rosetó, i espadanya amb campana rematada per una creu.

Vora la capella de Castelló, trobam les cases de Can Carabasseta, que presenta façana en angle recte que delimita una ampla esplanada. En aquesta zona, entre Can Prohom i l'Heretat, és on trobam la major part de les actuacions de restauració de l'Escola de Margers. Val la pena observar en detall el resultat d'aquests treballs i fixar-nos en el costat en desnivell del camí, així com en l'empedrat escalonat renovellat. Sobre el camí restaurat i vora els marges reconstruïts, arribam a l'Heretat, unes altres grans cases de possessió. Trobam una cruïlla de camins: cap a l'esquerra parteix el que condueix a la carretera Deià-Sóller. La nostra ruta continua tot dret, tal com indica un gravat sobre una

Entre Can Prohom i l'Heretat trobam la major part de les actuacions de restauració de l'Escola de Margers. Val la pena observar en detall el resultat d'aquests treballs.

pedra de la paret, en davallada per un camí ara més ample. Un quart d'hora més envant, la via es torna més estreta, a l'esquerra del camí més ample que s'atura en una tanca. Novament ens acompanya un empedrat esglaonat, ara molt ample, interromput a voltes per zones d'asfalt. Passam vora la via del tren de Sóller, sobre un dels túnels que configuren la gran volta que descriu prop de la població. La vista ens mostra Son Angelats a l'esquerra, els Monts-reals a la dreta, Sóller al fons de la vall i més amunt, la línia de muntanyes, de la qual destaca el puig de l'Ofre.

El portell dels Monts-reals, amb els seus pilons alts que deixam a la dreta del camí, ens indica que resta poc temps per arribar a Sóller. Prest apareixen les primeres cases dels afores de la ciutat i més envant arribam a la carretera del Port, just davant la benzinera. Un monolit col·locat l'estiu de 1989, amb motiu de la restauració del camí ens indica "Deià a peu. Camí del Rost. 7,933 Km." És una bona fita per acabar la passejada. ■

POESIA

JORDI PERE CERDÀ: UN POETA RECOBRAT

Pere Rosselló i Bover

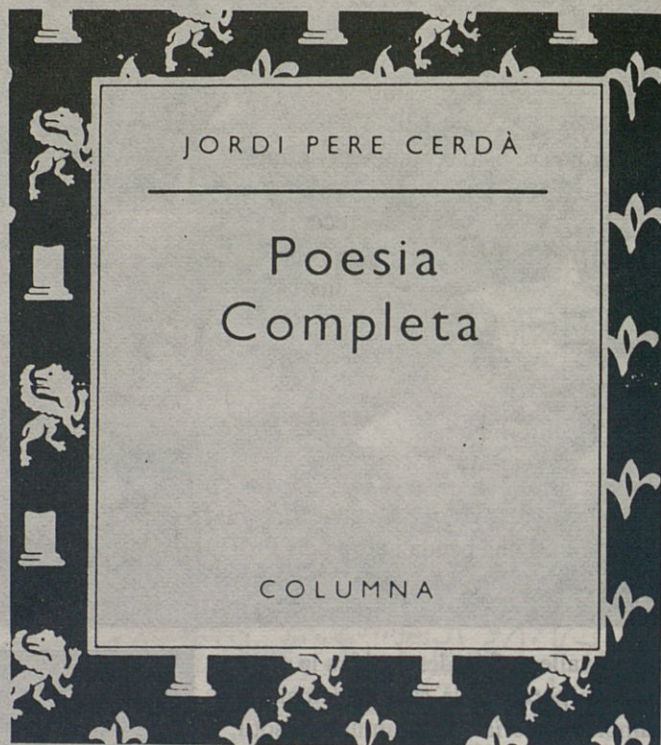
La publicació de la Poesia Completa de Jordi Pere Cerdà representa, sens dubte, la recuperació d'un escriptor injustament oblidat. Jordi Pere Cerdà és el pseudònim literari d'Antoni Cayrol (Sallagosa, Cerdanya, 1920), sobrenom amb què vol posar en relleu el lligam que l'uneix a la seva terra natal. Encara que en 1966 l'Editorial Barcino va publicar una edició de l'Obra Poètica -avui, sortosament, ja incompleta-, el nostre autor pràcticament ha estat un desconegut fins ara.

En aquest cas, per trobar una explicació del fet, no val parlar de la marginalitat ancestral de la poesia, ja que la seva tasca literària ha abastat també altres gèneres. Així, ha escrit alguns drames d'ambientació rural i contingut ètico-social: *Angeleta* (1952), *La set de la terra* (editat en 1957 per l'Editorial Moll) -ambdues molt influïdes pel teatre de Federico García Lorca-, *El sol de la ginesta* (1956), *Quatre dones i el sol* (1964) i *El dia naix per a tothom*, peces que han esta reunides a *Obra teatral* (1980). En prosa és autor d'un conjunt de relats populars, *Contalles de Cerdanya*

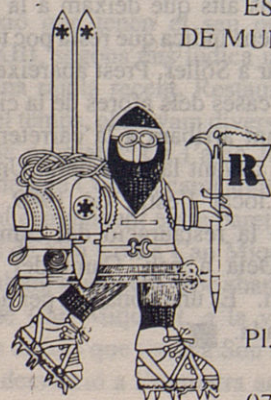
(1961), que combinen alhora el treball de folklorista i el del literat pròpiament dit, que aprofita les llegendes i anècdotes que extreu del poble per retornar-les-hi. Un altre recull de narracions, *Col·locació dels personatges en un jardí tancat* (1984), i l'"autobiografia literària" *Cant alt* (1988), on va més enllà del gènere memorialístic per abastar terrenys també propis del retrat literari i de l'assaig- completen la seva producció en prosa. De la mateix manera, cal referir-se a l'activitat d'Antoni Cayrol com a promotor cultural (potser hauríem de dir que té una llibreria a

Perpinyà) i difusor de la cultura catalana a la Catalunya Nord. Per tant, hauríem de cercar les causes d'aquest oblit injust en altres fets i, potser deixar-ho per a una altra ocasió. Ara és més convenient que ens centrem exclusivament en la seva poesia.

El volum de *Poesia Completa* de Jordi Cerdà recull un total de deu poemaris i els dona forma definitiva. En la nota que els precedeix, Alex Susanna compleix la comesa puntual -i necessària- d'annotar totes les variacions que, respecte de les anteriors, aquesta edició introdueix: el transvasament de compo-

ESPECIALISTES EN ARTICLES
DE MUNTANYA, CAMPING I ESQUÍ

ES REFUGI

Pl. Palou i Coll, 10 (Banc de s'Oli)
Telèfon 71 67 31
07002 CIUTAT DE MALLORCA

AMB EL
SUPORT DE

Fundació compràs de cultura catalana

sicions d'una obra a una altra, la introducció de poemes que havien estat publicats solts, etc. Tot i que l'obra poètica del nostre autor no estigui tancada i pugui ésser ampliada amb noves produccions, la present edició té el valor d'ésser una revisió segurament definitiva de tot el que en poesia Cerdà ha escrit fins avui. També és la recopilació d'una obra dispersa, que no es trobava a l'abast dels lectors i, en alguns casos, encara inèdita. D'aquí, l'interès de l'edició.

Jordi Pere Cerdà comença a escriure en un moment i en unes circumstàncies no gaire divergents de les dels escriptors de la seva generació de l'altre costat de la frontera. Tanmateix la situació lingüística a una banda i altra dels Pirineus no era tampoc essencialment diferent, ja que aleshores ambdós estats impulsaven -i encara ara ho fan- el procés de substitució de la llengua catalana. Cerdà, com tants d'altres que aquí ho feren en espanyol, comença a escriure poesia en francès. Aviat s'adona que quelcom falla i veu la necessitat d'escriure en la llengua que parla, el català. Són els anys quaranta i, amb un propòsit purament lúdic, escriu uns sainets en l'idioma propi que tenen una gran acollida pel públic. Aquest fet li obre els ulls sobre la realitat lingüística catalana. Per altra part, allà també són anys de postguerra. Cerdà ha viscut moments històrics trasbalsadors: ha patit l'ocupació nazi, ha col·laborat amb la Resistència, ha assistit a la Segona Guerra Mundial i als difícils anys que la següen.

En 1951 publica a Perpinyà el seu primer llibre, *La guatlla i la garba*, que enceta la col·lecció *Tramuntana*. Són poemes escrits entre 1948 i 1950, en què predomina el tema paisatgístic. Individu i Natura es fonen, perquè l'home és presentat com un ésser empetitit que precisament troba el seu lloc en la immensitat del món. D'aquí sorgeix el compromís del poeta amb la seva terra i, és clar, amb la llengua:

Cerdà ha viscut moments històrics trasbalsadors: ha patit l'ocupació nazi, ha col·laborat amb la Resistència, ha assistit a la Segona Guerra Mundial i als difícils anys que la següen.

"una vida pregon
en son cor de formiga;
una vida lligada
per l'arrel a la terra,
i a la fontana pròxima
i a la neu de la serra"

ens diu a "*Els llosats*". Els poemes de *La guatlla i la garba* retraten el paisatge, els pobles i la gent de la Cerdanya, que en són els grans protagonistes. El nexa entre aquestes composicions, tant pel que fa a la forma com el tema, i la poesia popular és evident. Això no obstant, Cerdà introdueix elements crítics o irònics relatius a fets socials en alguns dels poemes. Tampoc, com sol ocórrer en molts dels poetes cultes que conreen la poesia tradicional, no cerca la forma perfecta i pura, sinó que adesiara trenca l'elegància de la composició amb expressions que semblen gruixudes o excessivament dialectals. Però en els seus versos sobretot destaca la gran capacitat de suggerir, sintetitzar i comunicar la realitat de la seva terra.

S'ha assenyalat, i el poeta mateix ho ha reconegut, la influència de Joan Maragall sobre Jordi Pere Cerdà. Evidentment, el paisatgisme i la concepció espontaneïsta de la poesia són ben clars a *La guatlla i la garba*, així com a bona part dels llibres següents. Però també em sembla veure-hi algun ressò de Verdaguier i, sobretot, molta influència de la poesia popular pròpiament dita. Nogensmenys, és ben clar que sobre Cerdà pesa el neopopularisme de la *Generación del 27* (García Lorca i Miguel Hernández, principalment) i el d'alguns escriptors defensors de l'espontaneïtat en poesia (Neruda, Mayakovski...). Però el mestre, el model més directe de què beu Cerdà, és Josep Sebastià Pons, el poeta rossellonès.

Tota llengua fa foc (1950-52) és un conjunt de només nou poemes, allò que sol denominar-se una "plaquette". Cerdà hi abandona la mètrica regular, la recerca de la musicalitat i el to popularitzant, tot i que encara és ben palès el

seu interès pel poble. En versos generalment lliures reflecteix el pessimisme del món de la postguerra europea:

"mil llàgrimes en mos ulls
són mil llunes dins el cel
tan negre, tant, d'avui"

(de "Combat"). Al llibre següent, *Cerdaneses* (1952-53), tot i retornar al tema del paisatge i de la terra, es perd totalment la visió plàcida i s'hi introdueixen notes realistes. Ens serveixen d'exemple aquests versos que clouen la descripció d'"Estiu de pluja":

"Un desig d'herba tendra
s'apodera dels flancs,
i el ramats tot belant
s'hi tiren amb la fam
de verms acarnissats."

Així, *Cerdaneses* sintetitza els diferents camins dels reculls anteriors, el paisatgisme popularitzant i el realisme social, en una poesia molt més pròpia del seu temps. *Dignificació del carràs* (1952-53), llibre inèdit fins ara, està format per poemes que semblen respondre a una escriptura no gaire planificada, molt més lliure que els precedents, on els elements socials i polítics compleixen una funció principal. Un exemple ben paradigmàtic és el del poema "Companyes", dedicat al President de la Generalitat. En canvi, el paisatge perd interès o en algunes ocasions es converteix en símbol o metàfora de situacions socials (com a "Camí").

La pell del Narcís (1950-55), escrit paral·lelament als tres llibres tot just esmentats, i *Dietari de l'alba* (1956-60) representen el vessant intimista de la poesia que Jordi Pere Cerdà produeix als anys cinquanta. Sens dubte, es tracta de dues de les obres cabdals del nostre poeta. En el primer la seva poesia guanya en bellesa i equilibri i hi desapareix el desballestament que caracteritzava bastants dels poemes dels primers llibres. Tampoc no hi trobam elements sobers, fruit de l'espontaneïtat excessiva. En canvi, l'intimisme s'amara d'una sensualitat inseparable de la terra, tot i que el tractament del paisatge hagi desaparegut. Ara és la llengua allò que reconstrueix la pàtria del poeta:

"paraules fetes d'aigua
amb tota la vivor
del dedins de la terra"

tal com invoca a "Poema esclatat". Potser *Dietari de l'alba* és el poemari més conegut de Cerdà, ja que fou reeditat per Columna a principis de l'any passat. També es tracta d'un llibre de poesia intimista, de temàtica amorosa, que, com indica el títol, respon a la concepció de l'escriptura poètica com a testimoni puntual dels sentiments més personals. L'amor a la dona, el naixement dels fills i l'experiència dolorosa de la vida són els temes més importants d'aquest llibre essencial en la trajectòria de l'autor.

En canvi, a *Un bosc sense armes* (1952-64) recull altre cop composicions de temàtica social. Ja a la primera, "El pres", el poeta es presenta d'aquesta manera tan representativa de la seva manera de pensar:

"Presoner d'un país
que pinta sobre el mapa
l'hexàgon ensurt
d'una sang que fou roja"

Un poema dedicat a Machado, algunes referències a la Guerra civil espanyola i a la Dictadura, una altra que té com a tema el racisme nord-americà, etc. en són exemples. No hem d'oblidar el compromís polític d'Antoni Cayrol amb el comunisme i, en general, amb la lluita per la justícia i la igualtat dels homes i els pobles. En alguns poemes aquest compromís apareix com una ironia directa i àdhuc cruel, sobretot quan qüestiona el món contemporani, que recorda la poesia de Pere Quart. És el cas del poema "Qui habita encara eixes gàbies d'ocells". A "Llegint Pons", en canvi, Jordi Pere Cerdà expressa la seva admiració per l'obra del gran poeta rossellonès i retorna a un tipus de poesia més semblant a la dels primers llibres.

L'agost de l'any (1963-65) conté algunes de les composicions més interessants del nostre escriptor. La crítica social gairebé ha desaparegut. Ens trobam amb una poesia més lírica, que recerca una expressió més depurada. El poeta s'engresca algunes vegades en

jocs de paraules i palesa una concepció màgica de la realitat. El llibre que el segueix en l'edició que comentam, *Ocells per a Cristòfor* (1959), es troba també en aquesta mateixa línia d'una poesia lúdica. Es tracta d'un bestiari - un "ocellari", realment - que recorda els de Carner i de Pere Quart, a la vora dels quals no empal·lideix en absolut. En alguns d'aquests poemes, generalment breus, Cerdà torna aproximar-se a la poesia popular, però amb una precisió i riquesa excel·lents. Així mateix hi ha un humorisme senzill i intel·ligent amb què constantment sorprèn el lector. Ens serviran d'exemple els quatre versos dedicats a la "Cuereta":

"Ella es queixa, rabiüda,
que té el pèndol mal posat,
perquè no pot baixar el cap
que no se li alci la cua."

Finalment, a *Cantor* (1966-88) recull els poemes dispersos escrits durant més de vint anys, període en què l'activitat lírica del nostre autor sembla haver-se alentit. Hi combina poemes llargs i breus, temàticament heterogenis, tot aconseguint un ritme global per a tot el llibre. Però potser l'aspecte de *Cantor* que cal posar més en relleu aquí sigui l'aparició d'un tema nou en la seva obra: el de la vellesa. Tal com diu a "Ara arribo", Cerdà escriu des del "punt de caiguda" a què l'"ha portat l'onada dels dies" i reflexiona entorn de la vida,

"aqueix enfilall
de moments fragmentats".

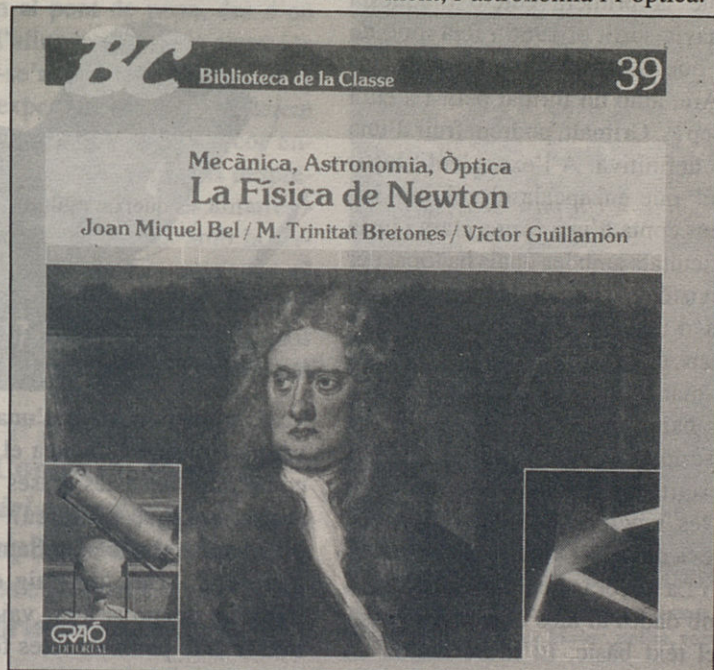
En resum, *Poesia Completa* ens descobreix un poeta autèntic, tal volta amb més vocació que genialitat. Un poeta quotidià, un menestral de la paraula. Un pagès la vida i l'obra del qual no poden dissociar-se de la terra i la llengua del seu poble. ■

Jordi Pere CERDÀ, *Poesia Completa*. (Barcelona, Ed. Columna, 1988).

MECÀNICA, ASTRONOMIA, ÒPTICA. LA FÍSICA DE NEWTON. Edit. Serveis Pedagògics. 64 pàgs. 470 ptes.

Els autors d'aquest llibre, Joan Miquel Bel, M. Trinitat Bretones i Víctor

Guillamon, posen a l'abast dels estudiants del tercer cicle l'obra d'Isaac Newton, figura cabdal en la història de la Física i de la Ciència. En la forma didàctica que és habitual en la col·lecció "Biblioteca de la Classe", Editorial Serveis Pedagògics ofereix un text en el què no solament s'exposen les idees fonamentals de Newton sinó també activitats en els camps del moviment, l'astronomia i l'òptica.

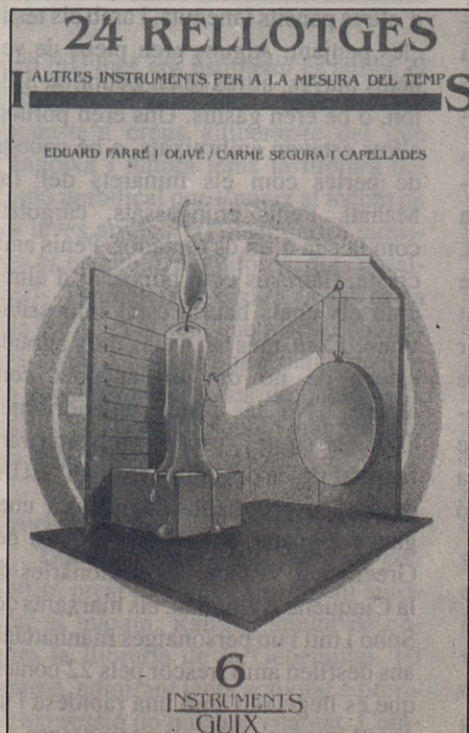
DOMNITZA DE SNAGOV, de Panaït Istrati. Edit. Pòrtic, 1989. 128 pàgs. 975 ptes.

"Domnita de Snagov" és una narració èpica, novel·la d'aventures del haiduc, bandolers d'honor en defensa dels oprimits, i història de l'alliberament i la unificació dels dos principats romanesos, Valàquia i Moràvia, en un sol estat, romanien, el 1859, sota l'efímer govern d'Alexander Ioan Cuza.

Istrati ens ofereix una escruixidora i matisada, profunda i bellíssima reflexió sobre la lluita per la llibertat, sobre la corrupció del poder, amb una lúcida i escèptica anàlisi de la condició humana.

En una bella i literària traducció de Lluís Massanet, amb nombrosos mallorquinismes, que trasllada al català el to en què un romanès s'expressava en francès, és la història d'una capitana excepcional, Floarea Codrîlor, anomenada "domnita de Snagov", i dels seus braus haiducs que no deixaran de ser perseguits en nom de l'estat que han ajudat a crear pels mateixos policies dels ocupants d'abans.

INSTRUMENTS.

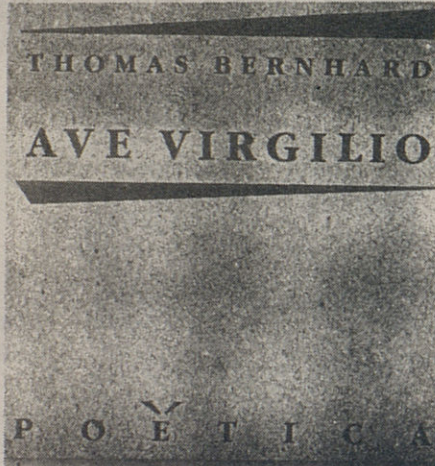
Eduard Ferré - Carme Segura. Edit. Serveis Pedagògics. 96 pàgs. 685 ptes.

Per a presentar les diverses formes de mesura del temps que ha emprat l'home des que va sentir la necessitat de comptar-lo, els autors passen revista a vint-i-quatre rellotges (vint-i-quatre hores del dia) que funcionen per diferents sistemes. En una exposició senzilla i de fàcil comprensió, cada rellotge és a la vegada un estudi per a una classe complementària. Així, els rellotges de sol permeten conèixer l'astronomia, els d'aigua poden servir per experimentar la física en les lleis de la hidrodinàmica, i els mecànics són adequats per a les manualitats o les activitats pre-tecnològiques.

CARROUSEL DE LLIBRES

Biel Mesquida

THOMAS BERNHARD,
AVE VIRGILIO, COL·
LECCION POETICA, EDICIO·
NES PENINSULA / EDICI·
ONS 62.

Bernhard està considerat com un dels grans monstres de l'escriptura contemporània. Miguel Sáez ha traduït a l'espanyol una gran part de la seva novel·lística (Transtorno, La Calera, Corrección, Sí, El origen, El sótano, El aliento, El frío i Un niño, publicades a Edicions Alfaguara i a Editorial Anagrama), que ens ha mostrat una veu ferma, dura, forta, sense pèls a la ploma, per enfrontar-se amb les problemàtiques més radicals dels homes del segle XX. Les seves obres han aixecat tempestes i qualcuna ha arribat a esser prohibida al seu país d'adopció, Àustria. La seva obra poètica consta de cinc llibres escrits entre 1957 i 1962. Aquest, que ha traduït magníficament Sáez, Ave Virgilio, va esser escrit els anys 59 i 60 a Oxford i a Taormina. Bernhard acabava els seus estudis a Mozarteum, aprenia teatre i li agradaven Elliot (La terra gastada); Pound, Eluard, César Vallejo, Alberti i Guillén. De tots aquests poetes hi ha ressonàncies al poemari, on reflecteix tota la seva escala de valors, totes les seves idees sobre la complexa realitat d'aquells anys. Per llegir i rellegir.

LLORENÇ VILLALONGA, **OBRES COM·
PLETES/I**, NOVEL·LA, 1,
EDICIONS 62.

És motiu d'alegria l'aparició d'aquest primer volum de les obres completes de Villalonga després d'un llarguíssim temps d'espera. Cal recordar que la primera edició d'aquesta obra havia sortit el 1966 i feia molt de temps que es trobava totalment exhaurida. Ara, amb un format petit i a cura de Josep A. Grimalt, podrem fruit d'una edició definitiva. A l'excel·lent "Justificació" que encapçala el volum, Grimalt ens conta d'una forma clara i justa les dificultats amb les quals ha topat per a la revisió de l'obra villalonguiana: els canvis d'un text a l'altre que poden semblar gratuïts, frívols, símptomes d'una manca de respecte per la pròpia obra s'han d'entendre com la llibertat de l'escriptor a disposar lliurement dels seus escrits. I Grimalt ha llegit i rellegit totes les edicions de Mort de dama, L'hereva de dona Obdúlia o les temptacions i La novel·la de Palmira per decidir amb dades al més objectives possibles el text bàsic. El llibre inclou un conjunt de dades bibliogràfiques, referències, notes i apèndixs complementaris que fan de l'edició quasi quasi una edició crítica. La revisió del llenguatge ha seguit les indicacions generals que en vida li donà el mateix Villalonga, amb especial atenció als diàlegs dialectals dels personatges, que l'autor volia que fossin dits en la modalitat dialectal. Crec que l'edició, malgrat la línia de prudència que diu que s'ha imposat Grimalt, serà definitiva. I vull reproduir els darres mots del revisor, que crec que poden esser profètics: "La d'ara es presenta com a definitiva, mot aquest que feia somriure l'autor. No voldria altra compensació per als meus esforços sinó que fos digna d'esser-ho."

TAMA JANOWITZ, **ES·
CLAUS DE NOVA
YORK**, EDITORIAL CO·
LUMNA.

Si trobau un llibre d'una al·lota no·
vaioquesa que comença el seu primer
conte amb aquestes frases que ara us
transcriuré, què pensareu? Escoltau el
primer paràgraf de La Santa Moderna
núm. 271. "Des que vaig començar a
treballar de prostituta, vaig haver de
tractar amb penis de totes formes i mi·
des inimaginables. Uns eren grossos;
d'altres pansits i menuts, i amb els testi·
cles penjant. Alguns eren plens de ve·
netes blaves, altres feien pudor de Stil·
ton, o bé eren gasius. Uns eren porucs,
altres estaven embuixats, o bé coberts
de perles com els minarets del Taj
Mahall. Penis enjogassats, cargolats
com la cua d'un ós rentador. Penis amb
cresta, flairosos com boixacs i d'altres
amb els quals hauria estat impossible
viure. Com més en veia, més agraïda
estava de no dur un apèndix com
aquell." No la trobau entenedidora?
Tots els contes, escrits amb una rara
facilitat típica del "dirty realism" EUA,
desprenen originalitat, agudesia i unes
ganes d'epatar boges. Els artistes del
Greenwich Village, les milionàries de
la Cinquena Avinguda, els marxants del
Soho i mil i un personatges manhattani·
ans desfilen amb frescor pels 22 contes,
que es llegeixen amb una rapidesa i un
speed intensos com els personatges.

DIES DE SETEMBRE (1)

Jean Serra

L'eixida

Deixem el cotxe a l'interior de l'immens ventrell del vaixell i, budells amunt, pugem al nostre cambrot. Després sortim al pont de popa, des d'on observem l'allunyament de la ciutat i la gent. Anar-se'n del propi port pertany a la mena d'experiències que considerem úniques. Quelcom se'ns agita, cor endins, en veure com els operaris desprenen, dels norais coneguts, les amarres - (darrers lligams simbòlics amb la terra)- que retenien la nau atansada al moll. A partir d'ara el temps és un altre i hom recorda aleshores aquells versos d'un poeta reverit: "Només sabem que

● Comprem *Més enllà del silenci*, una compilació de textos sobre la dona en la història de Catalunya

això que més ens estimem/ és també el lloc del mal que més ens fa sofrir." Anant-te'n creus alliberar-te del que t'angoixa i alhora tems la ruptura del cordó umbilical que t'uneix al tocom de les teves arrels... -(Potser antics monstres es bateguin, neguitosos, dins nosaltres)- Tanmateix, l'eixida ja no és la que era quan la gent que partia continuava unida a la gent que restava mentre ho permetien les cintes de colors dels rotlles de paper higiènic (mai utilitzat tan lúdicament com llavors).

Barcino

Dia clar, amb algun núvol al cel. Sortim prest de l'hotel car volem aprofitar el màxim. Rambla amunt descobrim la llibreria de la Generalitat. Hi entrem, admirant tanta activitat editorial, expressió de puixant vitalitat. Com-

A l'entrada del poble veiem alguna casa nova, però Viladrau és més vell, construït en pujada: uns pocs carrers, la plaça Major, petita, recol·lecta.

prem *Més enllà del silenci*, una compilació de textos sobre la dona en la història de Catalunya, i una exquisita: *Papers de joventut*, conjunt de poemes i cartes d'un Carles Riba adolescent. Després, com que trobem tancada la llibreria Catalònia, decidim fer un tomb pel museu Picasso, on es pot copsar l'evolució del seu art i agradi o no agradi en totes les seves èpoques, hom ja queix el museu convençut de la seva genialitat. Per a relaxar-nos de tanta concentració artística ens acostem al Zoològic, tot passant pel parc de la Ciutadella. Al Zoològic ens entretenim una bona estona, malgrat que les nostres reflexions són més aviat pusil·lànimes: preferim no veure segons quins animals, i fins i tot no saber-ne res pus de llur existència, abans que veure'ls engabiats i lluny del seu entorn natural. Tornem a l'hotel per dinar i girant la cantonada del carrer de

l'Hospital, des de la Rambla, presenciem un robatori: dos joves furten, de l'interior d'un cotxe estacionat, una cartera; nosaltres no som els únics a adonar-nos-en, però davant la nostra sorpresa els dos lladres fugen corrent carrer de l'Hospital avall, sense impediments de ningú. A la tarda, després de refer-nos (un xic), anem al museu de la Ciència, on ens fascina sobretot la col·lecció de papallones d'arreu del món: n'hi ha de petites i de grans, de senzilles en els seus colors i formes i d'altres que presenten una policromia enlluernadora... Encara volíem anar a veure en Serrat al parc de Montjuïc, però, crebantats, tornem a l'hotel, renunciant-hi. Uf!

Viladrau

Vam escollir el diumenge per sortir de Barcelona perquè pel matí hi sol haver poc tràfic; en efecte, no trobem

gaire moviment i circulem amb calma, seguint les senyalitzacions, en direcció a Puigcerdà, per la N-152. Fa un dia esplèndid, sense núvols al cel. Com serà Viladrau? ens preguntem. Les nostres referències són literàries, provenen d'un llibre singular en la literatura catalana. Hi arribem a quarts d'onze, més prest del que suposàvem. El sol hi escalfa de valent, però en canvi no fa gens de xafogor. A l'entrada del poble veiem alguna casa nova, però la resta és més

● **Com serà Viladrau?**
Les nostres referències
són literàries, provenen
d'un llibre singular en la
literatura catalana

vell, construït en pujada: uns pocs carrers, la plaça Major, petita, recol·lecta, gairebé després de la qual entrem al carrer Torre Ventosa que mena a l'Hotel de la Glòria, on ens hostetjarem, un edifici de tres plantes, amb terrassa i entrada ajardinades, d'aspecte agradable i tranquil. La façana principal dona al migjorn, de manera que albirem perfectament el vessant nord del Montseny. Mentre ens esperem a la recepció, ens entretenim escrutant les parets i el mobiliari: hi ha quadres per tot arreu, alguns, bastant bons; els mobles s'adiuen amb la casa: tot hi és senzill, sense luxes, però acollidor i confortable.

Font de l'Oreneta

Ens despertem a l'hora habitual, però com que ací no es serveix l'esmorzar fins a les 9, ronsegem a l'habitació una estoneta més. Per la finestra veiem un bocí de cel, net de núvols; quan baixem a la terrassa descobrim un paisatge claríssim: el Matagalls tènuelement il·luminat pel sol del matí. Nosaltres, a l'ombra, sentim més aviat fredor. Més tard, al jardí, vora un tiler jove engatjo col·lotge amb un alt poeta d'Osona: "perquè em sé perdurable/ en les coses que em volten,/ i sé que algú, en el temps,/ servirà el meu record". A la tarda, després de la migdiada, anem fins a la font de l'Oreneta, la de Guerau de Liost, no gaire allunyada del poble; el camí, un cop deixeu les cases, passa per una arbreda frondosa, poblada d'ocells que fan una cridòria folla. La font brolla un fil d'aigua fresca, que bevem amb goig. L'indret deu ser diferent de com el va conèixer el poeta de les ametistes, però, així i tot, després prou màgia poètica a l'ombra tutelar de castanyers i pollancrees...

Font de les Paitides/Ca l'Herbolari

Havent fet una curta migdiada, anem a Ca l'Herbolari, passant, primer, per la font de les Paitides; eixim del poble pel passeig de Ramon Bofill, en direcció a llevant; en acabar-se l'asfalt continuem per un camí de sorra, sempre pujant, entre faigs, roures, alzines sureres... des d'on ens arriba la cridanera dels gaigs; aviat el camí s'esbadia i girem pel trencant de l'esquerra, on una indicació de fusta a la vora ens avisa de

la proximitat de la font. Dalt del broll abundant i fresc hi ha una pedra amb un poema de Guerau de Liost estergit; una sensació de gaubança ens emplena bevent l'aigua...

Si sou els únics visitants, circumstància que pot escaure en qualsevol dia feiner, la quietud que amara el pacífic indret us permetrà de gaudir del màgic fenomen de transport intemporal, i tot bevent del seu doll simbòlic, sabeu que entreu en relació amb el gran corrent universal.

Després prosseguim pel camí del bosc, sorprenent un bellíssim esquiol saltant per les branques dels faigs amb un gla a la boca. Enllà d'unes masies de pagès i d'unes cases d'estiuejants, on el

● **L'indret deu ser**
diferent de com el va
conèixer el poeta de les
ametistes, però, així i tot,
després prou màgia
poètica a l'ombra tutelar
de castanyers i
pollancrees...

turó fa un pla, apareix l'esplèndid casallot de Ca l'Herbolari. Hi venim, des del nostre recer illenc, menats per l'admiració i l'afecte cap a un poeta que a l'interior dels seus ara ròncs murs va concebre, en temps de guerra, versos com aquests:

HOVER Assessors

Assessoria Laboral, Fiscal, Comptable, Financera i Jurídica.

IMMOBILIÀRIA OLIVER MAYRATA

Compra-Venda, Lloguers, Traspassos, Peritatges

TECNO-BROKER CORREDORIA D'ASSEGURANCES

Assessoria Tècnica d'Assegurances

PROMOCIONS ANFE S.A.

Construccions i Rehabilitacions, Promocions

Hover

Julia Alvarez, 7 i 7A.- 07004 Palma
Tels. 203411-203630-206120-207821

Després de la migdiada, anem fins a la font de l'Oreneta, la de Guerau de Liost, no gaire allunyada del poble.

Se'ns acosten al ràfec les branques
de l'ayet
i, lluny, quin so pregon fa estremir
la finestra?

És trista la muntanya al cor del fred,
i és trista aquesta olor de la pobra
minestra.

potser els més colpidors de la poesia catalana moderna... Els masovers -que ho són des de fa seixanta anys i escriexens parlen de la casa ("La va fer construir un herbolari, i aquí, veieu? sobre aquesta finestra, hi ha els símbols de l'ofici..."). A continuació ens acostem al Sis Avets, a la vora dels quals escoltem la veu del temps.

Folgueroles

Tornant de l'embassament de Sau parem a Folgueroles, el poble nadiu de Jacint Verdaguer. És un poble de la Catalunya Vella, amb dates ben antigues als dintells de les portes. Demanem a una dona per la casa del poeta: -Vagin a la Rectoria -ens diu-. Veieu aquella casa, vora l'església? Doncs, allí tenen la clau-. La porta de la Rectoria és tancada, però polsem un botó que hi ha al costat: sona de seguida un botzinaço que sembla procedir d'un camió invisible, tornem a polsar-lo i torna a sonar la botzina. Sense veure ningú oïm una veu

de dona que fa: -Qui hi ha? -Som uns visitants -contestem-; ens han dit que aquí trobaríem la clau de la casa de Verdaguer-. -Ah, pugin, pugin-. Aleshores, amb una espenteta, obrim la porta, traspassem el lllindar i pugem una escala al final de la qual ens espera un homenet, amb cara de ser el mossèn, brandant, amb la mà esquerra, una clauota de ferro d'aquelles d'època. -Teniu, la clau. No la perdèssiu, però! -diu, amb un somriure faceciós que li arriba

● La quietud que amara el pacífic indret us permetrà de gaudir del màgic fenomen de transport intemporal

d'orella a orella-. La casa de l'autor de l'Atlàntida (en realitat mitja casa, la més important, actualment en obres d'adequament) és senzilla, de tres plantes comunicades per una escala interior de fusta podrida. A la primera estança de la planta baixa, hi ha la pila on van batejar-lo (originàriament no era allí, és clar, sinó a l'església del poble). A la

sala contigua, amb porta i finestra a l'exterior, cataloguem una taula -una mena d'escriptori-, uns seients, un bust de Verdaguer i uns prestatges baixos, buits. A la planta primera trobem, a una banda, un dormitori, amb un llit i un bressol...; a l'altra banda, la cuina, amb els fogons i estris de l'època. No arribem a pujar a l'altre pis, car no ens refiem de l'escala. No és gen difícil d'imaginar l'ambient humil que envoltà els primers anys de la vida del gran poeta català. Sens dubte les beutats i els misteris d'aquests verals fornirien a bastament el seu geni creador.

La Poesia

Havent esmorzat anem al poble a comprar algun periòdic del dia. El sol comença a escalfar; el cel continua net de núvols. De regrés anem a seure al jardí posterior de l'hotel, recer delitós on la temperatura és més agradable; llegim i assaborim la tranquil·litat. De sobte oïm un tap-tap procedent dels arbres de la vora; poc poquet, ens alcem de les cadires i mirem per damunt de l'encanyissat en direcció al rítmic soroll; en el tronc d'una vella acàcia distingim un ocell fosc amb el bec color taronja: és una pica-soca, que s'atura i desapareix bon punt s'adona de la nos-

ra presència. A la tarda fem una excursió fins a la font del Noi Gran, que brolla més amunt de la font de les Paitides, enmig del bosc de faigs i la tofa de les falgueres, protegida per una pedra amb versos de Carles Riba, que fan: "Cal cercar-la on tu saps/ que és, com la Gràcia/ o l'aigua pura i dura/ d'una font emboscada."

Festa Major

Per a estimar els llocs, cal viure'ls i conèixer-los, cal que ens impregnin de debò, no de passada. Tornant al poble, després d'una passejada per les engires, ens arriben sons de música: Viladrau celebra la seva Festa Major. Apressem els nostres passos i entrem a la petita plaça en el moment en què una orquestra comença una sardana; de seguida es formen tres rodones, una de les quals anirà cresquent fins a ocupar gairebé l'espai públic. És la segona vegada que presenciem tal espectacle; l'anterior fou a Besalú... En les dues ocasions sentim com se'ns somou la sang i un íntim goig puja als ulls. Aquestes sardanes neixen de l'esperit popular, criden a la solidaritat, a la germanor, són una emotiva manifestació del tarannà

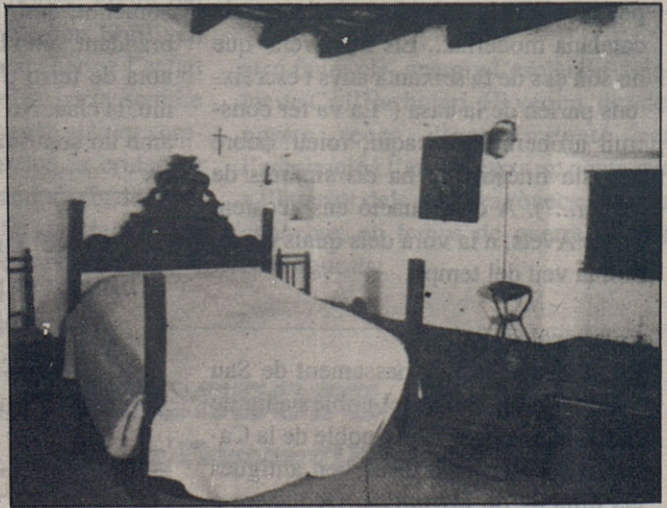
col·lectiu d'un poble en brega per a servir i desenvolupar la seva personalitat nacional. Quan contemplem aquests dansaires que ballen agafats de les mans i enlirant els braços el cor se'ns obre a un altre cor més ample del qual formem part.

● **Pugem una escala al final de la qual ens espera un homenot, amb cara de ser el mossèn, brandant, amb la mà esquerra, una clauota de ferro d'aquelles d'època**

Cita poètica

Ens aturem, primer, a Vic: és dia de mercat i la plaça Major ofereix un espectacle d'allò més animat; hi ha parades de tota cosa vendible: verdures, fruites, polls, ànecs, sabates, cinturons, flors, estris de cuina... Però sobretot hi ha molta gent omplint la plaça de gom a gom. En haver fet les compres de rigor,

partim. La cita ho és amb un poeta que s'aixeca per damunt de la contrada rompent, amb versos solidaris, la xarxa esclerosada d'un mal fat. No tenim la seva adreça, però fem el que ens han dit: preguntem a la gasolinera del poble i un noi castellà ens indica la casa que busquem. Una dona sense edat obre la porta i ens acull afable i amical. El poeta espera, dret, vora una taula amb papers i llibres, en una habitació clara, on hi ha sofàs i cadires, prestatges de llibres contra les parets: és la cambra/escriptori de tots els poetes. Ens seiem a la vegada. El poeta dels tres temps intenta justificar la seva dificultat de parla, però no li ho permetem, tot dient-li que la seva veu és als seus llibres. Trobem un home no gens angoixat, d'aspecte saludable malgrat tot, que reflecteix serenitat i bonhomia, impressió inseparable d'una dona que sap fer-li costat, discreta i amatent. No sabem si ningú és complet en ell mateix; creiem que els homes i les dones s'acompleten en parella: aleshores cal parlar d'una unió feliç en sublim acoblament. Si en començar a enraonar se'ns feia difícil oir la veu del poeta, aviat ens avesem a la seva conversa perquè, en el fons, és

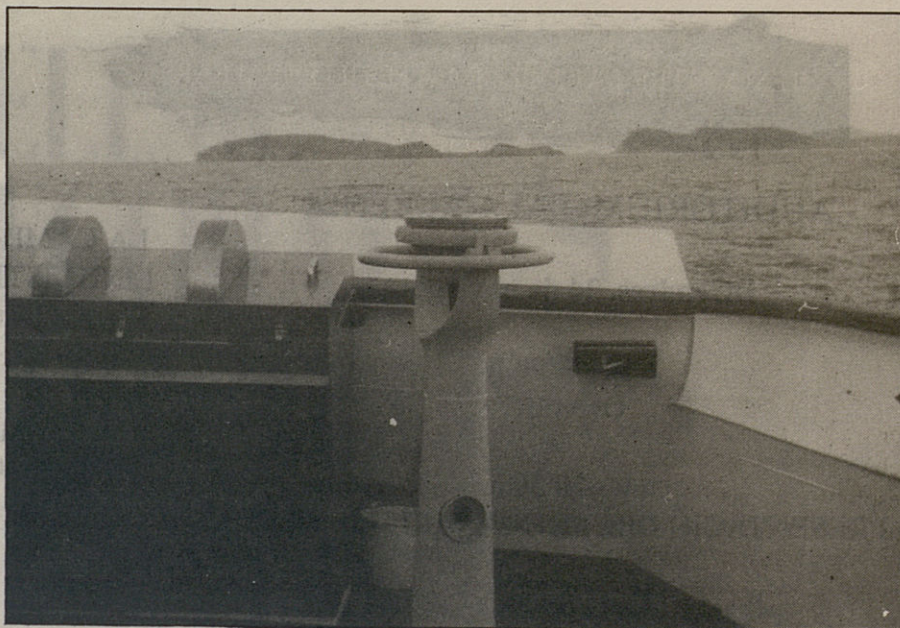

La casa de l'autor de l'Atlàntida és senzilla, de tres plantes comunicades per una escala interior de fusta podrida.

com si sempre l'haguéssim escoltat, car ell "en cada mot (s'hi juga) l'existència".

Turó de l'home

Pugem al Montseny. El dia és assolat, però la calitja entela l'horitzó. Després d'abandonar la carretera d'Arbúcies i havent passat el trencat d'Eicam, veiem creuar l'asfalt, saltironejant, un petit furó. No ens aturem a Sant Marçal. Parem a Sant Fe del Montseny, on passem pels voltants, resseguint el corrent de la riera fins on abans hi havia, mercès una presa ara espatllada, un estany del qual sols en resta un bassiol, on descobrim un altre furó més gran que l'anterior. Després continuem cap al Turó de l'Home, el cim més elevat del Montseny, avui concorregut; en sortir del cotxe sentim un fresquet que

Tanmateix, matinem i pugem a coberta, impacients d'aguaitar les costes de la nostra illa.

● **No ha estat pas, el nostre, un periple homèric, però, tanmateix, ens sabem diferents de com érem abans del viatge**

aviat torna fred: el vent bufa fort allà dalt. La panoràmica és vastíssima, avui limitada per mor de la bromitja. Tres homes joves revisen els últims detalls de llurs ginys per a volar abans de lliurar-se al vent: són l'atracció de l'engentada que espera veure'ls partir. Un darrer l'altre es llencen al buit fent suaus i envejables planejaments. Com en deuen ser, de feliços, aquests homes en el seu afany d'assemblar-se als ocells! A mitja tarda, ja ennuvolada i plujosa, baixem al poble: és l'últim dia de festeig. A la plaça Major, la Cobla Principal de Llagostera ofereix un concert i, després d'un descans, interpreten sardanes, que la gent experta balla animada. El masover de Ca l'Herbolari s'acosta vora meu i em parla de la masia i la seva història (confia que algun organisme oficial se'n faci càrrec i la conservi). A la nit anem a un elevat a veure teatre; l'inici de la funció es retar-

da dues hores per manca de cadires per al públic; tanmateix la gent espera i a la fi els actors fan la seva feina, aplaudida amb esclai.

Blanes, la mar

Baixem a Blanes a visitar uns nostres amics. A Viladrau fa sol, però per la banda de llevant i migjorn hi ha nuvolada. A partir d'Arbúcies la pluja ens acompanya, ara lleugera ara abundant. Fa xafogor. A Blanes ruiximeja. Trobem fàcilment la casa dels nostres amics, que surten a rebre'ns amb la filla a coll, resplendent com una estrella. Aviat, asseguts a la sala d'estar, clarejada per un balcó, fem tertúlia animada, escometent-ho tot: de la vida a la literatura i viceversa. Meditem l'esmicolament quotidià i puja al verb la sentor del record, assaborint la millor collita del temps, obrint per ventura nous camins... L'estrella de David entrant al claustre i tots els fantasmes manifestant-se en una sola presència, mentre sona Jacques Brel: "Où l'amour sera roi/ Où l'amour sera loi".

Havent dinat en un petit restaurant de cuina casolana, passem per les endanes del port i per l'escullera. Amb el meu amic parlem de l'irradiador, aquell noi ardent de febre i amor. S'escola a la conversa -era inevitable- la meua admiració per un poeta contemplatiu, fascinat per les beutats de la

Natura i atent observador del decurs de la Història... El meu amic ignora que la qualitat que més admiro en aquell home també la posseeix ell -poeta líric i arquer dels millors. La tarda es resol amb alguna clariança i el regres de les barques de pesca. Ens departim convençuts que la joia regna a la llar dels nostres amics. També nosaltres creiem en la predestinació, en aquella mena de destí o casualitat que, com la Dea Inspiració, es cerca i s'espera i quan es troba es treballa amb afany per tal que l'espurna de la suprema harmonia brolli abundosa.

El regres

Férem la travessia d'anada durant el dia i amb marejol, però retornem de nits per una mar encalmada on el vaixell avança sense xondroiar-se gens ni mica. Tanmateix, matinem i pugem a coberta, impacients d'aguaitar les costes de l'illa; el cel és ennuvolat i plovisqueja; difícil d'endevinar en la llunyania boirosa, el clos de la nostra ventura humana és a penes una ombra allargada. Lentament, però, anem distingint l'illot de Tagomago, la cala de Sant Vicent... No ha estat pas, el nostre, un periple homèric, però, tanmateix, ens sabem diferents de com érem abans del viatge. ■

Eivissa, setembre 1988

II ENCONTRE LA CULTURA A LES ILLES BALEARS

AUDITÒRIUM: SALA ALBÈNIZ

Divendres, 24 de novembre

a les 20'00 h.

Obertura

a les 20'30 h.

PRESENTACIÓ DEL SETMANARI "LA VEU"

Taula Rodona

"Com vòleu que sigui el nou setmanari?"

Hi intervendran:

Josep Ramon Lluch, director de "El Temps".

Josep M. Rierola, promotor del bisetmanari "Nou 9" de Vic.

Pere Rosselló, del grup promotor de l'Associació "La Veu" i membre del consell de redacció de "El Mirall".

Joan Montserrat, gerent de "Regió 7" de Manresa.

Presentació del número 0 del nou setmanari

Dissabte, 25 de novembre

a les 10'00 h.

"II SEMINARI LENGUA I MODEL DE TELEVISIÓ"

1. Televisions privades i desconexions autonòmiques.

2. Possibilitats, tècniques i legals, de recepció de Televisions Autonòmiques fora de la Comunitat emissora. El cas de les illes Balears i del País Valencià.

3. Pròxima regulació de les televisions d'àmbit inferior a l'autonòmic, locals o de baixa freqüència.

4. El canal autonòmic de les illes Balears, viable? La tasca de la TVE-Illes Balears i el seu futur.

Pròximament es comunicaran els ponents de cada tema.

a les 17'00 h.

LA CAMPANYA DE NORMALITZACIÓ LINGÜÍSTICA DE LES ILLES BALEARS

L'acord institucional. Vies de col·laboració.

Hi intervendran:

Aina Moll, Bartomeu Colom,

i representants de sectors que hi participaran.

Col·loqui obert

a les 18'30 h.

"CAP ON VA EL NOSTRE PAÍS"

Les Conclusions del I Encontre de Cultura, dos anys després.

Taula Rodona

Hi intervendran:

Pilar Rahola

Antoni Nadal

Antoni Llompart

Miquel Cardell

Francesc Mengod

Miquel Àngel Marc

Damià Pons (moderador)

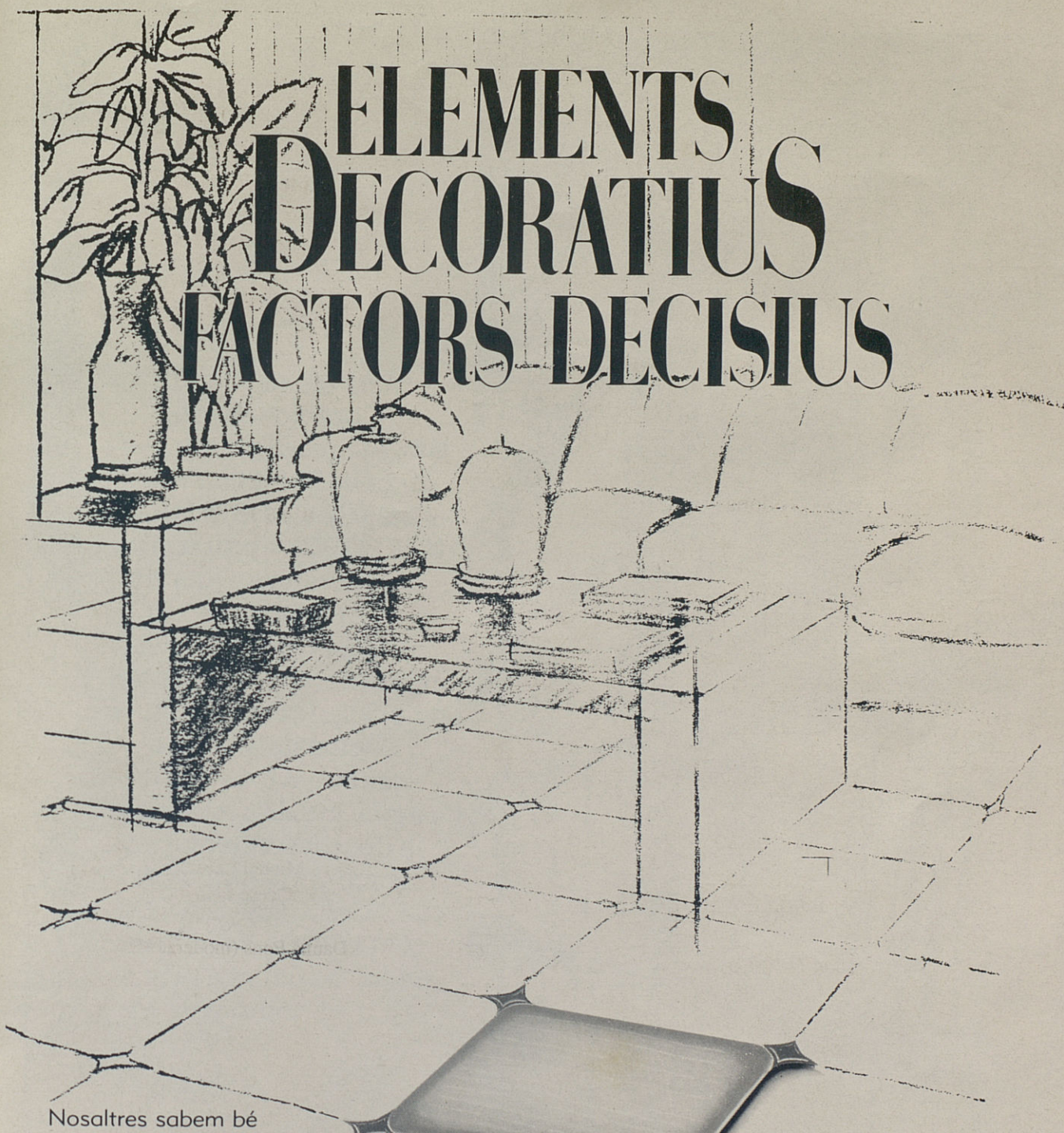
- * La inscripció serà gratuïta i haurà de lliurar-se a la seu de l'OCB (c/ Impremta, 1. 07001 Palma. Tel. 72 32 99 - 71 48 57).
- * El termini de presentació d'inscripcions serà dia 21 de novembre.
- * L'entrada a la Sala Albèniz de l'Auditori s'efectuarà pel carrer Federico García Lorca, 1.

Seminari patrocinat pel

Consell Insular de Mallorca

ELEMENTS DECORATIUS FACTORS DECISIUS

Nosaltres sabem bé que la decoració, la personalització de la seva llar, és el resultat d'una tasca conjunta: espai, mitjans, formes i productes diversos. Elements decoratius que donen forma i vida exclusiva al seu entorn familiar.

S'ho imagina sense rajoles?
És clar, són factors decisius!
Completi la seva decoració a PREFAMA.

PREFAMA

■ **PALMA DE MALLORCA:**

Exposició:
Anid. Lluís Salvador, 84 - Tels. 75 54 45 - 75 16 31

Magatzems:

Poligon Son Castelló, Gran Via Asima - Tel. 29 40 04
Poligon Ca'n Valero, C/ 4 Novembre, 11 - Tel. 20 66 66
Ca'n Blau, C/ Socrates, s/n - Tel. 27 01 61

■ **LLUCMAJOR:**

Oficines, Fàbrica i Exposició:
Bisbe Pere Plaig, 29 - Tels. 66 01 50 - 66 01 54

■ **S'ARENAL:**

Magatzem i Exposició:
Carretera Militar, 228 - Tel. 26 22 38

■ **CALA D'OR:**

Magatzem i Exposició:
Ctra. Colonge - Cala D'Or, Km. 11/500
Tels. 65 82 10 - 65 82 28

■ **PORRERES:**

Fàbrica i Magatzem:
Otra. Campos, Km. 0'400 - Tel. 64 71 05

FEIM FEINA PER POSAR LA CULTURA A L'ABAST DE TOT HOM

A través del Centre
Coordinador de
Biblioteques i amb la seva
xarxa de 52 biblioteques,
el CONSELL INSULAR DE
MALLORCA apropa, dia a
dia, la cultura a tots els
ciutadans.

Aquest Centre, que va
nèixer l'any 1985 amb tan
sols onze biblioteques, en
l'actualitat cobreix
gairebé la totalitat de
l'àmbit insular, refermant
la decidida voluntat i la
tasca continuada del
CONSELL INSULAR DE
MALLORCA a l'hora de
posar la cultura a l'abast
de tothom.

**CONSELL INSULAR
DE MALLORCA**